

Αφιέρωμα:

Τεχνητή Νοημοσύνη

Η Ιατρική του Μέλλοντος

Στα Χέρια Γιατρών ή Μηχανών;

Η τεχνητή νοημοσύνη (AI) είναι η ικανότητα των υπολογιστών να «σκέφτονται» και να εκτελούν εργασίες που μέχρι τώρα μόνο ο ανθρώπινος εγκέφαλος...**ΣΕΛ.10**

Όταν οι Αλγόριθμοι Μπαίνουν στην Τάξη

Τεχνητή Νοημοσύνη και εκπαίδευση

Στις μέρες μας ένα θέμα που απασχολεί έντονα την κοινή γνώμη είναι η Τεχνητή Νοημοσύνη. Η Τεχνητή Νοημοσύνη... **ΣΕΛ.10**

Τεχνητή Νοημοσύνη και Μουσική

Βοηθός ή Αντίπαλος;

Όλοι μας ακούμε μουσική είτε για να χαλαρώσουμε, είτε στο αυτοκίνητο για να περάσει η ώρα όταν είμαστε...**ΣΕΛ.11**

Τεχνητή Νοημοσύνη και Data Mining

Το Παρόν και το Μέλλον της Πληροφορικής

Δεδομένα, αλγόριθμοι, ηθική και μεροληψία στην Τ.Ν.: μια συζήτηση με τον **καθηγητή Ηρακλή Βαρλάμη** για το παρόν και το μέλλον της Πληροφορικής **ΣΕΛ.12**

Αρπαγές παιδιών και εφήβων

Ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα

Η αρπαγή παιδιών και εφήβων είναι ένα πολύ σοβαρό ζήτημα που απασχολεί την σύγχρονη κοινωνία μας τα τελευταία χρόνια. **ΣΕΛ.4**

Εθνικό απολυτήριο: Λύση Εφιάλτης

Το προσχέδιο του Υπουργείου Παιδείας που αφορά την καθιέρωση του Εθνικού Απολυτηρίου ως τον νέο τρόπο εισαγωγής στα Πανεπιστήμια... **ΣΕΛ.15**

Εθισμός ή ένα αθώο παιχνίδι;

Τα παιδιά που παίζουν video games αποτελούν πλέον ένα συνηθισμένο φαινόμενο στη σύγχρονη κοινωνία... **ΣΕΛ.5**

Ζοχράν Μαμντάνι: Από τη μουσική στην πολιτική

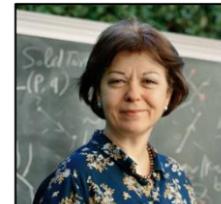
Ο Ζοχράν Κουάμε Μαμντάνι γεννήθηκε στις 18 Οκτωβρίου του 1991 στην Καμπάλα της Ουγκάντα, προερχόμενος... **ΣΕΛ.9**

Bullying: το «αστειό» που δεν ήταν ποτέ αστειό

Μια φράση που ακούγεται συχνά στους διαδρόμους του σχολείου, μέσα στις τάξεις ή στις ομαδικές συνομιλίες των μαθητών...**ΣΕΛ.14**

Μαθηματικά, εκπαίδευση και κοινωνία

Δημόσια Παιδεία με Όραμα και Αξιοκρατία

Μια συζήτηση με την κ. Σοφία Λαμπροπούλου, καθηγήτρια του ΕΜΠ και πρόεδρο της Διοικούσας Επιτροπής των Δημοσίων Ωνασειών Σχολείων, για το όραμα της δημόσιας παιδείας, την αξιοκρατία και τις προκλήσεις των μεταρρυθμίσεων. **ΣΕΛ.15**

🎬 Τέχνες | Κινηματογράφος

Μίνως Νικολακάκης: «Ο κινηματογράφος είναι η τέχνη του να λες ιστορίες»

Μια συζήτηση με τον σκηνοθέτη της ταινίας «Άλυτη» για την τέχνη της αφήγησης, τη δύναμη της εικόνας και το πώς γεννιέται μια κινηματογραφική ιστορία. **ΣΕΛ.22**

Μια νέα πραγματικότητα, μια νέα πρόκληση

Πηγή: ©Stelios Tzetzias for Onassis Foundation

Κάθε Πέμπτη μετά το κουδούνι λίγη ξεκούραση, όπως πάντα, και μετά πάλι στην αίθουσα του Β2. Στην αίθουσα αυτή θα ξεκινήσει το μεγάλο στοίχημα: η δημιουργία της σχολικής μας εφημερίδας. Οι υποχρεώσεις μας μέσα αλλά κι έξω από το σχολείο πολλές, η κούραση από το τέλος της σχολικής ημέρας κι αυτή παρούσα. Όμως, η ομάδα του ομίλου Δημοσιογραφίας συγκεντρώνεται για ακόμα μία φορά στον σκοπό της. Αυτός δεν είναι άλλος από τη δημοσίευση του πρώτου φύλλου της εφημερίδας του Δημόσιου Ωνάσειου Γενικού Λυκείου Κολωνού, το πρώτο φύλλο για τα «Νέα του Λόφου».

Η αρχή ήταν πολύ δύσκολη και ασαφής. Κανείς από εμάς δεν είχε κάνει κάτι αντίστοιχο και οι απορίες ήταν πολλές. Οι δυσκολίες που προέκυψαν στο δρόμο μας έκαναν να καταλάβουμε πως όλα μπορούν να λυθούν μέσα από την συζήτηση.

Έτσι, συζητήσαμε για τα άρθρα, διαφωνήσαμε για το περιεχόμενο τους, αναρωτηθήκαμε για την θέση τους και τελικά συμφωνήσαμε και προχωρήσαμε βήμα βήμα στην συγγραφή των κειμένων μας. Μέσα από τη μελέτη που χρειάστηκε, ο καθένας μας απέκτησε καινούριες γνώσεις και ανέπτυξε καινούριες δεξιότητες. Ακόμα, προετοιμαστήκαμε για να συζητήσουμε με σημαντικούς ανθρώπους που μας επισκέφτηκαν. Είχαμε την ευκαιρία να εκφράσουμε τις σκέψεις μας πάνω σε πολλά ζητήματα που αφορούν την τέχνη, την εκπαίδευση και την τεχνολογία. Τέλος, προσπαθήσαμε να δούμε κάθε λεπτομέρεια κάθε σελίδας και να διαλέξουμε τις κατάλληλες φωτογραφίες. Μέσα από όλη αυτή τη διαδικασία ήρθαμε πιο κοντά μεταξύ μας αλλά και με τον εαυτό μας.

Ζούμε σε μια εποχή που όλα αλλάζουν, τα κοινωνικά προβλήματα

οξύνονται και οι νέοι ψάχνουν να βρουν διέξοδο σε όσα τους απασχολούν. Δεν μείνουμε αδιάφοροι σε όλα αυτά και προσπαθήσαμε να δώσουμε φωνή στην αγωνία και τις ανησυχίες όλων των μαθητών.

Το βασικό αφιέρωμα του φύλλου που κρατάτε στα χέρια σας αφορά την Τεχνητή Νοημοσύνη. Η νέα αυτή δυνατότητα επηρεάζει κάθε πτυχή της ζωής μας και για αυτό το λόγο παρουσιάζουμε την επίδρασή της στην ιατρική, στην εκπαίδευση αλλά και στη μουσική. Υπάρχουν, επιπλέον, κοινωνικά θέματα που αφορούν άμεσα τους εφήβους, όπως οι αρπαγές παιδιών και εφήβων, η μετανάστευση των νέων, τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και τα βιντεοπαιχνίδια. Προσπαθήσαμε να δώσουμε διαφορετικές οπτικές για τα δύο τελευταία, καθώς θέλοντας και μη είναι πλήρως ενταγμένα στη ζωή μας. Στη συνέχεια, θα βρει κανείς κείμενα που αφορούν ζητήματα ευρύτερου κοινωνικού ενδιαφέροντος, από την κίνηση στην

Αθήνα μέχρι και διεθνή θέματα όπως τις συνέπειες του πολέμου στη Γάζα και της εκλογής Ζοχράν Κουάμε Μαμντάνι.

Δεν θα μπορούσαν να λείπουν και κείμενα που αφορούν άμεσα την σχολική ζωή. Ο σχολικός εκφοβισμός, η συζήτηση για το μέλλον της εκπαίδευσης, το εθνικό απολυτήριο αλλά και το άγχος είναι ζητήματα που μας προβληματίσαν και θελήσαμε να τα παρουσιάσουμε. Στο μυαλό μας πάντα υπάρχει όμως και η ψυχαγωγία. Το μπάσκετ, η εξέλιξη του FIFA και ο κινηματογράφος κλείνουν την προσπάθεια μας αυτή.

«Τα Νέα του Λόφου» είναι αποτέλεσμα συνεργασίας και προσπάθειας. Είναι κάτι που δημιουργήσαμε όλοι μαζί και ελπίζουμε να το νιώσετε διαβάζοντάς το. Καλή ανάγνωση...

ΤΑ ΝΕΑ ΤΟΥ ΛΟΦΟΥ

Έδρα: Τριπόλεως 1-5, Αθήνα, 10444

Τηλέφωνο: 210-5127510

Scan Me

Υπεύθυνος Καθηγητής: Τσιοκάνης Δημήτριος

Συντακτική Ομάδα: Καλαμπόκας Λεωνίδας -Γεώργιος, Καρλαύτη Σταυρούλα - Σοφία, Κορομπύλη Ελένη, Κόττης Βασίλειος, Λαδικός Νεκτάριος, Λυτρίβης Χρήστος, Μαραγκού Μελίνα, Μαριδάκης Ευάγγελος, Μιτράι Αντων, Μιτσού Ευγενία, Παγκράτη Αθανασία, Παγκράτη Μαρία, Σαρρής Δημήτρης, Τσίκου Μαριάννα, Φίντα Άρτεμης, Φωτοπούλου Αποστολία, Χαϊρόπουλος Κωνσταντίνος, Παξινού - Σαρακιώτη Αλεξάνδρα - Θεοδώρα

Σχεδιασμός: Δόση Χριστίνα

Κολωνός

Μια γειτονιά μεταξύ μύθου και πραγματικότητας

Της ΜΑΡΙΑΣ ΠΑΓΚΡΑΤΗ

Η σημερινή περιοχή του Κολωνού στην Αθήνα έλκει το όνομα της από την αρχαιότητα. Ανήκει στις βορειοδυτικές συνοικίες του Δήμου Αθηναίων. Στην αρχαία Αθήνα η περιοχή αυτή ονομαζόταν Ίππιος Κολωνός. Εκεί που σήμερα η σύγχρονη ζωή χτυπάει με ιλιγγιώδη ταχύτητα, στέκεται ένας λόφος που μοιάζει να έχει παγώσει στον χρόνο, ένας λόφος που γέννησε ποιητές και έσωσε ήρωες. Ο Ίππιος Κολωνός, ένας τόπος με βαθιά ριζωμένη ιστορία και μυθολογία, δεν είναι απλώς ένα αρχαιολογικό σημείο αλλά μια ζωντανή απόδειξη της αδιάκοπης συνέχειας του ελληνικού πολιτισμού.

Μια γη γεμάτη μύθους και ιερότητα

Η περιοχή του Κολωνού αποτελούσε έναν από τους αρχαίους δήμους της πόλης και σύμφωνα με τον φυλετικό χωρισμό του Κλεισθένη το 508 π.Χ. ανήκε στη φυλή της Αιγιίδας ή της Λεοντιδας. Το όνομά του προέρχεται από τη λέξη «κολωνός», που σημαίνει λόφος, λόγω του χαμηλού λόφου της περιοχής. Η περιοχή αυτή ήταν γεμάτη από ελιές, ιερά άλση και φυσικά σπήλαια. Σύμφωνα με την αρχαία ελληνική μυθολογία, στον Κολωνό υπήρχε ένα σπήλαιο που οδηγούσε στον Κάτω Κόσμο. Η παράδοση λέει ότι από εκεί ο Άδης άρπαξε την Περσεφόνη, κόρη της Δήμητρας, μεταφέροντας την στο βασίλειό του. Ο Κολωνός, λοιπόν, δεν ήταν απλώς γη αλλά μια πύλη ανάμεσα στον κόσμο των ζωντανών και των νεκρών.

Ο «Ίππιος» Ποσειδώνας και οι Προστάτες του Τόπου

Πάνω στον λόφο οι Αθηναίοι είχαν οικοδομήσει έναν μεγαλοπρεπή ναό προς τιμή του θεού Ποσειδώνα, προστάτη των αλόγων κι έτσι η περιοχή πήρε το όνομα «Ίππιος Κολωνός». Παρόλο που ο ναός καταστράφηκε το 265 π.Χ. από τον Αντίγονο Γονατά, η ιερότητα του τόπου παρέμεινε. Εκεί βρίσκονταν ο ναός των Ευμενίδων, ιερά αφιερωμένα σε αυτές, καθώς και ηρώα προς τιμήν μυθικών μορφών, όπως ο Θησέας. Στη θέση του αρχαίου ναού των Ευμενίδων χτίστηκε τον 17ο αιώνα ο ναΐσκος της Αγίας Ελεούσας, από τον οποίο η περιοχή πήρε το όνομά της κατά την Τουρκοκρατία. Το εκκλησάκι αυτό υπάρχει ακόμα και σήμερα. Στα πρώτα χρόνια του ελληνικού κράτους ανεγέρθηκαν στο λόφο μνημεία προς τιμήν ξένων αρχαιολόγων: το 1840 στήθηκε μνημείο για τον Καρλ Ότφριντ Μύλλερ, ενώ το 1860 ανεγέρθηκε μαρμάρινη λουτροφόρος για τον Σαρλ Λενορμάν, μέσα στην οποία τοποθετήθηκε η καρδιά του. Το μνημείο αυτό καταστράφηκε και αντικαταστάθηκε το 1936 από νέο έργο.

Πηγή: Αρχείο Ομίλου Φωτογραφίας

Η Πατρίδα του Σοφοκλή και η Λύτρωση του Οιδίποδα

Όμως, ο Κολωνός δεν είναι μόνο τόπος θεών και ηρώων· είναι και η πατρίδα των ποιητών. Η παράδοση θέλει τον Σοφοκλή, έναν από τους τρεις μεγάλους τραγικούς της αρχαιότητας, να γεννιέται ακριβώς εδώ. Ο ίδιος, μέσα από την τραγωδία του «Οιδίπους επί Κολωνών», ύμνησε τον τόπο της γέννησής του. Στην ίδια τραγωδία, ο ήρωας Οιδίποδας, εξόριστος από τη Θήβα, φτάνει στον Κολωνό μαζί με την πιστή του κόρη, την Αντιγόνη. Τυφλός και κουρασμένος από τις δοκιμασίες της ζωής, ζητά λύτρωση σε αυτόν τον ιερό τόπο. Σύμφωνα με τον χρησμό, εκεί θα βρει την τελική του ανάπαυση. Έτσι, ο Οιδίποδας μυθικά γίνεται και αυτός Κολωνιώτης, αφού η γη του Κολωνού τον δέχεται ως το τελευταίο του καταφύγιο. Ο Σοφοκλής, γέννημα του Κολωνού, και ο Οιδίποδας, ο ήρωας που βρήκε εκεί τη λύτρωσή του, ενώνουν τον μύθο με την πραγματικότητα.

Η Φιλοσοφία του Πλάτωνα και ο Τάφος του

Κοντά στον λόφο εκτεινόταν το Άλσος της Ακαδημίας, η περίφημη Ακαδημία του Πλάτωνα, όπου δίδαξε ο μεγάλος φιλόσοφος. Ανάμεσα στην Ακαδημία και τον Κολωνό, λέγεται πως βρισκόταν και η κατοικία του καθώς και ο τάφος του. Ο περιηγητής Πausanias αναφέρει πως φεύγοντας από την Ακαδημία είδε το μνήμα του Πλάτωνα και προς τα ανατολικά το άγαλμα του Ίππιου Ποσειδώνα. Έτσι, στον ίδιο γεωγραφικό χώρο συναντώνται η ποίηση και η φιλοσοφία.

Ο Κολωνός Σήμερα: Ένας Φάρος Μνήμης

Στα τέλη του 19ου αιώνα ο Κολωνός εντάχθηκε στο σχέδιο πόλεως και άρχισε να αναπτύσσεται ραγδαία. Από μικρός αγροτικός οικισμός εξελίχθηκε σε πυκνοκατοικημένη συνοικία, ιδιαίτερα μετά το 1920, λόγω της αστυφιλίας και της αγροτικής κρίσης. Κατά τον Μεσοπολέμο αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα υποδομών και φτώχειας. Η οδός Λένορμαν, μια από τις σημαντικότερες οδούς της περιοχής, πήρε το όνομά της από τον Κάρολο Λενορμάν, τιμώντας τη συμβολή του στην αρχαιολογία. Η οδός διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του Κολωνού, καθώς συνέδεε τη συνοικία με το κέντρο της Αθήνας και εξυπηρετούσε μεγάλο αριθμό κατοίκων και επισκεπτών. Την περίοδο της Κατοχής υπήρξε έντονη αντιστασιακή δράση με πυρήνες του Εθνικού Απελευθερωτικού Μετώπου (ΕΑΜ), ενώ κατά τον Εμφύλιο σημειώθηκαν αιματηρές συγκρούσεις. Τη δεκαετία του 1950 ήταν κυρίως εργατική γειτονιά με έντονο το στοιχείο της γειτονιάς, όπως αναφέρουν προσωπικότητες που μεγάλωσαν εκεί, όπως ο πρώην υπουργός Γιάννης Πανούσης. Στις επόμενες δεκαετίες η περιοχή μεταμορφώθηκε οικιστικά λόγω της εκβιομηχάνισης και της μαζικής εσωτερικής μετανάστευσης. Σήμερα ο Κολωνός ανήκει διοικητικά στον Δήμο Αθηναίων και αποτελεί μια πολυπολιτισμική συνοικία με μακρά ιστορική διαδρομή, καθώς και έναν από τους σημαντικότερους πνεύμονες πρασίνου της δυτικής Αθήνας. Για τους κατοίκους της περιοχής, ο Κολωνός δεν είναι απλώς μια συνοικία της σύγχρονης πόλης. Είναι κομμάτι της ταυτότητάς τους. Είναι η ζωντανή απόδειξη ότι η Αθήνα δεν είναι μόνο η Ακρόπολη και το Σύνταγμα, αλλά και οι

λιγότερο προβλεβόμενοι τόποι που κρύβουν βαθιά ιστορική μνήμη. Σε μια εποχή όπου η σύγχρονη ζωή κινείται ταχύτατα, ο Λόφος του Ίππιου Κολωνού στέκει σιωπηλός αλλά επιβλητικός. Υπενθυμίζει πως η γη αυτή γέννησε ποιητές, φιλοξένησε μύθους και προσέφερε λύτρωση σε τραγικούς ήρωες. Ο Κολωνός δεν είναι απλώς ένας λόφος. Είναι μια πύλη στην αιωνιότητα.

Πηγή: Αρχείο Ομίλου Φωτογραφίας

Σαρλ Λενορμάν (Παρίσι 1 Ιουνίου 1802 - Αθήνα 24 Νοεμβρίου 1859) Γάλλος αρχαιολόγος νομισματολόγος, ειδικευμένος στις αιγυπτιακές αρχαιότητες και αιγυπτολόγος. Θερμός και ακάματος ερευνητής και μελετητής της αρχαίας ελληνικής τέχνης.

Αρπαγές παιδιών και εφήβων

Ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα

Της **ΕΥΤΕΝΙΑΣ ΜΙΤΣΟΥ**

Η αρπαγή παιδιών και εφήβων είναι ένα πολύ σοβαρό ζήτημα που απασχολεί την κοινωνία μας τα τελευταία χρόνια. Κάθε χρόνο ο αριθμός των θυμάτων όλο και αυξάνεται. Χαρακτηριστικά να αναφέρουμε ότι το 2024 στην χώρα μας εξαφανίστηκαν 214 παιδιά, δηλαδή 1 παιδί ανά 48 ώρες περίπου. Ως αρπαγή ορίζεται η παράνομη κράτηση ή μετακίνηση. Παρατηρείται ακόμα η απομάκρυνση ανηλίκων από αγνώστους ή από συγγενικά πρόσωπα, ακόμα και από γονείς, χωρίς την συγκατάθεση των νόμιμων κηδεμόνων τους. Η αρπαγή ενός παιδιού ή εφήβου προκαλεί μεγάλη συναισθηματική και ψυχολογική πίεση τόσο στα θύματα όσο και στις οικογένειές τους που γεμίζουν αγωνία και άγχος για την ζωή του παιδιού τους.

Οι αιτίες της αρπαγής ενός ανήλικου ποικίλλουν. Μία από τις συχνές περιπτώσεις είναι η γονική αρπαγή, η οποία οφείλεται σε συγκρούσεις ανάμεσα στους γονείς που μπορεί να αφορούν ένα διαζύγιο ή διαφορές για την κηδεμονία των τέκνων τους. Μια τέτοια πρόσφατη περίπτωση είναι αυτή του Αντριάνο Μπουτσικάρη από την Αρτέμιδα της Αττικής. Στις 26/07/2024 η μητέρα του προέβη σε αρπαγή του μικρού Αντριάνο, 8 ετών τότε, και έκτοτε αγνοούνται. Μεταξύ των γονέων υπήρχε έντονη διαμάχη που οδήγησε σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις.

Άλλες περιπτώσεις απαγωγής παιδιών και εφήβων πραγματοποιούνται κυρίως από αγνώστους για σκοπούς εκμετάλλευσής τους. Το πιο συχνό φαινόμενο είναι η σεξουαλική κακοποίηση αλλά και η εμπορία οργάνων. Τέτοιες μορφές εκμετάλλευσής των παιδιών τα θέτει σε σοβαρό κίνδυνο στερώντας τους τις περισσότερες φορές ακόμα και την ίδια τους την ζωή.

Τα παιδιά που έχουν πέσει θύματα απαγωγής βιώνουν σοβαρές συνέπειες τόσο ψυχολογικές όσο και σωματικές. Σε πολλές περιπτώσεις τα θύματα εκτός από τη σεξουαλική κακοποίηση που έχουν υποστεί κάτω από συνθήκες απειλής ή εκφοβισμού, γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσής για αναγκαστική εργασία χωρίς κανένα δισταγμό.

Πηγή: Daniele Colucci/unsplash

Περισσότερες από 124.000 ηλεκτρονικές αναφορές για αγνοούμενα παιδιά στάλθηκαν πέρυσι στην Missing Children Europe (MCE), την ευρωπαϊκή ομοσπονδία για αγνοούμενα και σεξουαλικά κακοποιημένα παιδιά. Υπάρχουν, επίσης, περιπτώσεις που τα παιδιά, κυρίως σε εφηβικές ηλικίες, πέφτουν θύματα εμπορίας οργάνων θέτοντας την ζωή τους σε άμεσο κίνδυνο. Οι σωματικές συνέπειες μπορεί να περιλαμβάνουν μόνιμες βλάβες, τραυματισμούς, καθώς και μεταδιδόμενα νοσήματα, όπως ο HIV ή άλλες ασθένειες που σχετίζονται με τη σεξουαλική κακοποίηση. Ψυχολογικά τα παιδιά βιώνουν αφόρητο άγχος, κατάθλιψη, θέματα εμπιστοσύνης, ενώ προβαίνουν ακόμα και σε αυτοτραυματισμούς. Παράλληλα, η κοινωνική ζωή και η εκπαίδευσή τους επηρεάζεται άμεσα. Επίσης, οι οικογένειες των θυμάτων βιώνουν τεράστιο άγχος, έχουν πολλές τύψεις και ανασφάλεια για την προστασία του παιδιού τους.

Ωστόσο, η ενημέρωση σε παιδιά και εφήβους μπορεί να είναι σωτήρια. Οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς υποχρεούνται να εκπαιδεύουν τα παιδιά σχετικά με την κατανόηση του κινδύνου (ιδιαίτερα στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης). Γενικά, η εμπιστοσύνη προς τους ξένους είναι ένα ζήτημα με το οποίο τα παιδιά πρέπει να είναι εξοικειωμένα. Ακόμα, είναι αναγκαίο να μην διστάζουν να ζητήσουν βοήθεια όταν νιώθουν φόβο ή βιώνουν μία απειλή.

Οι οργανισμοί προστασίας ανηλίκων είναι πολύ σημαντικοί για την υποστήριξη του ίδιου του παιδιού αλλά και της οικογένειάς του, ενώ είναι σημαντικό το σχολείο να μπορεί να δημιουργήσει ένα ασφαλές περιβάλλον χωρίς κινδύνους.

Συνοψίζοντας, η απαγωγή παιδιών και εφήβων καθώς και η εκμετάλλευσή τους, αποτελούν ένα σοβαρό ζήτημα που επηρεάζει όλη την κοινωνία. Στην προστασία ενός παιδιού συντελούν οι γονείς, οι δάσκαλοι, οι αρμόδιες αρχές καθώς και οι οργανισμοί προστασίας ανηλίκων.

Είναι απαραίτητο τα παιδιά να εκπαιδευτούν σχετικά με τους σοβαρούς κινδύνους που μπορεί να διατρέχουν για να μπορούν να προφυλαχθούν.

Υπάρχουν κάποια βασικά μέτρα που πρέπει να λαμβάνει κάθε παιδί πάντα υπόψη του ώστε να μπορέσει να προφυλαχτεί. Αρχικά, είναι σημαντικό να έχει πάντα μαζί του κάποιο κινητό. Έτσι, θα μπορούν οι γονείς του να γνωρίζουν πού βρίσκεται και να έχουν συχνή επικοινωνία. Το σημαντικότερο από όλα είναι τα παιδιά να μην μιλάνε με αγνώστους. Αν νιώσουν απειλή να πάνε σε μέρος που έχει κόσμο και αν τους πλησιάσει κάποιος ξένος, να βάλουν τις φωνές. Επίσης, θα έπρεπε κάθε άνθρωπος, όταν είναι παρών σε ένα τέτοιο περιστατικό, να ευαισθητοποιείται και να μην αδιαφορεί για τον συνάνθρωπό του. Είναι επιβεβλημένο να υπάρχει έλεγχος και στην χρήση του κινητού τηλεφώνου. Δυστυχώς, πολλές φορές τα παιδιά που δεν έχουν πείρα, δεν μπορούν να αντιληφθούν τους πραγματικούς κινδύνους. Για τον λόγο αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό να μην μιλάνε σε αγνώστους στο διαδίκτυο, διότι εκεί οι κίνδυνοι είναι πιο κρυφοί. Το σχολείο θα μπορούσε να ενημερώνει γονείς και μαθητές τόσο για τους κινδύνους όσο και για τρόπους ορθής χρήσης του διαδικτύου. Κάθε προσπάθεια που γίνεται για την προστασία ενός παιδιού μπορεί να σώσει μια ζωή, προσφέροντάς του τη δυνατότητα να αναπτυχθεί και να ζήσει σε έναν ασφαλή και δίκαιο κόσμο.

Πηγή: Σκίτσο μαθήτριας Ευγενίας Μιτσού

Τα Social Media στη ζωή των εφήβων

Της **ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΦΙΝΤΑ**

Τα Social Media αποτελούν πλέον σημαντικό μέρος της καθημερινότητας των εφήβων και όχι μόνο. Οι περισσότεροι νέοι τα χρησιμοποιούν καθημερινά για επικοινωνία, ψυχαγωγία αλλά και ενημέρωση.

Εφαρμογές όπως το Instagram, το TikTok, το Snapchat και το Messenger είναι ιδιαίτερα δημοφιλείς στις μικρότερες ηλικίες. Στις εφαρμογές αυτές καταναλώνεται το μεγαλύτερο μέρος του ελεύθερου χρόνου των εφήβων με σημαντικές συνέπειες σε πολλούς τομείς της

ζωής τους. Στην Ελλάδα ένα πολύ μεγάλο ποσοστό νέων ηλικίας 17-34 ετών χρησιμοποιεί καθημερινά για πολλές ώρες τα Social Media, γεγονός που δείχνει πόσο έντονη είναι η παρουσία τους στη ζωή τους. Η χρήση των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης ξεκινά συχνά από

πολύ μικρή ηλικία, πολλές φορές χωρίς γονική επίβλεψη, κάτι που αυξάνει τους κινδύνους. Η αλήθεια είναι πως η εξάρτηση από Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης αφορά ολόκληρη την κοινωνία. Συνήθως όμως, αυτοί που κατακρίνονται περισσότερο από όλους είναι οι νέοι.

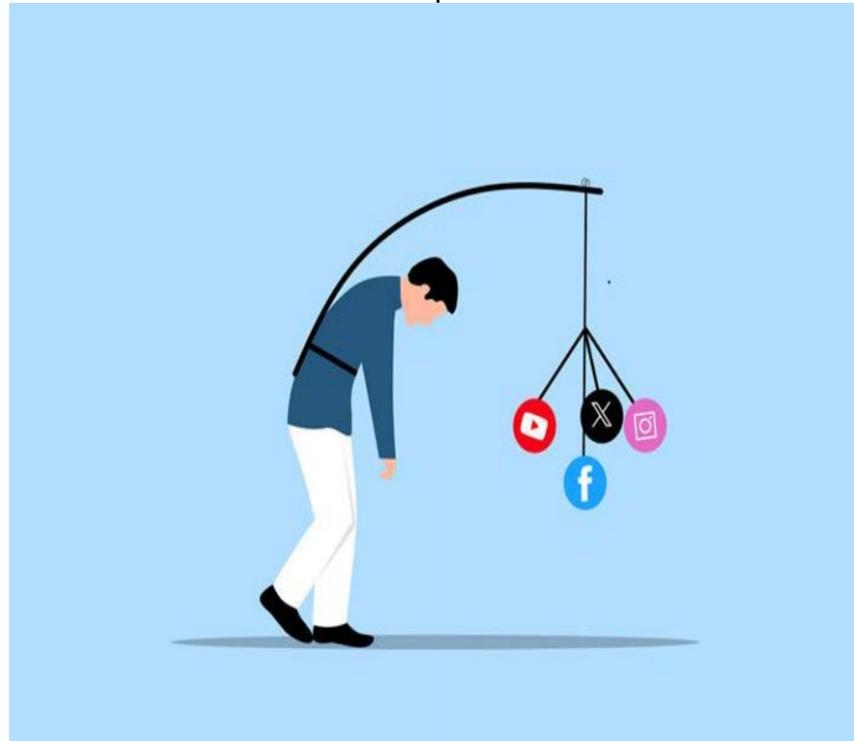
Κάτι τέτοιο είναι άδικο, καθώς η εξάρτηση από τα Social Media αφορά και τις μεγαλύτερες ηλικίες.

Κίνδυνοι και προβλήματα από την χρήση των Μ.Κ.Δ.

Η υπερβολική ενασχόληση με τα Social Media μπορεί να δημιουργήσει αρκετά προβλήματα στους εφήβους. Ένα από τα βασικότερα είναι ο εθισμός. Πολλοί έφηβοι περνούν πάρα πολλές ώρες μπροστά στο κινητό τους, παραμελώντας το διάβασμα, τον ύπνο ή άλλες δραστηριότητες. Στο σχολείο, τα αποτελέσματα είναι εμφανή. Η μειωμένη συγκέντρωση στο μάθημα και η κούραση είναι συχνά φαινόμενα, ειδικά όταν η χρήση του κινητού συνεχίζεται μέχρι αργά το βράδυ. Γενικότερα, τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης δυσκολεύουν τους μαθητές στη διατήρηση της συγκέντρωσης και επηρεάζουν αρνητικά την απόδοσή τους. Σύμφωνα με έρευνες, επειδή στα μέσα αυτά όλα κινούνται πολύ γρήγορα – φωτογραφίες και βίντεο εναλλάσσονται ταχύτατα – η σκέψη και η πειθαρχία είναι δύσκολο να διατηρηθούν. Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε και τις επιπτώσεις στην ψυχική υγεία των εφήβων. Πολλοί ειδικοί πιστεύουν πως η κατάθλιψη, το άγχος, η μοναξιά, οι αυτοτραυματισμοί και οι αυτοκτονίες των εφήβων έχουν αυξηθεί πάρα πολύ εξαιτίας της χρήσης των κοινωνικών δικτύων και των smartphone γενικότερα. Η συνεχής σύγκριση με άλλους, τα σχόλια και η ανάγκη για αποδοχή μέσω likes μπορεί να προκαλέσουν άγχος και ανασφάλεια. Κυρίως στα κορίτσια η προβολή «τέλειων» εικόνων και σωμάτων μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την αυτοεκτίμηση και την εικόνα που έχουν για τον εαυτό τους.

Επίσης, παρατηρείται αύξηση στην επιθετικότητα, διότι οι διαδικτυακές συναναστροφές μπορούν να δημιουργήσουν πιο εύκολα συμπεριφορές εκφοβισμού. Υπάρχουν και σοβαροί κίνδυνοι στο διαδίκτυο που αφορούν την ασφάλεια των παιδιών.

Έρευνες δείχνουν ότι τα Μ.Κ.Δ. δεν ευθύνονται πάντα άμεσα για τα ψυχολογικά προβλήματα των εφήβων. Συχνά, άτομα που ήδη αντιμετωπίζουν δυσκολίες στρέφονται περισσότερο στα κοινωνικά δίκτυα και προσπαθούν να βρουν εκεί μια διέξοδο στα προβλήματά τους.

Πηγή: Mohamed_hassan/pixabay

Η κλοπή προσωπικών δεδομένων, οι ψεύτικοι λογαριασμοί και η εξαπάτηση είναι συχνά φαινόμενα. Σε ορισμένες περιπτώσεις άγνωστα άτομα παριστάνουν ότι είναι έμπιστοι φίλοι, κάτι που μπορεί να οδηγήσει σε επικίνδυνες καταστάσεις, ακόμα και σε αρπαγές ανηλίκων. Τελικά, τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης είναι πραγματικά υπεύθυνα για όλα αυτά τα προβλήματα; Τα Social Media δεν έχουν μόνο αρνητικά στοιχεία και δεν είναι η μοναδική αιτία των προβλημάτων των εφήβων. Τα κοινωνικά προβλήματα συνήθως έχουν πολλές και διαφορετικές αιτίες και δεν πρέπει να είμαστε μονόπλευροι.

Επιπλέον, τα Social Media μπορούν να βοηθήσουν στην επικοινωνία, στη διατήρηση φιλιών και ακόμα και στην ανταλλαγή εκπαιδευτικού υλικού.

Απαγόρευση ή σωστή χρήση;

Τελευταία, γίνονται προσπάθειες σε πολλές χώρες της Ευρώπης για την επιβολή περιορισμών ή και απαγορεύσεων σχετικά με τη χρήση των Μ.Κ.Δ από τους εφήβους. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση απαιτείται γονική συναίνεση για την

επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων για τα παιδιά κάτω των 16 ετών, πράγμα που σημαίνει ότι χρειάζεται γονική συναίνεση για να ανοίξει κανείς λογαριασμό στα δίκτυα. Δεν ισχύουν, πάντως, ακριβώς οι ίδιοι κανόνες σε όλες τις χώρες της Ε.Ε. Τα πολλά φαινόμενα βίας ανηλίκων έχουν οδηγήσει και την ελληνική κυβέρνηση στην προσπάθεια λήψης μέτρων. Η Ελλάδα έχει την πρόθεση να απαγορεύσει την πρόσβαση στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης σε παιδιά και εφήβους κάτω των 15 ετών.

Συμπερασματικά, τα Κοινωνικά Δίκτυα έχουν τόσο θετικά όσο και αρνητικά στοιχεία. Το πρόβλημα δεν είναι η ύπαρξή τους αλλά η υπερβολική χρήση. Με μέτρο, σωστή καθοδήγηση και ενημέρωση θα αλλάξει η κατάσταση και τα Μ.Κ.Δ. θα αποτελέσουν χρήσιμο εργαλείο στην καθημερινότητα των εφήβων.

Πηγή: PatoLenin/Pixabay

Τέλος, θεωρώ ότι πιο αποτελεσματική είναι η σωστή ενημέρωση, η θέσπιση ορίων και η γονική επίβλεψη, παρά η πλήρης απαγόρευση.

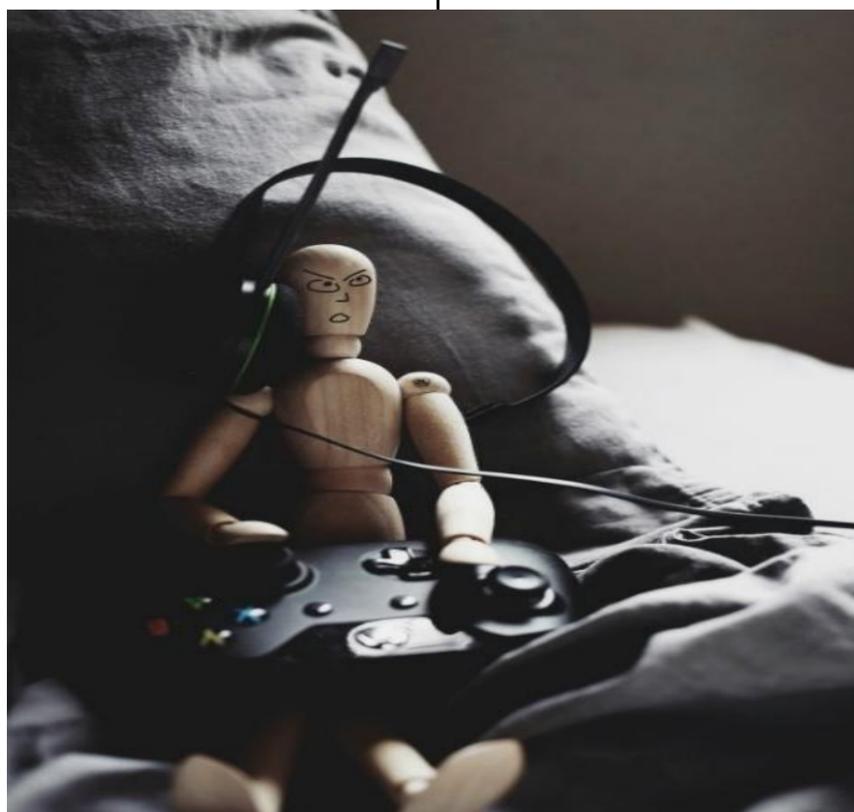
Εθισμός ή ένα αθώο παιχνίδι;

Η αλήθεια για τα Video Games

Του ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΜΑΡΙΔΑΚΗ

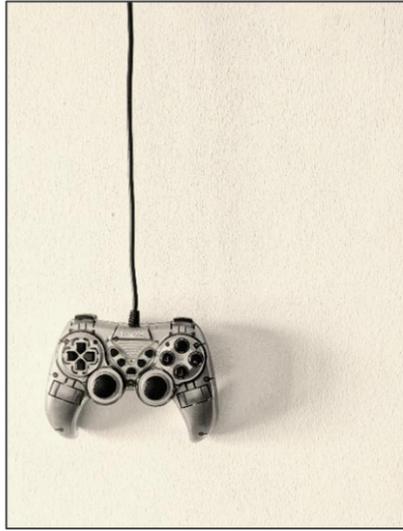
Τα παιδιά που παίζουν video games αποτελούν πλέον ένα συνηθισμένο φαινόμενο στη σύγχρονη κοινωνία. Η εικόνα πολλών παιδιών να είναι κλεισμένα στο δωμάτιό τους για ώρες μπροστά σε μια οθόνη δεν προκαλεί σε κανέναν ιδιαίτερη έκπληξη πλέον. Σύμφωνα με τη γενική αίσθηση που υπάρχει, φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των εφήβων ασχολείται με το gaming με πολλούς από αυτούς να παίζουν καθημερινά, συχνά πάνω από τρεις ώρες. Όσο, όμως, και αν όλα αυτά είναι γνωστά, δεν παύουν να προκαλούν προβληματισμό τόσο σε γονείς όσο και σε ειδικούς.

Η ενασχόληση με τα ηλεκτρονικά παιχνίδια από μόνη της δεν έχει κάποια αρνητική επίδραση. Όταν τα παιδιά παίζουν video games, έχουν την ευκαιρία να ξεφύγουν από την καθημερινή τους ρουτίνα (σχολείο, εξωσχολικές δραστηριότητες), η οποία πολλές φορές είναι πολύ δύσκολη. Δυστυχώς, πολλοί νέοι άνθρωποι ασχολούνται με τα παιχνίδια αυτά για περισσότερο χρόνο

Πηγή:Giorgio Trovato φωτο /unsplash

από όσο θα έπρεπε και έτσι οδηγούνται στον εθισμό. Ο εθισμός στα παιχνίδια αυτά, γνωστός ως «διαταραχή ηλεκτρονικού παιχνιδιού», είναι μια σοβαρή ψυχική εξάρτηση, που εντοπίζεται κυρίως στους εφήβους και στους νεαρούς ενήλικες. Χαρακτηριστικά του εθισμού παρατηρούνται στα άτομα που παραμελούν τις καθημερινές τους υποχρεώσεις (σχολείο, ύπνος, διατροφή) και των οποίων μοναδική προτεραιότητα είναι να παίζουν τα βιντεοπαιχνίδια τους. Τις περισσότερες φορές, τα άτομα που έχουν εθιστεί δεν το αποδέχονται και έτσι δεν ζητούν βοήθεια ούτε τη δέχονται, όταν τους προσφέρεται. Ο εθισμός στα βιντεοπαιχνίδια με τη σειρά του οδηγεί σε πολύ αρνητικές συνέπειες τόσο στη σωματική όσο και στην ψυχολογική κατάσταση του ανθρώπου. Όταν ξεδεύει κανείς πάρα πολλές ώρες παίζοντας, είναι βέβαιο πως θα αποκτήσει προβλήματα υγείας. Τα προβλήματα αυτά μπορεί να είναι από

Πηγή: Ade Awobokun/unsplash

ανάπτυξη παχυσαρκίας μέχρι και έντονους πόνους στον αυχένα και στη μέση, λόγω της καθιστικής ζωής που τα παιδιά έχουν συνηθίσει. Πολλές φορές ακόμη και η προσοχή στην προσωπική υγιεινή υποχωρεί μπροστά στην ανάγκη για λίγη ώρα ακόμη στο παιχνίδι.

Σε σχέση με την ψυχική υγεία, η εμμονική συμπεριφορά μπορεί να επηρεάσει τα συναισθήματα ανταμοιβής και ευχαρίστησης στον εγκέφαλο. Πολλά παιδιά εμφανίζουν σημάδια κοινωνικής απομόνωσης, καθώς δεν επιθυμούν τη διαζώση επαφή με συνομηλίκους τους. Συχνά πρόκειται για ψυχολογική εξάρτηση, που προσφέρει μια

«φυγή» από το άγχος της καθημερινότητας. Τα όποια προβλήματα υπάρχουν, χειροτερεύουν από τη διαταραχή του ύπνου, η οποία συχνά συνοδεύει την υπερβολική αφοσίωση στο παιχνίδι.

Παρ' όλα αυτά, δεν είναι τα πάντα αρνητικά σε σχέση με τα βιντεοπαιχνίδια, καθώς πολλοί πιστεύουν πως, αν τα παιδιά ασχολούνται με αυτά μέσα σε ένα λογικό πλαίσιο, μπορούν να αποκομίσουν αρκετά οφέλη. Τα βιντεοπαιχνίδια μπορούν να βοηθήσουν τον άνθρωπο στην ενίσχυση της μνήμης, της αφοσίωσης και της συγκέντρωσης σε έναν σκοπό αλλά και στην πιο γρήγορη ταχύτητα αντίδρασης

Επίσης, ενισχύουν τη δημιουργικότητα και την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, στοιχεία που βοηθούν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση σύνθετων προκλήσεων, στην καινοτομία και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Θεωρώ πως, αν τα παιδιά καταλάβουν πόσο εύκολα μπορούν να εθιστούν στα παιχνίδια τους, θα παίξουν λιγότερη ώρα και θα συγκεντρώνονται περισσότερο στο να διαβάζουν, να περνούν περισσότερο χρόνο έξω και να είναι πιο συγκροτημένα στην καθημερινή τους ζωή. Έτσι, μπορεί να υπάρξει μια ισορροπημένη σχέση του ψηφιακού με τον πραγματικό κόσμο.

Η «ανοιχτή πληγή» της καθημερινότητας

Το Κυκλοφοριακό πρόβλημα της Πρωτεύουσας

Του ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΛΑΔΙΚΟΥ

Το μποτιλιάρισμα στην Αθήνα επηρεάζει καθημερινά τη ζωή των Αθηναίων που μετακινούνται στο κέντρο αλλά και στα προάστια. Εξαιτίας του κυκλοφοριακού, οι Αθηναίοι χάνουν γύρω στις 110 ώρες από τη ζωή τους κάθε χρόνο, κάτι που συνεπάγεται και ένα τεράστιο οικονομικό κόστος. Ο ρυθμός της ζωής και της εργασίας εξαρτάται από τις ώρες και τις ημέρες που θα επιλέξει κάποιος να μετακινηθεί. Το πρωί γύρω στις 8 παρατηρείται το πρώτο κύμα καθυστέρησης και το δεύτερο κύμα μετά τις 3 με αποτέλεσμα οι οδηγοί να χάνουν την υπομονή τους.

Δεν έχουν, όμως, όλες οι μέρες την ίδια κίνηση. Η Δευτέρα έχει διακυμάνσεις ενώ το Σάββατο και η Κυριακή είναι οι καλύτερες μέρες για να μπορέσει κάποιος να φθάσει εγκαίρως στον προορισμό του, να κάνει μια βόλτα με το ποδήλατό του και γενικά να μπορέσει να περπατήσει σε ήσυχους δρόμους χωρίς φασαρία και ηχορύπανση. Σε γενικές γραμμές, πολύ διαφορετική είναι η κατάσταση τις υπόλοιπες καθημερινές και ιδιαίτερα τις πρωινές και μεσημεριανές ώρες όπου σε ορισμένες οδικές αρτηρίες παρουσιάζεται έντονο κυκλοφοριακό πρόβλημα λόγω μειωμένης ταχύτητας (Λ. Αθηνών – Κηφισός), με αποτέλεσμα οι οδηγοί να πρέπει να οπλίζονται με τεράστια υπομονή ώστε να φθάσουν στον προορισμό τους.

Η 4η χειρότερη μητροπολή στην Ευρώπη

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της εταιρείας TomTom Traffic (εταιρεία τεχνολογίας με προϊόντα χαρτογράφησης και πλοήγησης), η Αθήνα παραμένει μία από τις πόλεις με τη μεγαλύτερη κυκλοφοριακή επιβάρυνση παγκοσμίως. Η Αθήνα βρίσκεται στην 25η θέση παγκοσμίως από τις 390 πόλεις στις οποίες γίνονται μετρήσεις, ενώ είναι 12η στην Ευρώπη όσον αφορά

την κίνηση στο κέντρο. Επιπλέον, είναι η 4η χειρότερη στην Ευρώπη σε επίπεδο μητροπολιτικών περιοχών.

Σε αντίθεση με άλλες πόλεις της Ευρώπης, όπου η κίνηση είναι συγκεντρωμένη στο κέντρο, στην Αθήνα το πρόβλημα υπάρχει σε όλο το λεκανοπέδιο.

Ο βασικός άξονας της Αθήνας, ο Κηφισός, κάθε πρωί και μεσημέρι εμφανίζει τη μεγαλύτερη κίνηση και θεωρείται η χειρότερη λεωφόρος. Γενικά, είναι ένας προβληματικός οδικός άξονας, γιατί χρησιμοποιείται από τους περισσότερους οδηγούς, είτε ιδιωτικών οχημάτων είτε φορτηγών. Άλλοι σημαντικοί δρόμοι της Αθήνας με σοβαρά προβλήματα είναι η Κηφισία, η Βουλιαγμένης, ακόμη και η Αττική Οδός. Οι δρόμοι αυτοί θυμίζουν κόλαση, καθώς είναι πιθανό να συναντήσει κανείς κίνηση σε αυτούς οποιαδήποτε ώρα της ημέρας.

Επιπτώσεις του κυκλοφοριακού προβλήματος

Το κυκλοφοριακό είναι ένα από τα πιο σημαντικά ζητήματα των πολιτών σε όλο το λεκανοπέδιο. Τα προβλήματα που προκαλούνται εξαιτίας του είναι πολλά και σημαντικά. Αρχικά, υπάρχουν πολλές χαμένες ώρες από την εργασία με αποτέλεσμα να μειώνεται η παραγωγικότητα, κάτι που δημιουργεί επιπλέον οικονομικές δυσκολίες και άγχος για τους εργαζομένους. Δεν πρέπει ποτέ να ξεχνάμε την περιβαλλοντική ρύπανση από το διοξείδιο του άνθρακα, την ηχορύπανση από τον θόρυβο και τις κόρνες μηχανών και αυτοκινήτων. Τέλος, ο εκνευρισμός των οδηγών που χάνουν την υπομονή τους οδηγεί σε μικροατυχήματα. Γενικότερα, η πίεση που δημιουργείται στους οδηγούς που βρίσκονται κολλημένοι στην κίνηση μπορεί να προκαλέσει χρόνιο στρες αλλά και καρδιακά ή αναπνευστικά προβλήματα.

Πηγή: Koushik Pal/unsplash

Αντιμετώπιση του φαινομένου

Το πιο σημαντικό βήμα για τη βελτίωση της κατάστασης είναι η καλύτερη λειτουργία των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς. Τα Μ.Μ.Μ μπορούν να βοηθήσουν τους πολίτες να πηγαίνουν πιο γρήγορα στην εργασία τους, αρκεί να υπάρχουν πιο συχνά δρομολόγια.

Το μετρό είναι μία άμεση λύση, διότι έχει το πλεονέκτημα να μη σχετίζεται με την κίνηση στους δρόμους. Δυστυχώς, όμως, τα δρομολόγια δεν επαρκούν και δημιουργείται συνωστισμός και καθυστερήσεις.

Είναι αναγκαίο, επίσης, να αυξηθεί ο στόλος των λεωφορείων, όπως και η συχνότητα των δρομολογίων. Θα μπορούσε να υπάρξει καλύτερος σχεδιασμός λεωφορειολωρίδων και να πραγματοποιηθεί αντικατάσταση όλων των παλαιών λεωφορείων.

Η αξιοπιστία των ωραρίων και η μεγαλύτερη συχνότητα σε όλα τα μέσα είναι αυτή που θα ενισχύσει την αξιοπιστία τους και θα

επιτρέψει σε πολλούς εργαζομένους να αφήσουν το αυτοκίνητο στο σπίτι.

Επιπλέον, είναι ανάγκη να επεκταθούν όλα τα δίκτυα (του μετρό, του τραμ και των λεωφορείων) και να γίνουν τα απαραίτητα έργα. Θα πρέπει να υπάρξουν επενδύσεις σε υποδομές και τεχνολογίες, καθώς και να δοθούν κίνητρα για αλλαγή της συμπεριφοράς των πολιτών. Μικρότερες παρεμβάσεις που θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν πιο εύκολα είναι η αναβάθμιση των φαναριών και των συστημάτων τηλεματικής σε όλες τις περιοχές της Αττικής, όπως και ο σχεδιασμός ποδηλατοδρόμων για τη μείωση της κίνησης και τη βελτίωση της ζωής των πολιτών.

Η υποβάθμιση της ποιότητας ζωής στην πρωτεύουσα λόγω του κυκλοφοριακού προβλήματος είναι τεράστια. Το ανησυχητικό της υπόθεσης είναι πως τα προβλήματα κάθε χρόνο γίνονται μεγαλύτερα και δεν λαμβάνονται ριζικά μέτρα για την ανακούφιση των πολιτών. Είναι καιρός να εξεταστεί το ζήτημα σοβαρά και οι υπεύθυνοι φορείς να αναλάβουν δράση.

Όταν ο Πόλεμος Κλέβει την Παιδική Ηλικία

Τα Θύματα στη Γάζα

Των ΜΑΡΙΑ ΠΑΓΚΡΑΤΗ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΑ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ο πόλεμος είναι ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα διαχρονικά. Από τα παλιά χρόνια μέχρι και σήμερα οι άνθρωποι πολεμούν μεταξύ τους για τόπους, θρησκείες και κάθε είδους συμφέροντα. Ακόμα και τον 21ο αιώνα, που ο κόσμος έχει εξελιχθεί και η τεχνολογία έχει αναπτυχθεί, ο πόλεμος συνεχίζει να υπάρχει και να προκαλεί τεράστια δυστυχία. Είναι μια συνθήκη που δείχνει πόσο εύκολα χάνεται η ενσυναίσθηση και ο σεβασμός προς την ανθρώπινη ζωή.

Σε κάθε πόλεμο τα μεγαλύτερα θύματα είναι οι άνθρωποι, οι οποίοι οφείλουν να μάχονται χωρίς να το έχουν επιλέξει. Οικογένειες αναγκάζονται να βιώνουν τον φόβο και την απώλεια δικών τους ανθρώπων. Ο πόλεμος, όμως, δεν σκοτώνει μόνο ανθρώπους και δεν ισοπεδώνει μόνο τόπους, αλλά καταστρέφει και το μέλλον και τις ψυχές των παιδιών.

Τα παιδιά είναι εκείνα που κυρίως διαλύονται ψυχολογικά. Μεγαλώνουν σε ένα περιβάλλον βίας και ακατάλληλων σκηνών, ενώ θα έπρεπε να ζουν σε υγιές περιβάλλον. Αρκετά παιδιά χάνουν την οικογένειά τους, την εκπαίδευσή τους και το δικαίωμα σε μία φυσιολογική ζωή. Τα ψυχικά τραύματα που δημιουργούνται μέσω του πολέμου είναι χειρότερα από τα σωματικά. Ο πιο πρόσφατος πόλεμος στην Παλαιστίνη, που ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2023, ξέσπασε έπειτα από αιφνιδιαστική επίθεση της Χαμάς στο Ισραήλ. Το Ισραήλ απάντησε με εκτεταμένες στρατιωτικές επιχειρήσεις στη Λωρίδα της Γάζας, δηλώνοντας ως στόχο την εξουδετέρωση της οργάνωσης. Η σύγκρουση οδήγησε σε μεγάλη κλιμάκωση της βίας και σοβαρή ανθρωπιστική κρίση.

Στην Παλαιστίνη πολλά σπίτια έχουν καταστραφεί και οικογένειες έχουν μείνει χωρίς υλικά αγαθά. Σχολεία και νοσοκομεία έχουν υποστεί ζημιές, με αποτέλεσμα παιδιά

Πηγή: Mohammed Ibrahim/unsplash

να μην μπορούν να πάνε σχολείο και ασθενείς να μην έχουν την απαραίτητη ιατρική περίθαλψη. Η έλλειψη νερού, τροφής και ηλεκτρικού ρεύματος κάνει τη ζωή ακόμη πιο δύσκολη. Οι άνθρωποι αγωνίζονται καθημερινά για τα βασικά, τα οποία θεωρούνται αυτονόητα σε άλλες χώρες.

Χιλιάδες άνθρωποι έχουν χάσει τη ζωή τους από τους συνεχιζόμενους βομβαρδισμούς, με τα παιδιά να συγκαταλέγονται στα μεγαλύτερα θύματα του πολέμου (πάνω από 66.000 νεκροί – οι μισοί είναι γυναίκες και παιδιά). Ένα συγκλονιστικό βίντεο δείχνει ανήλικα που έχασαν τον έναν ή και τους δύο γονείς τους να συμμετέχουν σε τελετή αποφοίτησης κρατώντας φωτογραφίες των νεκρών συγγενών τους. Η εικόνα αυτή αποτυπώνει με έντονο τρόπο το ανθρώπινο και ψυχολογικό κόστος της σύγκρουσης αλλά δυστυχώς δεν είναι σπάνια. Έχει σημειωθεί πως 19.000 παιδιά της Παλαιστίνης έχουν μείνει ορφανά. Επιπλέον, τουλάχιστον 21.000 παιδιά τραυματίστηκαν και, δυστυχώς, είναι αναγκασμένα να συνεχίσουν τη ζωή τους με αναπηρίες, για τις οποίες δεν έχουν καμία ουσιαστική βοήθεια.

Στη Λωρίδα της Γάζας - πέρα από τις ανθρώπινες απώλειες - ο πόλεμος αφήνει βαθιά και συχνά ανεπανόρθωτα τραύματα στην ψυχική υγεία των παιδιών. Σύμφωνα με δημοσίευμα, εκατοντάδες χιλιάδες ανήλικι βιώνουν έντονα ψυχολογικά συμπτώματα, όπως εφιάλτες, κρίσεις άγχους και παραλυτικούς φόβους, εξαιτίας των συνεχών βομβαρδισμών και της απώλειας μελών των οικογενειών τους. Πολλά παιδιά παρουσιάζουν έντονη επιθετικότητα και σημάδια παραίτησης, καθώς έχει παρατηρηθεί ότι αρκετά σταματούν να μιλούν. Διεθνείς οργανισμοί προειδοποιούν ότι περισσότερα από ένα εκατομμύριο παιδιά χρειάζονται άμεση ψυχοκοινωνική υποστήριξη, γιατί τα τραύματα του πολέμου απειλούν να επηρεάσουν μακροπρόθεσμα την ανάπτυξη και τη ζωή τους.

Η διεθνής κοινότητα παρακολουθεί αυτή τη σύγκρουση εδώ και χρόνια. Παρόλο που γίνονται συζητήσεις και δηλώσεις για ειρήνη, συχνά δεν υπάρχουν ουσιαστικές λύσεις. Η βία συνεχίζεται χωρίς σταματημό. Αυτό δείχνει πόσο δύσκολο είναι να λυθούν τέτοιες συγκρούσεις, αλλά και πόσο μεγάλη ανάγκη υπάρχει για διάλογο και συνεργασία. Η ειρήνη δεν είναι εύκολη διαδικασία,

αλλά είναι όμως απαραίτητη. Απαιτεί σεβασμό, κατανόηση και διάθεση για διάλογο. Οι διαφορές μεταξύ των λαών δεν πρέπει να λύνονται με όπλα και βία αλλά με συζήτηση και συνεργασία. Η ανθρώπινη ζωή πρέπει να βρίσκεται πάνω από κάθε πολιτικό ή στρατιωτικό συμφέρον.

“Σύμφωνα με δημοσίευμα, εκατοντάδες χιλιάδες ανήλικοι βιώνουν έντονα ψυχολογικά συμπτώματα, όπως εφιάλτες, κρίσεις άγχους και παραλυτικούς φόβους, εξαιτίας των συνεχών βομβαρδισμών και της απώλειας μελών των οικογενειών τους.”

Τυπικά, ο πόλεμος στη Λωρίδα της Γάζας έχει λήξει, όμως οι συνέπειές του συνεχίζουν να βαραίνουν τους κατοίκους της περιοχής. Οι πρόσφατες πλημμύρες που προκάλεσε ισχυρή καταιγίδα κατέστρεψαν πρόχειρα καταλύματα εκτοπισμένων και οδήγησαν στον θάνατο τουλάχιστον έξι ανθρώπων, μεταξύ των οποίων και ένα παιδί ενός έτους. Τα περιστατικά αυτά τονίζουν τις εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες διαβίωσης για εκατομμύρια ανθρώπους, που συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν τις επιπτώσεις του πολέμου και των φυσικών καταστροφών στη Γάζα.

Τέλος, όλοι έχουμε ευθύνη ως πολίτες του κόσμου. Δεν πρέπει να μένουμε αδιάφοροι μπροστά στην καταστροφή των άλλων. Η ενημέρωση, η ευαισθητοποίηση και η υποστήριξη της ειρήνης είναι σημαντικά για μια καλύτερη κοινωνία. Ο πόλεμος δεν είναι λύση, είναι μια αποτυχία της ανθρωπότητας. Μόνο μέσα από την ειρήνη μπορεί να υπάρξει ένα καλύτερο μέλλον για όλους.

“Έχει σημειωθεί πως 19.000 παιδιά της Παλαιστίνης έχουν μείνει ορφανά. Επιπλέον, τουλάχιστον 21.000 παιδιά τραυματίστηκαν και, δυστυχώς, είναι αναγκασμένα να συνεχίσουν τη ζωή τους με αναπηρίες, για τις οποίες δεν έχουν καμία ουσιαστική βοήθεια.”

Πηγή: Mohammed Ibrahim/unsplash

«Η Μετανάστευση των Νέων στο Εξωτερικό»

Της ΣΟΦΙΑΣ ΚΑΡΛΑΥΤΗ

Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότεροι νέοι επιλέγουν να φύγουν στο εξωτερικό. Το λεγόμενο «Brain Drain» έγινε πιο έντονο μετά την οικονομική κρίση και συνεχίζει να προβληματίζει την ελληνική κοινωνία. Πολλοί θεωρούν ότι πρόκειται για ένα σοβαρό ζήτημα που επηρεάζει όχι μόνο το παρόν αλλά και το μέλλον της χώρας μας.

Το μεγάλο κύμα φυγής ξέσπασε μετά την κρίση του 2010. Αν και ορισμένοι υποστηρίζουν ότι το φαινόμενο έχει περιοριστεί και πως πλέον οι περισσότεροι νέοι επιλέγουν να παραμένουν στην Ελλάδα, η πραγματικότητα φαίνεται διαφορετική. Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat που παραθέτει το Ελεγκτικό Συνέδριο, 369.300 Έλληνες ηλικίας 20-64 ετών ζούσαν σε χώρες της Ε.Ε. και της ΕΖΕΣ (Ελβετία, Νορβηγία, Ισλανδία και Λιχτενστάιν) το 2024. Σε σχέση με το 2023 καταγράφεται αύξηση 3,5%. Ο βασικός λόγος για τον οποίο οι νέοι αναζητούν εργασία στο εξωτερικό είναι η ανεργία και οι χαμηλοί μισθοί.

Ακόμη και όσοι διαθέτουν υψηλά προσόντα και πανεπιστημιακές σπουδές δυσκολεύονται να βρουν εργασία αντίστοιχη των προσόντων και των ενδιαφερόντων τους. Συχνά καταλήγουν να εργάζονται σε άσχετους τομείς ή να υποαπασχολούνται. Αντίθετα, στο εξωτερικό διακρίνουν περισσότερες προοπτικές εξέλιξης, καλύτερες συνθήκες εργασίας και μεγαλύτερη επαγγελματική ασφάλεια. Χαρακτηριστικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι ο

αριθμός των Ελλήνων με ανώτατη εκπαίδευση που ζουν στο εξωτερικό αυξήθηκε κατά 71% την περίοδο 2014-2024.

Η γενικότερη οικονομική κατάσταση δεν δημιουργεί αισιοδοξία για το μέλλον. Η ακρίβεια, η αύξηση των ενοικίων και η ανεπαρκής στήριξη της οικογένειας ενισχύουν την ανασφάλεια των πολιτών. Ωστόσο, τα αίτια δεν είναι μόνο οικονομικά.

Πολλοί νέοι εκφράζουν απογοήτευση για την έλλειψη αξιοκρατίας και ευκαιριών επαγγελματικής εξέλιξης. Επιθυμούν να ζήσουν σε κράτη με καλύτερη οργάνωση, με σεβασμό προς τον εργαζόμενο και υψηλότερη ποιότητα ζωής. Οι ελλείψεις σε ζητήματα κοινωνικής πρόνοιας και ασφάλειας καθιστούν την παραμονή στη χώρα λιγότερο ελκυστική. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το ερώτημα του επαναπατρισμού.

Ο καλός καιρός, η οικογένεια, οι φίλοι και η κοινωνική ζωή της Ελλάδας είναι στοιχεία που λείπουν στους περισσότερους Έλληνες που έχουν μεταναστεύσει τα τελευταία χρόνια. Δεν φαίνεται, όμως, να επαρκούν ώστε να τους ωθήσουν στην επιστροφή. Η αρνητική εικόνα για την οικονομία και την αγορά εργασίας αποτρέπει 8 στους 10 Έλληνες μετανάστες από τον επαναπατρισμό. Μάλιστα, το 85% δηλώνει ότι δεν ενδιαφέρεται να επιστρέψει, με την άρνηση να είναι εντονότερη στις γυναίκες και στις ηλικίες 20-30 ετών.

Οι συνέπειες του φαινομένου είναι σοβαρές. Η Ελλάδα χάνει νέους

Πηγή: Mohammed Ibrahim/unsplash

ανθρώπους με γνώσεις και ικανότητες, γεγονός που επιβραδύνει την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Παράλληλα, επιδεινώνεται το δημογραφικό πρόβλημα, εφόσον ο μέσος όρος ηλικίας αυξάνεται και ο νεανικός πληθυσμός μειώνεται. Η κατάσταση αυτή ασκεί πιέσεις στο ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό σύστημα ενισχύοντας τη γενικότερη ανησυχία για το μέλλον. Υπάρχει άραγε ελπίδα για αλλαγή; Το πρόβλημα μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την αύξηση των μισθών και τη γενικότερη στήριξη των νέων.

Η Ελλάδα οφείλει να επενδύσει στο ανθρώπινο δυναμικό της, γιατί οι νέοι αποτελούν το μέλλον της

χώρας. Δυστυχώς, μέχρι σήμερα δεν φαίνεται να λαμβάνονται επαρκή και ουσιαστικά μέτρα για την αντιμετώπιση ενός τόσο κρίσιμου ζητήματος.

“Μια γενιά που αναζητά μέλλον μακριά από την πατρίδα της. Η Ελλάδα χάνει το πιο δυναμικό κομμάτι της νέας γενιάς.”

Τι σημαίνει για το μέλλον;

“Η συνεχής φυγή νέων ανθρώπων δεν αποτελεί μόνο προσωπική επιλογή αλλά βαθύτερη κοινωνική πρόκληση. Η απώλεια επιστημονικού και δημιουργικού δυναμικού επηρεάζει την ανάπτυξη, την καινοτομία και τη δημογραφική ισορροπία της χώρας. Το ερώτημα πλέον δεν είναι γιατί φεύγουν οι νέοι, αλλά τι θα τους έκανε να μείνουν.”

Ζοχράν Μαμντάνι: Από τη μουσική στην πολιτική

Ποιος είναι ο δήμαρχος που πάει κόντρα στα σχέδια του Τραμπ;

Της ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΤΣΙΚΟΥ

Ο Ζοχράν Κουάμε Μαμντάνι γεννήθηκε στις 18 Οκτωβρίου του 1991 στην Καμπάλα της Ουγκάντα προερχόμενος από ένα ιδιαίτερα διακεκριμένο οικογενειακό περιβάλλον. Είναι γιος του διάσημου ακαδημαϊκού και πολιτικού Μαχμούντ Μαμντάνι και της βραβευμένης Ινδοαμερικανίδας σκηνοθέτριας Μίρα Νάιρ. Μετανάστευσε στις Ηνωμένες Πολιτείες μαζί με την οικογένειά του όταν ήταν επτά ετών και εγκαταστάθηκαν στη Νέα Υόρκη. Αποφοίτησε από το Bronx High School of Science και συνέχισε τις σπουδές του στο Bowdoin College, όπου έλαβε πτυχίο στις Αφρικανικές Σπουδές. Άξια αναφοράς είναι η σύντομη πορεία του στον χώρο της μουσικής και συγκεκριμένα στο είδος του χιλ-χολ, στον οποίο ήταν γνωστός με το όνομα «Mr. Cardamom».

Πηγή: Bryan Berlin / CC BY-SA 4.0 / Wikimedia Commons

Τα πρώτα του βήματα έγιναν το 2020, όταν εξελέγη μέλος της πολιτικής συνέλευσης της Νέας Υόρκης για την 33η περιφέρεια. Ως μέλος του Δημοκρατικού Κόμματος και των Δημοκρατικών Σοσιαλιστών της Αμερικής, ο Μαμντάνι καθιερώθηκε ως μια από τις ηγετικές φωνές της προοδευτικής αριστεράς. Στη συνέχεια, το 2024 ανακοίνωσε την υποψηφιότητά του για δήμαρχος της Νέας Υόρκης. Κατάφερε να κερδίσει το χρίσμα του Δημοκρατικού Κόμματος τον Ιούνιο του 2025

νικώντας τον πρώην κυβερνήτη της πόλης Άντριου Κουόμο. Στις γενικές εκλογές της 4ης Νοεμβρίου του 2025, ο Μαμντάνι επικράτησε με 50,4% των ψήφων.

“Η νίκη του είναι ιστορική διότι είναι ο πρώτος μουσουλμάνος δήμαρχος της Νέας Υόρκης και ο δεύτερος νεότερος από το 1892 που ανέλαβε από την 1η Ιανουαρίου του 2026.”

Η επιτυχία του Μαμντάνι βασίστηκε στην ικανότητά του να αποδομεί τα δυτικά αφηγήματα εξηγώντας ότι οι συγκρούσεις στην Αμερική του σήμερα δεν οφείλονται σε μύθους, αλλά στις πολιτικές δομές που άφησε πίσω της αποικιοκρατία. Μέσα από αυτό ανέδειξε πως το αποικιακό σύστημα, στο οποίο ανήκουν και οι ΗΠΑ, χώρισε τους πληθυσμούς σε προνομιούχους και μη προνομιούχους.

Πολλοί αναρωπιούνται πώς ο Μαμντάνι κατάφερε να κερδίσει τις εκλογές. Ο νέος δήμαρχος ήταν ένας σχετικά άγνωστος βουλευτής στην Πολιτεία της Νέας Υόρκης και μέσα σε 9 μήνες κατάφερε να κερδίσει με τόσο υψηλό ποσοστό. Η διαφορετική προσέγγιση που είχε στην πολιτική και η ενασχόληση του με τα πραγματικά προβλήματα των πολιτών οδήγησε 100.000 ανθρώπους να συμμετάσχουν εθελοντικά στην προεκλογική του εκστρατεία. Η βασική του προγραμματική υπόσχεση ήταν το πάγωμα των ενοικίων-μαζί με άλλες δηλώσεις για μια πιο κοινωνική ατζέντα. Η υπόσχεση αυτή ήταν πολύ σημαντική για ένα μεγάλο ποσοστό των πολιτών της Νέας Υόρκης. Κι αυτό οδήγησε στη συγκέντρωση χρημάτων «από τα κάτω» σε χρόνο ρεκόρ. Λέγεται πως οι εθελοντές για την στήριξη της υποψηφιότητας συνολικά χτύπησαν πάνω από 1.000.000 πόρτες!

Ο ίδιος μετά τη νίκη του δήλωσε:

«Νέα Υόρκη, απόψε δόθηκε εντολή για αλλαγή, εντολή για νέο είδος πολιτικής που μπορούμε να αντέξουμε οικονομικά και εντολή για μία διακυβέρνηση που μπορεί να τη

Πηγή: Wikimedia Commons

διασφαλίσει. Δείξτε ότι μπορούμε να εγκαινιάσουμε μία νέα εποχή ηγεσίας, όταν η πολιτική μιλάει χωρίς συγκαταβατικότητα. Θα αγωνιστούμε για εσάς. Χάρη σε τόσες θυσίες, αναπνέουμε τον αέρα μιας πόλης που έχει αναγεννηθεί».

Η εκλογή του Ζοχράν Μαμντάνι στις Ηνωμένες Πολιτείες δείχνει ότι ένα μέρος της αμερικανικής κοινωνίας, κυρίως οι νέοι, αρχίζει να σκέφτεται πιο προοδευτικά και να αμφισβητεί τον παραδοσιακό τρόπο λειτουργίας της οικονομίας. Ταυτόχρονα, δίνεται μεγαλύτερη φωνή σε μειονότητες, αφού ο ίδιος εκπροσωπεί μετανάστες και κοινωνικά αποκλεισμένους ανθρώπους. Στην κεντρική πολιτική σκηνή η παρουσία του επηρεάζει τους Δημοκρατικούς να κινηθούν πιο αριστερά και προκαλεί έντονες αντιδράσεις από τους Ρεπουμπλικάνους. Δεν αλλάζει αμέσως τον τρόπο άσκησης της εξουσίας, αλλά αλλάζει το τι θεωρείται αποδεκτό να συζητείται στην πολιτική.

Η σύγκρουση με τον πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ ξεκίνησε με έντονες επιθέσεις. Ο πρόεδρος τον αποκάλεσε πολλές φορές κομμουνιστή και θεώρησε την εκλογή του αρνητική εξέλιξη για το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα και τις ΗΠΑ γενικότερα. Υπήρξαν ακόμη και απειλές για διακοπή χρηματοδότησης της Νέας Υόρκης, αλλά και

προσωπικές απειλές απέλασης λόγω της καταγωγής του. Λίγο αργότερα, όμως, ο πρόεδρος άλλαξε στάση και ζήτησε συνάντηση μαζί του προσπαθώντας να μειώσει την ένταση.

Η συνάντησή τους έδειξε ότι μπορούν να συνεργαστούν σε πρακτικά ζητήματα της πόλης, παρόλο που διαφωνούν έντονα πολιτικά. Αυτό δεν σημαίνει ότι συμφωνούν ιδεολογικά, αφού ο Μαμντάνι συνεχίζει να ασκεί κριτική στις πολιτικές του Τραμπ. Έτσι, η σχέση τους είναι αναγκαία συνεργασία και όχι πραγματική πολιτική συμφωνία. Τέλος, οι πρώτες ενέργειες του Μαμντάνι έδειξαν τις κοινωνικές του προτεραιότητες. Ακύρωσε αποφάσεις της προηγούμενης διοίκησης, αναδιοργάνωσε τον δήμο και πήρε μέτρα για την προστασία των ενοικιαστών και τη μείωση του κόστους ζωής. Παράλληλα, δημιούργησε ομάδες συμμετοχής πολιτών και ξεκίνησε κοινωνικά προγράμματα, όπως η πρόσβαση όλων των παιδιών σε βασικές υπηρεσίες υγείας. Με αυτόν τον τρόπο φάνηκε ότι στόχος του είναι να βοηθήσει κυρίως τους πιο αδύναμους ανθρώπους της κοινωνίας. Το μέλλον θα δείξει για το αν τελικά θα μπορέσει να εφαρμόσει μακροπρόθεσμα την πολιτική του μέσα σε ένα τόσο εχθρικό περιβάλλον.

“Η διαφορετική προσέγγιση που είχε στην πολιτική και η ενασχόληση του με τα πραγματικά προβλήματα των πολιτών οδήγησε 100.000 ανθρώπους να συμμετάσχουν εθελοντικά στην προεκλογική του εκστρατεία. Η βασική του προγραμματική υπόσχεση ήταν το πάγωμα των ενοικίων-μαζί με άλλες δηλώσεις για μια πιο κοινωνική ατζέντα”

Πηγή: InformedImages / CC BY 4.0 / Wikimedia Commons

Η Ιατρική του Μέλλοντος

Στα Χέρια Γιατρών ή Μηχανών;

Της ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ ΠΑΓΚΡΑΤΗ

Η τεχνητή νοημοσύνη (AI) είναι η ικανότητα των υπολογιστών να «σκέφτονται» και να εκτελούν εργασίες που μέχρι τώρα μόνο ο ανθρώπινος εγκέφαλος μπορούσε να κάνει, όπως το να λύνουν δύσκολα προβλήματα και να παίρνουν αποφάσεις. Αν και παλαιότερα τη βλέπαμε μόνο σε ταινίες, σήμερα είναι μια πραγματικότητα που αλλάζει ακόμα και την επιστήμη της ιατρικής. Ένα σημαντικό κομμάτι της είναι η μηχανική μάθηση, μέσα από την οποία οι μηχανές μελετούν χιλιάδες δεδομένα, μαθαίνουν να αναγνωρίζουν μοτίβα και βοηθούν τους γιατρούς να κάνουν πολύ πιο ακριβείς διαγνώσεις. Σήμερα η Τεχνητή Νοημοσύνη εισάγεται σταδιακά στα χειρουργεία, όχι για να αντικαταστήσει τον χειρουργό, αλλά για να γίνει ένας σημαντικός βοηθός που αυξάνει την ασφάλεια των ασθενών.

Στην πράξη η τεχνητή νοημοσύνη εφαρμόζεται ήδη σε πολλές ειδικότητες με εντυπωσιακά αποτελέσματα. Για παράδειγμα, στην οφθαλμολογία βοηθά στη διάγνωση παθήσεων όπως ο καταρράκτης με ακρίβεια που αγγίζει το 93% ενώ στην ουρολογία μπορεί να ξεχωρίσει αμέσως μια πέτρα στα νεφρά από μια λοίμωξη. Στη νευροχειρουργική η AI «διαβάζει» ταχύτατα τις αξονικές τομογραφίες για να βρει σημαντικά προβλήματα στον εγκέφαλο και στην ορθοπεδική βοηθά τους γιατρούς να εντοπίζουν κατάγματα και να σχεδιάζουν καλύτερα τις επεμβάσεις.

Ωστόσο, ο στόχος παραμένει ένας: να χρησιμοποιηθεί η τεχνολογία για να σώζονται περισσότερες ζωές και να γίνονται λιγότερα λάθη. Η Τεχνητή Νοημοσύνη (AI) παίζει καθοριστικό ρόλο στις ρομποτικές επεμβάσεις κάνοντας το ρομπότ πολύ περισσότερο από ένα απλό

ηλεκτρονικό εργαλείο στα χέρια του γιατρού. Η πιο σημαντική συμβολή της είναι η καθοδήγηση σε πραγματικό χρόνο, διότι η Τεχνητή Νοημοσύνη μπορεί να προβάλλει πάνω στην οθόνη του χειρουργού έναν ψηφιακό χάρτη του σώματος του ασθενούς δείχνοντάς του ακριβώς πού βρίσκονται τα αγγεία ή οι όγκοι που πρέπει να αποφεύγει ή να αφαιρέσει. Επίσης, βοηθά στη σταθεροποίηση των κινήσεων κάνοντας τις κινήσεις του ρομποτικού βραχίονα απίστευτα ακριβείς, κάτι που είναι σωτήριο σε πολύ λεπτές επεμβάσεις, όπως αυτές στην καρδιά ή στα μάτια.

Η «εξατομικευμένη ιατρική», όπου η θεραπεία και τα φάρμακα προσαρμόζονται ακριβώς στις ανάγκες και τον οργανισμό του κάθε ανθρώπου ξεχωριστά, αντί για μια γενική λύση για όλους, είναι ένα όνειρο. Η Τεχνητή νοημοσύνη όμως μπορεί να βοηθήσει στην πραγματοποίηση του ονείρου αυτού. Στα νοσοκομεία βοηθάει ακόμα στην οργάνωση των δεδομένων και στην παρακολούθηση των ασθενών σε πραγματικό χρόνο μειώνοντας τα ανθρώπινα λάθη και την κούραση των γιατρών.

“Η Τεχνητή Νοημοσύνη δεν αντικαθιστά τον γιατρό, ενισχύει την ακρίβεια και την ασφάλεια της διάγνωσης”

Ουσιαστικά οι νέες αυτές τεχνικές δεν αντικαθιστά τον άνθρωπο-γιατρό, αλλά του προσφέρουν τα εργαλεία για να κάνει την ιατρική περίθαλψη πιο δίκαιη, πιο γρήγορη και το κυριότερο πολύ πιο ασφαλή για κάθε ασθενή.

Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί, υπάρχουν ακόμα προκλήσεις που πρέπει να γίνουν κατανοητές. Ο φόβος για την ασφάλεια είναι σημαντικός, καθώς η περίπτωση λάθους είναι πάντα πιθανή. Όταν ένα

σύστημα T.N. αποτύχει στη διάγνωση ή τη θεραπεία, ποιος θα έχει την ευθύνη; Ένα δεύτερο ζήτημα είναι η προστασία των προσωπικών δεδομένων. Δεν γνωρίζουμε πώς θα

όγκους δεδομένων σε δευτερόλεπτα επιτρέπει την πρόληψη ασθενειών πριν καν εκδηλωθούν, την πραγματοποίηση χειρουργικών

Πηγή: Ai Generated, Robo/unsplash

χρησιμοποιούνται τα δεδομένα των ασθενών και αν αυτά θα σχετίζονται με την ασφαλιστική τους ικανότητα. Τέλος, υπάρχει η ανάγκη για καλύτερη εκπαίδευση των γιατρών, διότι οι εξελίξεις στην τεχνολογία κινούνται με ταχύτατους ρυθμούς. Η εξοικείωση με τις αλλαγές είναι απαραίτητο στοιχείο για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ασφάλειας των ασθενών.

Συμπερασματικά, η Τεχνητή Νοημοσύνη αποτελεί τη σημαντικότερη επανάσταση στη σύγχρονη ιατρική λειτουργώντας όχι ως αντικαταστάτης αλλά ως ένας πανίσχυρος συνεργάτης του γιατρού. Η ικανότητά της να αναλύει τεράστιους

επεμβάσεων με απίστευτη ακρίβεια και τη δημιουργία φαρμάκων με βάση τον κάθε ασθενή. Παρά τις προκλήσεις που αφορούν την ασφάλεια και την ηθική, η σταδιακή ενσωμάτωσή της στα νοσοκομεία υπόσχεται ένα μέλλον όπου η υγειονομική περίθαλψη θα είναι πιο δίκαιη, λιγότερο επιρρεπής σε ανθρώπινα λάθη και, πάνω απ' όλα, πιο αποτελεσματική στη διάσωση της ανθρώπινης ζωής.

“Η ιατρική του μέλλοντος θα βασίζεται στη συνεργασία ανθρώπου και μηχανής.”

Όταν οι Αλγόριθμοι Μπαίνουν στην Τάξη

Τεχνητή νοημοσύνη και εκπαίδευση

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΑΡΡΗ

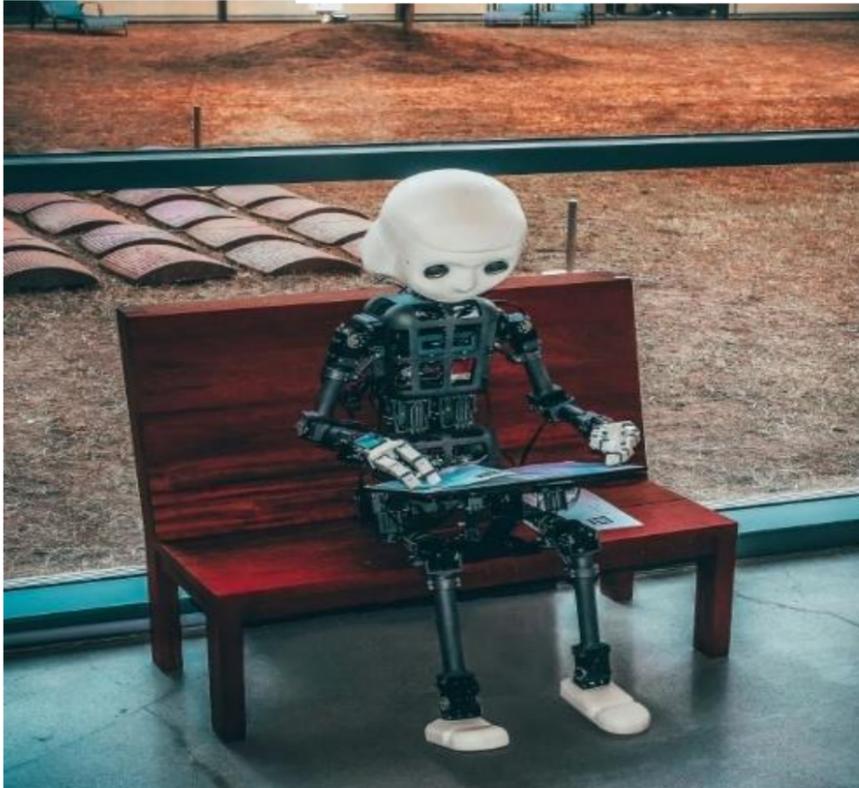
Στις μέρες μας ένα θέμα που απασχολεί έντονα την κοινή γνώμη είναι η Τεχνητή Νοημοσύνη. Η Τεχνητή Νοημοσύνη έχει διεισδύσει σε όλους τους τομείς της επιστήμης, αλλά και της καθημερινότητας. Όπως, λοιπόν, έχει εισαχθεί στους περισσότερους τομείς, έτσι εισάγεται με δειλά βήματα και στον τομέα της εκπαίδευσης στη χώρα μας. Τα ερωτήματα που γεννιούνται είναι πολλά. Είναι πραγματικά ωφέλιμη η χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης στο σχολείο; Ποιος είναι ο ρόλος των εκπαιδευτικών σε ένα τέτοιο πλαίσιο;

Η χρήση της νέας αυτής δυνατότητας έχει αρχίσει να επηρεάζει όχι μόνο τον τρόπο διδασκαλίας αλλά και τον τρόπο μελέτης των μαθητών. Ξεκινώντας με τα θετικά στοιχεία, οι μαθητές μπορούν να έχουν στη διάθεσή τους ανά πάσα στιγμή την υποστήριξη και την επεξήγηση που χρειάζονται για το εκπαιδευτικό τους υλικό. Όταν υπάρχουν απορίες ή δυσκολίες κατανόησης, οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις νέες δυνατότητες σύμφωνα με τις προσωπικές τους ανάγκες και ικανότητες. Έτσι, θα μπορέσουν με τον δικό τους τρόπο και

στον δικό τους χρόνο να προσπαθήσουν να κατανοήσουν αυτά που τους απασχολούν. Από την άλλη πλευρά, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να δημιουργήσουν νέο εκπαιδευτικό υλικό άμεσα και εύκολα, όπως και να βρουν τρόπους βελτίωσης για την αξιολόγηση των μαθητών τους. Όλα αυτά θα μπορούσαν να γίνουν σχετικά γρήγορα, εύκολα και κυρίως εξατομικευμένα. Ίσως η T.N. να δώσει την ευκαιρία να αντιμετωπίζεται ο κάθε μαθητής ξεχωριστά, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά του.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού και οι μαθητές

Η εισαγωγή της T.N. για πρώτη φορά στα ελληνικά σχολεία θα γίνει με μια ειδική έκδοση του ChatGPT Edu, που παρέχει πρόσβαση στα πιο πρόσφατα γλωσσικά μοντέλα της OpenAI. Το εργαλείο αυτό παρέχει πάρα πολλές δυνατότητες, όπως η ανάλυση δεδομένων, η σύνοψη και ανάλυση εγγράφων και η δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων.

Πηγή: Andrea De Santis/ unsplash

Η βασική διαφορά σε σχέση με το παρελθόν είναι η δυνατότητα που θα έχουν οι εκπαιδευτικοί να ασχολούνται με τον κάθε μαθητή ξεχωριστά, ανάλογα με τις ανάγκες και τις ικανότητές του. Έτσι, αλλάζει και ο ρόλος του εκπαιδευτικού ο οποίος παύει να είναι η αυθεντία και ο πάροχος των γνώσεων. Με τις δυνατότητες που παρέχονται ο εκπαιδευτικός οφείλει να καθοδηγεί τους μαθητές του, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιούν με σωστό τρόπο τα νέα εργαλεία της Τεχνητής Νοημοσύνης. Οι μαθητές, ακόμη και μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας, θα μπορούν να εξελίσσονται γρηγορότερα και ευκολότερα, εάν έχουν τα κατάλληλα εργαλεία.

Πώς θα γίνει πρακτικά αυτό; Ο κάθε μαθητής ξεχωριστά θα έχει έναν ψηφιακό βοηθό μελέτης, ο

ο οποίος θα έχει δημιουργηθεί μέσω της Τεχνητής Νοημοσύνης. Μέσα από τη συχνή επαφή με τον μαθητή, ο βοηθός αυτός θα γνωρίζει τις δυνατότητες και τις αδυναμίες του, ενώ θα θυμάται τα λάθη και τις παραλείψεις του.

Έτσι, θα υπάρχει μια σταθερή βάση πάνω στην οποία ο βοηθός θα στηρίζεται, ώστε να βοηθά τον μαθητή και να επικεντρώνεται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του.

Υπάρχει η ελπίδα ότι με τον τρόπο αυτό θα βοηθηθούν τόσο οι δυνατοί όσο και οι αδύναμοι μαθητές.

Κίνδυνοι που προκύπτουν

Πολλές φορές οι εκπαιδευτικοί αισθάνονται ότι η χρήση τέτοιων εργαλείων υπονομεύει τη θέση τους.

Η δημιουργικότητα και η έμπνευση δίνουν τη θέση τους σε εντολές που δίνονται σε ένα πρόγραμμα. Υπάρχει η αίσθηση σε πολλούς εκπαιδευτικούς ότι με τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης χάνεται ο ουσιαστικός έλεγχος του υλικού. Η Τεχνητή Νοημοσύνη, όσο εξελιγμένη κι αν είναι, λειτουργεί με έναν συγκεκριμένο τρόπο που πολλές φορές εγκλωβίζει τον χρήστη. Γι' αυτό τελικά αντί ο εκπαιδευτικός να κερδίζει χρόνο, μπορεί να τον χάνει μέσα στις εντολές.

Επιπλέον, ο κίνδυνος που είναι ορατός αφορά την ομογενοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού. Η διαφοροποίηση του υλικού έρχεται από την έρευνα και την αναζήτηση. Οι εφαρμογές της Τ.Ν. τις περισσότερες φορές, παρουσιάζουν τις κυρίαρχες και διαδεδομένες απόψεις και αυτό παιδαγωγικά είναι προβληματικό. Παράλληλα, με τον τρόπο αυτό είναι πιθανή η αναπαραγωγή στερεοτυπικών απόψεων. Από την άλλη πλευρά, οι κίνδυνοι για τους μαθητές μοιάζουν σημαντικότεροι. Οι μαθητές λόγω έλλειψης πείρας δεν μπορούν να αξιολογήσουν τα εργαλεία και τις πληροφορίες που τους δίνονται. Έτσι, μπορεί να διαμορφώσουν συγκεκριμένες απόψεις, τις οποίες θα θεωρούν απόλυτα σωστές, αφού η Τ.Ν. φαντάζει στα μάτια τους ως η απόλυτη αυθεντία. Η αντιγραφή, η λογοκλοπή, η αναπαραγωγή εσφαλμένων ή ψευδών πληροφοριών είναι πολύ αρνητικές εξελίξεις και δυστυχώς ήδη έχουν αρχίσει να παρατηρούνται ακόμη και στα πανεπιστήμια. Το σημαντικότερο πρόβλημα, όμως, αφορά την παθητικοποίηση των μαθητών. Αν οι μαθητές έχουν συνεχώς έτοιμες τις απαντήσεις και απλώς τις αντιγράφουν, πώς θα αναπτύξουν τη φαντασία και την κριτική τους ικανότητα;

Δεν είναι ξεκάθαρο αν πραγματικά αυτές οι δυνατότητες μπορούν να βοηθήσουν ουσιαστικά τους μαθητές. Πολλοί πιστεύουν ότι όχι μόνο δεν βοηθούν αλλά εμποδίζουν τους μαθητές να αναπτύξουν τις ικανότητές τους. Το τελικό αποτέλεσμα θα είναι η απόλυτη εξάρτηση των μαθητών από την τεχνολογία.

Συμπεράσματα

Κάθε τεχνολογικό άλμα δημιουργεί ανησυχία και φόβο για το μέλλον. Πολλές φορές οι φόβοι αυτοί είναι βάσιμοι και άλλες φορές είναι υπερβολικοί. Ο Sam Altman, επικεφαλής της OpenAI, είπε:

“Όταν εμφανίστηκαν τα κομπιουτεράκια, πολλοί έσπευσαν να μιλήσουν για το τέλος των μαθηματικών”

Όπως όλοι γνωρίζουμε, το τέλος δεν ήρθε ακόμη. Αυτό που άλλαξε είναι ο τρόπος που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι τα μαθηματικά προβλήματα. Η φαντασία μας, όμως, πάντα οργιάζει και πολλές φορές αναρωτιόμαστε αν οι εκπαιδευτικοί θα σταματήσουν να υπάρχουν στις σχολικές αίθουσες. Κάτι τέτοιο είναι μάλλον σενάριο επιστημονικής φαντασίας. Το σημαντικό σε κάθε τεχνολογία είναι η χρήση της. Η κατάλληλη εκπαίδευση και ενημέρωση εκπαιδευτικών και μαθητών όπως και η συνειδητοποίηση των στόχων που θέτει το σχολείο μέσα από τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης θα βοηθήσουν στην αποδοτικότερη αξιοποίησή της. Μόνο έτσι η εκπαίδευση θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες του 21ου αιώνα.

Τεχνητή Νοημοσύνη και Μουσική Βοηθός ή Αντίπαλος;

Του ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΛΑΜΠΟΚΑ

Όλοι μας ακούμε μουσική είτε για να χαλαρώσουμε είτε στο αυτοκίνητο για να περάσει η ώρα, όταν είμαστε κολλημένοι στην κίνηση. Η Τεχνητή Νοημοσύνη, όμως, εκτός από κείμενο και εικόνες, μπορεί πλέον να παράγει ήχο και βίντεο. Έτσι, μοιραία αναρωτιέται κανείς αν θα αλλάξει και τον τομέα της μουσικής. Τα ερωτήματα που δημιουργούνται είναι πολλά και η απάντηση τους φαίνεται δύσκολη. Τι πιστεύει το κοινό και οι ίδιοι οι καλλιτέχνες για την χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης στη μουσική;

“Μήπως στο μέλλον θα ακούμε μουσική που φανερώνει ανθρώπινους προβληματισμούς, χωρίς να έχει δημιουργηθεί από ανθρώπους; Θα θεωρούνταν φιλοσοφικά και ηθικά σωστό κάτι τέτοιο;”

Τρόπος λειτουργίας της παραγωγικής Τ.Ν.

Ας εξετάσουμε πρώτα πως λειτουργεί η νέα αυτή δυνατότητα. Τα μοντέλα της Τεχνητής Νοημοσύνης που παράγουν μουσική, όπως το SunoAI, χρησιμοποιούν παρόμοιες μεθόδους παραγωγής με τα γλωσσικά μοντέλα, όπως το ChatGPT. Ουσιαστικά, τα δεδομένα που παραχωρεί ο χρήστης στο μοντέλο (prompt) χωρίζονται σε μικρότερες μονάδες πληροφορίας (tokens) στις οποίες η Τ.Ν. βασίζεται για να χτίσει την απάντηση της βήμα προς βήμα, επιλέγοντας το πιο κατάλληλο ηχητικό στοιχείο κάθε φορά. Αυτή η επιλογή εξαρτάται από την εκπαίδευση του μοντέλου. Στη συνέχεια, η απάντηση που δημιουργήθηκε μεταφράζεται ξανά σε ηχητικά σήματα και αποκαλύπτεται στον χρήστη. Με βάση τα παραπάνω συμπεραίνουμε πως η Τ.Ν.

δεν νιώθει πραγματικά συναισθήματα εφόσον χτίζει την απάντηση της κομμάτι-κομμάτι βασισμένη σε αλγορίθμους και όχι σε πραγματική ανθρώπινη σκέψη.

Διαδικασία παραγωγής

Η παραγωγή τραγουδιών μέσω Τεχνητής Νοημοσύνης είναι εξαιρετικά εύκολη. Ένας χρήστης μπορεί να δημιουργήσει ένα τραγούδι σε λιγότερο από δύο λεπτά. Δεν χρειάζεται να χρησιμοποιηθεί μικρόφωνο ή κάποιο μουσικό όργανο. Απλά ο χρήστης χρειάζεται να γράψει τους στίχους και να περιγράψει το είδος της μουσικής που επιθυμεί. Τα σύγχρονα εργαλεία επιτρέπουν πλέον στον καθένα να δημιουργεί ολοκληρωμένα τραγούδια με ελάχιστη τεχνική γνώση. Το φαινόμενο αυτό μπορεί να βοηθήσει πολλούς ανθρώπους να εκφραστούν πιο εύκολα, εφόσον δεν χρειάζεται να κατέχουν εξοπλισμό ηχογράφησης (ή ηθοποιούς για κάποιο video clip).

Αυτό μπορεί να ακούγεται σαν κάποιο όνειρο για μερικούς από εμάς, αλλά για τους μουσικούς είναι εφιάλτης. Πολλοί μουσικοί φοβούνται πως η Τ.Ν. θα γεμίσει την αγορά με έργα χαμηλής ποιότητας, αντικαθιστώντας την ανθρώπινη τέχνη και καταστρέφοντας οικονομικά τους καλλιτέχνες. Οι μουσικοί ζητούν νομοθετική κατοχύρωση του δικαιώματος να ελέγχουν αν και πότε το έργο τους θα χρησιμοποιείται για την εκπαίδευση των μοντέλων αυτών. Ένα πολύ βασικό ερώτημα που προκύπτει από όλα αυτά αφορά την ιδιότητα

αυτού που δίνει τις εντολές για τη δημιουργία ενός μουσικού κομματιού. Μπορεί πραγματικά να θεωρείται μουσικός;

Καλλιτέχνες Τεχνητής Νοημοσύνης

Εφόσον η δημιουργία τραγουδιών μέσω Τ.Ν. είναι τόσο εύκολη σε σχέση με την δημιουργία «παραδοσιακής» μουσικής, είναι σχεδόν σίγουρο πως πολλοί θα το εκμεταλλευτούν και θα ξεκινήσουν να δημιουργούν τραγούδια που θα κατακλύσουν την αγορά και στο τέλος θα κυριαρχήσουν. Πολλά τραγούδια φτιαγμένα από Τ.Ν. έχουν ήδη μπει στα μουσικά charts, ενώ τραγουδιστές χωρίς φυσική υπόσταση υπογράφουν συμβόλαια με δισκογραφικές εταιρίες. Στην Ελλάδα η παραπάνω τάση αρχίζει να γίνεται ορατή στην μουσική trap και hip hop.

Ακολουθούν μερικά παραδείγματα καλλιτεχνών Τ.Ν.:

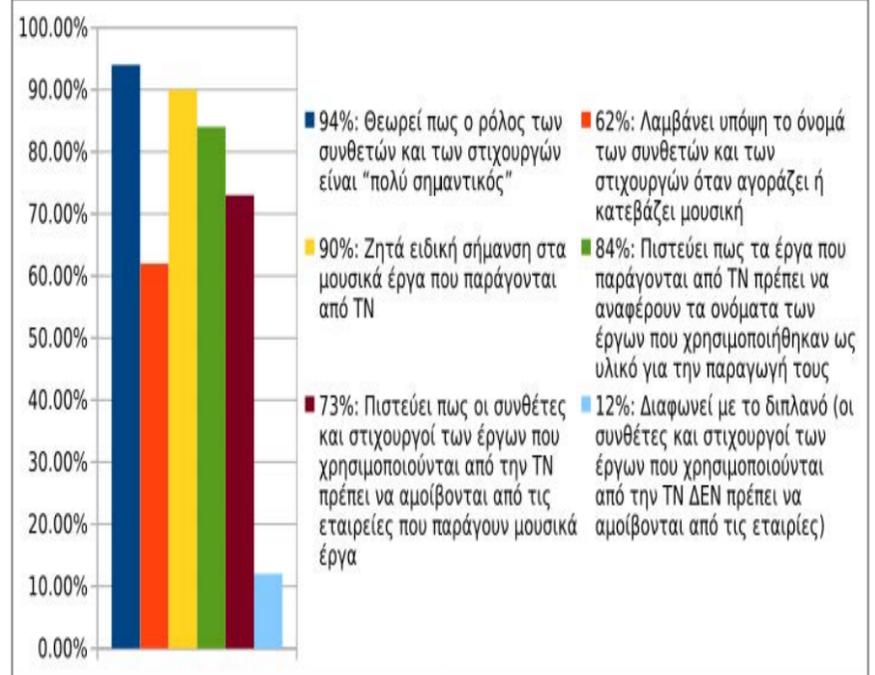
Η «Alina» (4LINA) είναι από τις πρώτες περσόνες Τεχνητής Νοημοσύνης στην χώρα μας. Αυτό φανερώνει πως οι τραγουδιστές Τ.Ν. μπορούν να λειτουργούν ως καλλιτέχνες και δημιουργοί περιεχομένου (content creators), αλληλεπιδρώντας με το κοινό τους μέσω των μέσων κοινωνικών δικτύων. Το πρώτο της single “Den Tha Sviseis” αναπαριστά τη φωνή μιας νέας γενιάς που μεγαλώνει με την τεχνητή νοημοσύνη. Το κομμάτι δημιουργήθηκε με το SunoAI σε στίχους της ομάδας Brainpop και μιλά για έναν έρωτα χωρίς φυσική επαφή, εκφράζοντας το μήνυμά της αποξένωσης. Η ίδια δηλώνει πως: «Δεν έχουμε πρόθεση να αντικαταστήσουμε τους φυσικούς καλλιτέχνες. Μαζί με τον μουσικό παραγωγό μου στοχεύουμε στην παραγωγή μουσικής με πραγματικό συναίσθημα, το οποίο εκφράζεται πλήρως μέσα από τα τραγούδια μας» και επιθυμεί να είναι ξεκάθαρη πως: «Πίσω από κάθε τραγούδι βρίσκονται άνθρωποι. Οι στίχοι γράφονται από τους δημιουργούς μας, την ομάδα Brainpop. Η διαδικασία δεν είναι “δώσε prompt, πάρε

αποτελέσματα». Στο εξωτερικό ιδιαίτερη είναι η περίπτωση ενός συγκροτήματος δημιουργήματος της Τεχνητής Νοημοσύνης το οποίο έχει εκατοντάδες χιλιάδες ακροατές στο Spotify. Οι «The Velvet Sundown» είναι ένα ψηφιακό συγκρότημα που προκάλεσε έντονη διαδικτυακή συζήτηση όταν αποκαλύφθηκε πως τα δυο άλμπουμ του είναι φτιαγμένα από Τ.Ν. Η συζήτηση είχε θέμα την αυθεντικότητα και αποτύπωσε την ιδέα πως οι ιστοσελίδες θα έπρεπε να είναι νομικά υποχρεωμένες να επισημαίνουν τα έργα που έχουν παραχθεί από Τ.Ν., ώστε οι ακροατές να μπορούν να επιλέγουν αν επιθυμούν να τα ακούσουν.

Ο Ρομπέρτο Νέρι, διευθύνων σύμβουλος της Ακαδημίας Ivors, που είναι ο κορυφαίος βρετανικός οργανισμός για στιχουργούς και συνθέτες, τόνισε στην εφημερίδα The Guardian πως: «Τα συγκροτήματα που δημιουργούνται με τεχνητή νοημοσύνη, όπως οι Velvet Sundown, τα οποία φτάνουν σε μεγάλα ακροατήρια χωρίς να εμπλέκονται άνθρωποι δημιουργοί, εγείρουν σοβαρές ανησυχίες σχετικά με τη διαφάνεια, τη συγγραφή και τη συναίνεση». Επιπλέον, η Σόφι Τζόουνς επικεφαλής στρατηγικής του οργανισμού μουσικής βιομηχανίας British Phonographic Industry (BPI), υποστήριξε ότι: «η τεχνητή νοημοσύνη θα πρέπει να χρησιμοποιείται για να υπηρετεί την ανθρώπινη δημιουργικότητα και όχι να την αντικαθιστά».

Οι απόψεις του κοινού

Η «ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ», ο Ελληνικός Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης μουσικών πνευματικών δικαιωμάτων, δημοσίευσε τα αποτελέσματα της έρευνας κοινής γνώμης σε συνεργασία με την εταιρία ALCO, δίνοντας απαντήσεις σε βασικά ερωτήματα του ζητήματος. Η έρευνα διεξήχθη με τηλεφωνικές συνεντεύξεις στις 3-8 Μαΐου 2025 με δείγμα 1.000 ατόμων ηλικίας 17 ετών και άνω. Ακολουθεί διάγραμμα των αποτελεσμάτων:

Τα αποτελέσματα φανερώνουν πως το κοινό εξακολουθεί να συνδέει τη μουσική με την προσωπικότητα του καλλιτέχνη και επιθυμεί την διασφάλιση της δικαιοσύνης όταν χρησιμοποιούνται τα έργα τους.

Επιπρόσθετα, ο συνθέτης και πρόεδρος του Δ.Σ. της «ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ», Γιάννης Γλέζος επισημαίνει πως η έρευνα επιβεβαιώνει την ανάγκη για κατοχύρωση των δικαιωμάτων των δημιουργών. Πιο συγκεκριμένα αναφέρει: «Το ελληνικό κοινό αναγνωρίζει και υποστηρίζει αυτό που διεκδικούμε συλλογικά: η χρήση των έργων μας από τις εταιρίες τεχνητής νοημοσύνης προϋποθέτει τη συναίνεση του δημιουργού, αδειοδότηση από τον οργανισμό που τον εκπροσωπεί και δίκαιη αμοιβή. Αν δεν προστατευθεί η ανθρώπινη δημιουργικότητα, θα χαθεί η ψυχή της μουσικής».

Συμπεράσματα

Η Τ.Ν. σίγουρα προσφέρει πολλές ευκαιρίες σε αγνώστους στιχουργούς και καλλιτέχνες που δεν καταφέρνουν να βρουν φωνή για τα τραγούδια τους. Είναι σημαντικό, όμως, να νομιμοποιηθεί η σήμανση στα μουσικά έργα που παράγονται

από Τ.Ν., δίνοντας στον ακροατή την δυνατότητα να επιλέξει τι επιθυμεί να ακούσει. Ταυτόχρονα, έτσι ίσως μειωθεί ο ανταγωνισμός μεταξύ των παραδοσιακών καλλιτεχνών και των καλλιτεχνών Τ.Ν.

Σε φιλοσοφικό επίπεδο τα ερωτήματα παραμένουν και θα μας βασανίζουν για καιρό. Τελικά, σε ποιόν ανήκει το τραγούδι, στην Τ.Ν. ή στον άνθρωπο που έδωσε το prompt; Πώς πρέπει να αμείβονται οι καλλιτέχνες Τ.Ν.; Ο άνθρωπος που επιβλέπει την Τ.Ν. μπορεί να χαρακτηριστεί ως “καλλιτέχνης”; Όπως και να έχει η Τεχνητή Νοημοσύνη ήρθε για να μείνει. Η χρήση της στην μουσική φέρει πολλές λειτουργικές και ηθικές απορίες που πρέπει να απαντηθούν από τον καθένα ξεχωριστά, ενώ ο καθένας μάλλον πρέπει να ορίσει τον όρο “καλλιτέχνης” για τον εαυτό του.

“Αν δεν προστατευθεί η ανθρώπινη δημιουργικότητα, θα χαθεί η ψυχή της μουσικής.”

Τεχνητή Νοημοσύνη και Data Mining: Το Παρόν και το Μέλλον της Πληροφορικής

Μια συζήτηση με τον καθηγητή Ηρακλή Βαρλάμη

Την Πέμπτη 19/2/2026 είχαμε την χαρά και την τιμή να φιλοξενήσουμε στον χώρο του σχολείου μας, τον κ. Ηρακλή

Βαρλάμη, Καθηγητή στο Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεματικής του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου στον τομέα Διαχείρισης Δεδομένων και πρόεδρο του ΕΠ.Ε.Σ. των Δημοσίων Ωνασείων Σχολείων Κολωνού (Γυμνασίου και Λυκείου). Είχαμε την ευκαιρία να συζητήσουμε για το μέλλον της Πληροφορικής και της Τεχνητής Νοημοσύνης.

Τι θυμάστε από τη σχολική σας ζωή στον Κολωνό;

Έχω ένα συναισθηματικό δεσμό με την περιοχή και το σχολείο. Έχω σπουδάσει στο σχολείο εδώ, στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο απέναντι. Οπότε είναι μεγάλη μου χαρά που

ξαναβρίσκομαι εδώ. Θυμάμαι πολλά πράγματα, πάρα πολλά πράγματα. Σίγουρα θυμάμαι το οικοπεδάκι που παίζαμε δίπλα από το σχολείο τις φορές που προλαβαίναμε. Θυμάμαι αρκετούς καθηγητές με τους οποίους είχαμε και καλές και δύσκολες στιγμές. Όλες τις ιδιαιτερότητες που μπορεί να έχει ένα σχολικό περιβάλλον. Ευχαριστές αναμνήσεις έχω κατά κύριο λόγο. Ο Κολωνός ήταν αρκετά διαφορετικός. Κάτι πολύ χαρακτηριστικό που θυμάμαι, όταν ήμουν ακόμα δημοτικό στον Κολωνό, είναι να υπάρχουν άλογα. Υπήρχε εδώ πιο κάτω ένα παλιό σπίτι με αυλή και άλογο μέσα. Ήταν πάνω στη Λένορμαν. Αυτά πρέπει να είναι την περίοδο 1987-1990.

Πώς αποφασίσατε να ασχοληθείτε με την πληροφορική;

Εγώ τελείωσα το λύκειο το 1992. Πήρα τον πρώτο μου υπολογιστή όταν ήμουν στην τρίτη γυμνασίου. Ήταν μια παιχνιδιομηχανή ουσιαστικά, ένα Άμστραντ. Και άρχισα να παίζω αρκετά, πολλά παιχνίδια. Να μην ξεκολλάω από τον υπολογιστή. Η αλήθεια είναι ότι η πληροφορική δεν ήταν η πρώτη μου επιλογή εκείνο το διάστημα. Τελειώνοντας το λύκειο, η πρώτη σχολή που έβαλα ήταν το Φυσικό στην Αθήνα, στην οποία και πέρασα. Είχα μια τάση να ασχοληθώ με το διδακτικό κομμάτι. Οι σχολές πληροφορικής δεν έβγαζαν καθηγητές πληροφορικής τότε, οπότε το Φυσικό ήταν κάτι που ήταν πιο κοντά σε αυτό που πίστευα εκείνη την περίοδο.

Γενικά, οι σπουδές πληροφορικής στην Ελλάδα δεν ήταν ακόμη πολύ οργανωμένες εκείνη την εποχή. Επειδή στο Φυσικό ασχολήθηκα αρκετά με θέματα ηλεκτρονικής και τηλεπικοινωνιών, αποφάσισα να ασχοληθώ με το κομμάτι της πληροφορικής το 1996-97 ως σπουδές πλέον. Έτσι, πήγα στην Αγγλία και έκανα ένα μεταπτυχιακό πάνω στην πληροφορική. Όλες οι υπόλοιπες σπουδές μου έκτοτε όπως και το διδακτορικό μου είναι στην πληροφορική.

Ποιος είναι ακριβώς ο τομέας εξειδίκευσης σας πάνω στην πληροφορική;

Μεγαλώνοντας και ασχολούμενος πλέον στο ακαδημαϊκό περιβάλλον με την πληροφορική, εστίασα πολύ περισσότερο στη διαχείριση δεδομένων, στην οργάνωση δεδομένων, στα ερωτήματα που σχετίζονται με δεδομένα. Το κομμάτι των δεδομένων είναι ένα από τα πολύ σημαντικά κομμάτια της πληροφορικής σήμερα. Είναι και η βάση για την τεχνητή νοημοσύνη που συζητάμε πολύ στις μέρες μας γιατί αφορά το πώς θα μαζέψεις και θα οργανώσεις τα δεδομένα.

Αυτό που διαπίστωσα μετά από όλα αυτά τα χρόνια και μετά από έναν ολόκληρο κύκλο στη ζωή μου, είναι ότι όταν ήμουν μικρός είχα μια γραφομηχανή του πατέρα μου και μου άρεσε πάρα πολύ να οργανώνω δεδομένα που έβρισκα από εδώ και από εκεί. Δηλαδή έπαιρνα τα βιβλία της γεωγραφίας και οργανώνω τα ποτάμια με φθίνουσα σειρά μεγέθους ή τις πρωτεύουσες αντίστοιχα. Και αυτό τελικά έκλεισε τον κύκλο του, βρέθηκα τελικά να ασχολούμαι όχι απλά με την πληροφορική, αλλά με τη διαχείριση δεδομένων. Πιο συγκεκριμένα ασχολούμαι με το data mining. Γύρω μας, οτιδήποτε και αν κάνουμε, αφήνουμε πίσω δεδομένα. Αφήνουμε δεδομένα για οποιαδήποτε ενέργεια, για οποιαδήποτε συναλλαγή. Ειδικά όταν αυτή περιλαμβάνει έναν υπολογιστή. Όταν ανοίγετε μια διεύθυνση και μπαινέτε και βλέπετε το περιεχόμενο μιας σελίδας, αφήνετε πίσω ένα ίχνος, κάποια δεδομένα. Αυτά τα δεδομένα δείχνουν πότε μπήκατε, από ποιον υπολογιστή μπήκατε, με τι όνομα χρήστη μπήκατε και ούτω καθεξής.

Αυτά τα δεδομένα είναι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες πλούτου για τις εταιρείες πληροφορικής στις μέρες μας. Η ανάλυση αυτών των δεδομένων, το πότε θα αξιοποιήσουν αυτά τα δεδομένα για να σας πουλήσουν κάτι, είναι πολύ σημαντικός παράγοντας. Το κομμάτι με το οποίο ασχολούμαι εγώ ερευνητικά είναι η εξόρυξη γνώσης από τα δεδομένα (data mining). Και είναι η λογική του ότι ψάχνω στα κάρβουνα, στο σωρό δηλαδή με τα data, να βρω διαμάντια, να βρω πολύτιμα δεδομένα.

Τι είναι τα πολύτιμα δεδομένα;

Τα πολύτιμα δεδομένα μπορεί να είναι για παράδειγμα, αυτό που ενδιαφέρει τους περισσότερους μαθητές που παίζουν σε μια streaming υπηρεσία ή αυτό που ενδιαφέρει περισσότερο τους χρήστες κινητών τηλεφώνων ηλικίας από 16 με 18. Τέτοιες λεπτομέρειες

δεν είναι πολύ ξεκάθαρο από την αρχή γιατί έχουν αξία. Αλλά σκεφτείτε από εδώ και πέρα ότι όταν βλέπετε μια διαφήμιση που να λέει: «διάλεξε πακέτο κινητής τηλεφωνίας και πάρε δωρεάν κάθε Σαββατοκύριακο όλους τους φίλους σου τηλέφωνο», αυτό έχει προκύψει γιατί έχουν κάνει την ανάλυση δεδομένων. Έχουν βρει, δηλαδή, ποια είναι τα target group αυτών των εταιρειών και έχουν βρει και τι αρέσει στο κάθε target group, ποιες οι συνήθειες του. Όλα αυτά τα έχουν πετύχει από την ανάλυση των δεδομένων σας, από το πώς χειρίζεστε το κινητό σας, από το τι βλέπετε, από το τι επισκέπτεστε και οτιδήποτε άλλο αντίστοιχο.

Δεν δημιουργούνται όμως ζητήματα ηθικής φύσης από το data mining;

Να πω ότι είναι ένας προβληματισμός που τον ακούω και από τους φοιτητές μου. Οπότε από ό,τι φαίνεται, η συζήτηση προκαλεί αυτόν τον προβληματισμό, το τι είναι ηθικό και το τι είναι ανήθικο. Η αλήθεια είναι ότι, αν πέσει σε λάθος χέρια, οποιαδήποτε τεχνολογία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για κακό σκοπό. Αν βρεθεί στα σωστά χέρια μπορεί να βοηθήσει. Οπότε η ίδια λογική της εξόρυξης δεδομένων ή της εξόρυξης γνώσης από τα δεδομένα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να βελτιώσει την εμπειρία χρήστη.

Για παράδειγμα, αν έχεις ένα κινητό το οποίο, όταν ανοίγεις να διαβάσεις ειδήσεις, σου φέρνει τις ειδήσεις που σου αρέσουν. Αλλά μπορεί και να χρησιμοποιηθεί για να σου περάσει χωρίς εσύ να το καταλαβαίνεις διαφημίσεις. Η ίδια ακριβώς τεχνολογία χρησιμοποιείται. Έχει να κάνει με το πώς θα χρησιμοποιηθεί. Δεν μπορώ να πω αν είναι ή δεν είναι ανήθικο. Η τεχνολογία από μόνη της θεωρώ ότι δεν είναι. Η χρήση της είναι που μπορεί να αλλάξει το ηθικό σε ανήθικο.

Γίνεται ουσιαστικά αγοραπωλησία δεδομένων μεταξύ επιχειρήσεων;

Γίνεται όντως αγοραπωλησία δεδομένων και η αλήθεια είναι ότι γίνεται και αγοραπωλησία χρηστών, βάσεων χρηστών μεταξύ επιχειρήσεων. Αυτή τη στιγμή, χωρίς να είμαι ειδικός στο θέμα, αλλά από όσο γνωρίζω, οι επιχειρήσεις με μεγαλύτερη αξία έχουν ένα μεγάλο κοινό χρηστών να επιδείξουν. Οπότε σου λέει αυτή η εταιρεία ότι έχω τους χρήστες, έχω ένα μηχανισμό για να μαζέψω τα δεδομένα, άρα είμαι κάτι πολύτιμο, πρέπει να επενδύσεις πάνω μου. Υπάρχουν τρόποι και υπάρχουν και κανονισμοί σε ευρωπαϊκό επίπεδο και σε παγκόσμιο επίπεδο, που υποχρεώνουν τις εταιρείες να βάλουν disclaimers, να δηλώσουν δηλαδή τι θα κάνουν τα δεδομένα και συνεχώς παίζουν και καινούργια πλαίσια.

Μπορεί το data mining να βοηθήσει και σε άλλα πεδία εκτός του marketing;

Τα δεδομένα υγείας, τα δεδομένα που συλλέγονται όταν πηγαίνετε σε

κάθε νοσοκομείο και κάνετε εξετάσεις είναι πολύτιμα για την έρευνα. Ξέρετε ότι αυτή τη στιγμή ο προσωπικός φάκελος υγείας του καθενός υπάρχει πλέον στο κινητό μας. Μπορούμε δηλαδή να μπούμε να δούμε όλα τα φάρμακα και όλες τις θεραπείες που μας έχουν γράψει. Αυτά τα δεδομένα, αν πέσουν σε λάθος χέρια, με λάθος προθέσεις μπορούν να αξιοποιηθούν με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους. Το πιο απλό, μια ασφαλιστική εταιρεία να πει δεν σε ασφαλιζώ, γιατί ξέρω ότι θα νοσήσεις σύντομα ή έχεις πολλές πιθανότητες να νοσήσεις. Το οποίο είναι ανήθικο πρακτικά. Τέτοια δεδομένα, λοιπόν, υπάρχουν και σίγουρα είναι επικίνδυνο να διαρρεύσουν. Πρέπει, όμως, κάπως να διατίθενται και για την έρευνα. Γιατί αν δεν πάρεις δεδομένα ασθενών και υγείων να κάνεις αναλύσεις, δεν θα βρεις το επόμενο φάρμακο.

©Stelios Tzetzias for Onassis Foundation

Ποια είναι η μεγαλύτερη δυσκολία που πρέπει να αντιμετωπίσει όποιος θέλει να σπουδάσει Πληροφορική;

Υπάρχει μια πολύ μεγάλη δυσκολία και σκεφτείτε ξανά και ξανά πριν ασχοληθείτε με την Πληροφορική. Είναι από τις επιστήμες και κυρίως στο πρακτικό της κομμάτι που τα πράγματα αλλάζουν πολύ γρήγορα. Οι γλώσσες προγραμματισμού, τα εργαλεία που χρησιμοποιούμε αλλάζουν με πολύ γρήγορο ρυθμό. Αλλάζουν μέσα σε μία πενταετία πολλές φορές. Οπότε, αν αποφασίσετε να ασχοληθείτε με την πληροφορική, αυτό θα σας δυσκολεύσει πάρα πολύ. Ειδικά αν κάνετε το λάθος να προσπεράσετε τα βασικά της πληροφορικής και πάτε κατευθείαν στα πρακτικά της. Η πληροφορική σε πολύ μεγάλο βαθμό βασίζεται στους αλγόριθμους. Ο αλγόριθμος είναι ο τρόπος σκέψης, τα βήματα που ακολουθώ για να λύσω ένα πρόβλημα. Αυτό είναι το πιο δύσκολο αλλά και πιο βασικό κομμάτι στην πληροφορική.

Για να καταλάβει κανείς να μάθει να σκέφτεται θεωρητικά, να λύνει τα προβλήματα με την λογική των αλγορίθμων, με την αλγοριθμική σκέψη που μπορεί να έχετε ακούσει κατά καιρούς, αυτό είναι το πιο δύσκολο κομμάτι. Είναι αυτό στο οποίο πρέπει κανείς να επενδύσει αρκετά. Τα μαθηματικά, οι πιθανότητες, η στατιστική, είναι μαθήματα τα οποία πρέπει κανείς να διαβάσει αρκετά, να τα καταλάβει,

για να μπορέσει να χτίσει από εκεί και πέρα.

Τι ακριβώς είναι η Τεχνητή Νοημοσύνη και πώς λειτουργεί σε γενικές γραμμές;

Όταν λέμε σήμερα τεχνητή νοημοσύνη, στις περισσότερες περιπτώσεις αναφερόμαστε σε μηχανές, οι οποίες έχουν μάθει μια συγκεκριμένη συμπεριφορά, έχουν μάθει να κάνουν κάτι συγκεκριμένο. Οπότε μιλάμε για μηχανική μάθηση στην πραγματικότητα.

Όταν αναφερόμαστε στην τεχνητή νοημοσύνη να ξέρετε ότι συνήθως μιλάμε για νευρωνικά δίκτυα τα οποία έχουν εκπαιδευτεί, έχουν ρυθμιστεί, με πολλά δεδομένα. Στις περισσότερες περιπτώσεις όταν του δώσω κάποια δεδομένα στην είσοδο, αυτό θα μου βγάλει μια απάντηση στην έξοδο. Γράφω κάτι στην είσοδο του Chat GPT, θα μου γρά-

ψει κάτι σαν απάντηση στην έξοδο του. Και πώς το κάνουν αυτό αυτά τα μοντέλα της τεχνητής νοημοσύνης που βλέπουμε; Έχουν χρησιμοποιήσει ένα τεράστιο σύνολο δεδομένων. Ας πάρουμε για παράδειγμα τα δεδομένα φωτογραφιών. Κάποιες μηχανές έχουν δει ότι σε κάποια φωτογραφία υπάρχει γάτα, σε άλλη υπάρχει σκύλος και έχουν εκπαιδευτεί πάνω σε αυτό. Έχουν εκπαιδευτεί να μαθαίνουν κάποια χαρακτηριστικά από τις εικόνες και να τα αντιστοιχίζουν με το τι δείχνει αυτή η εικόνα. Αυτό ονομάζεται γενικότερα, όμως, μηχανική μάθηση. Η τεχνητή νοημοσύνη από μόνη της, όταν ξεκίνησε τη δεκαετία του 1960 δεν ήταν μόνο αυτό. Ήταν πολύ περισσότερα πράγματα. Μιλούσε και ακόμα, για το πώς να προσεγγίσω τη λύση ενός προβλήματος ψάχνοντας ουσιαστικά ανάμεσα στις πιθανές λύσεις. Σε αυτή τη λογική, λοιπόν, η τεχνητή νοημοσύνη πριν το 1970, είχε φτιάξει ένα μεγάλο hype, ένα μεγάλο μύθο, αντίστοιχος σχεδόν με αυτό που έχουμε σήμερα, όπου κάποιοι προσπαθούσαν να φτιάξουν ένα μηχανήμα το οποίο θα συμπεριφερόταν σαν άνθρωπος. Το τελικό αποτέλεσμα θα ήταν ότι, αν κάποιος δοκίμαζε να μιλήσει με μια τέτοια μηχανή δεν θα μπορούσε να ξεχωρίσει εάν συνομιλεί με άνθρωπο ή με μηχανή. Αυτό το τεστ ονομάζεται Τεστ Turing.

Οι πληροφορίες που αντλεί κανείς από τα μοντέλα της T.N. θεωρούνται αξιόπιστες και αντικειμενικές;

Υπάρχει πολλή υποκειμενικότητα στις απαντήσεις που δίνουν τα μοντέλα της T.N. και συνήθως αναπαράγουν την υποκειμενικότητα που έχουν τα δεδομένα με τα οποία έχεις εκπαιδεύσει την μηχανή. Ψάξτε, αν θέλετε, κάποια στιγμή, όταν βρείτε έναν υπολογιστή μπροστά σας και αρχίστε να ρωτάτε, να ψάχνετε για το bias (μεροληψία), για την επιρροή δηλαδή που υπάρχει στα μοντέλα αυτά. Είναι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που έχουμε αυτή τη στιγμή στην τεχνητή νοημοσύνη ερευνητικά.

Πιστεύετε ότι η τεχνητή νοημοσύνη θα οδηγήσει στην απώλεια θέσεων εργασίας;

Δυστυχώς, σίγουρα. Οδηγεί σε απώλεια θέσεων εργασίας ήδη σε πολλές χώρες και δημιουργεί και ένα ακόμα σημαντικό πρόβλημα. Βλέπουμε τουλάχιστον εμείς στον χώρο της πληροφορικής ένα κενό μεταξύ του νέου απόφοιτου πληροφορικής, και του senior, του έμπειρου προγραμματιστή, αναλυτή συστημάτων, ο οποίος έχει μάθει τα βασικά της πληροφορικής, έχει δουλέψει και κάποια χρόνια, έχει γράψει κώδικα σε διάφορες γλώσσες και έρχεται τώρα να τρέξει αυτά που ξέρει με τη χρήση καινούργιων εργαλείων, όπως είναι το ChatGPT και τα σχετικά εργαλεία. Θα το κάνει πολύ πιο εύκολα, δεν θα χρειαστεί πολλούς junior προγραμματιστές που χρειάζονταν πριν, οπότε θα δημιουργήσει αρκετές κενές θέσεις, θα διώξει αρκετούς junior. Δημιουργεί έτσι ένα κενό στην αλυσίδα. Και το πρόβλημα για εμάς είναι πως αυτόν τον junior και τον κάθε junior που θα βγαίνει από τα πανεπιστήμια θα τον κάνεις απευθείας ή πολύ σύντομα senior.

Το θέμα είναι πως μετά από κάποια επανάσταση-βιομηχανική, επιστημονική ή οτιδήποτε άλλο-πρέπει να είναι κανείς έτοιμος να προσαρμοστεί γρήγορα στην αλλαγή και να βρει τις καινούργιες θέσεις που θα φτιάχνονται. Θα φτιάχνονται θέσεις. Αυτό που θα ζήσετε εσείς είναι αυτό που διαμορφώνεται σήμερα και θα το διαμορφώσετε και εσείς στο τέλος της ημέρας. Δεν θα μείνετε απ' έξω, μην αγχωθείτε ποτέ σε αυτό. Αλλά πάρτε εφόδια για να είστε όσο γίνεται πιο δυνατοί και να έχετε τα μυαλά σας ανοιχτά, να

μπορείτε να προσαρμοστείτε στις αλλαγές.

Θα μπορούσε μια μηχανή να αποκτήσει συναισθήματα;

Δεν νομίζω. Τόσο απλά. Από αυτά που καταλαβαίνω, από το πώς μαθαίνουν οι μηχανές δεν υπάρχει τέτοιο περιθώριο. Δεν υπάρχει περιθώριο συναισθήματος. Εκτός κι αν ορίσουμε κάπως το συναίσθημα, το βάλουμε σε νούμερα, το κάνουμε αριθμούς, γιατί οι μηχανές, στο τέλος της ημέρας, καταλαβαίνουν αριθμούς. Μια μηχανή στην πραγματικότητα δεν είναι μια χημική ένωση όπως είμαστε εμείς. Άρα στην συ-

θεωρητικά τα ρομπότ μπορούν να αυτονομηθούν. Μπορούν να αρχίσουν να πηγαίνουν κάπου μόνα τους, ας πούμε. Δεν είναι δύσκολο να αφήσεις τα ρομπότ και να αρχίσουν να κινούνται. Το ερώτημα είναι αν μπορούν να βρουν ρεύμα, να συνεχίσουν να δουλεύουν. Η δυσκολία να βρουν ενέργεια δηλαδή είναι σημαντική. Νομίζω ότι σε πρώτη φάση είναι πρακτικοί οι λόγοι που δυσκολεύουν αυτό το σενάριο. Δεν ξέρω αν είδατε στην Κίνα ένα θέαμα εκεί που κάνουν με ρομπότ. Έλεγε μάλιστα κάποιος πολύ σωστά ότι αυτοί θα είναι οι επόμενοι στρατιώτες. Η αλήθεια είναι ότι ναι, είναι πολύ πιθανό να έχει κα-

Πηγή: Αρχείο Ομίλου Δημοσιογραφίας

σία δεν μπορεί να κάνει μια σειρά από χημικές αντιδράσεις, οι οποίες θα προκαλέσουν αυτό που λες το συναίσθημα. Παρόλα αυτά, ποιος ξέρει; Αν μπορούσες να φτιάξεις υπολογιστές τόσο σύνθετους όσο ο μηχανισμός που παράγει τα συναισθήματα, τότε μπορεί όντως να προσομοιώσεις την παραγωγή ενός συναισθήματος και να το κάνεις στην πραγματικότητα.

Η κυριαρχία των ρομπότ και της τεχνητής νοημοσύνης είναι απλά σενάριο επιστημονικής φαντασίας ή έχει κάποια λογική βάση;

νείς στρατιώτες-ρομπότ που θα τους δίνει εντολές σε ένα πεδίο μάχης, σε μια πόλη, να πάνε να την καταλάβουν και θα πηγαίνουν με τον αλγόριθμο που τους έχουν μάθει. Το δύσκολο εκεί είναι να σταθούν απέναντι στις ανορθόδοξες τεχνικές των ανθρώπων. Οπότε, υπάρχει ακόμα αρκετός δρόμος για να φτάσουμε εκεί.

Πιστεύετε ότι η πληροφορική πρέπει να διδάσκεται στα σχολεία από μικρή ηλικία;

Η πληροφορική νομίζω ότι διδάσκεται και πιστεύω ότι πρέπει να διδάσκεται από πολύ μικρή ηλικία.

Μια από τις βασικές ικανότητες που πρέπει να αποκτήσουν τα παιδιά είναι το problem solving, η επίλυση προβλημάτων.

Και η αλγοριθμική σκέψη, όπου ταιριάζει, νομίζω ότι πρέπει να διδάσκεται από την προσχολική ηλικία. Μιλάμε για ακολουθία βημάτων, επαναλήψεις, ελέγχους, όλα αυτά είναι πράγματα πολύ απλοϊκά που νομίζω ότι πολύ εύκολα μπορεί κάποιος να τα κατανοήσει. Με δεδομένο ότι φαίνεται θα συμβιώσουμε για αρκετά χρόνια με τους υπολογιστές και τα ρομπότ πρέπει να καταλαβαίνουμε πώς δουλεύουν και επίσης να τα χρησιμοποιούμε για να λύνουμε προβλήματα.

Θεωρείτε πως η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης από τους μαθητές μπορεί να εμποδίσει την ομαλή πνευματική τους ανάπτυξη;

Η χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης σίγουρα αλλάζει την πνευματική ανάπτυξη των μαθητών. Μαθαίνετε (οι μαθητές) με διαφορετικό τρόπο. Μαθαίνετε να λειτουργείτε με διαφορετικό τρόπο, να συνθέτετε απαντήσεις ή οτιδήποτε άλλο με διαφορετικό τρόπο. Άρα, σίγουρα, χάνετε κάποιες ικανότητες και κερδίζετε κάποιες άλλες. Πιθανά σε λίγο καιρό να μην χρειάζεται να μιλάμε ξένες γλώσσες, γιατί μπορεί να έχουμε ένα αυτόματο μεταφραστή. Έτσι, μπορεί να μην θεωρείται ικανότητα να γνωρίζεις δέκα ξένες γλώσσες, γιατί απλά θα πατάς ένα κουμπί και θα σου μεταφράζει. Θα ατονήσουν, ενδεχομένως, κάποιες τέτοιες συνάψεις στον εγκέφαλο που σχετίζονται με την απομνημόνευση. Θα ενεργοποιηθούν όμως κάποιες άλλες. Υπάρχει και το δυσσώονο σενάριο να είναι όλα έτοιμα. Το αρνητικό θα είναι να τα έχουμε όλα τόσο έτοιμα ώστε να μη χρειάζεται να κάνουμε τίποτα τελικά. Όταν όλα είναι εύκολα, η αλήθεια είναι πως υπάρχει μια τάση στο να εφησυχάζομαστε. Και όταν η τεχνητή νοημοσύνη κάνει κάποια πράγματα τόσο εύκολα κινδυνεύουμε να εφησυχαστούμε. Οπότε, διαλέξτε λίγο και εσείς το δρόμο σας, κάντε λίγο πιο δύσκολα τα πράγματα στον εαυτό σας και αξιοποιήστε την T.N. σαν εργαλείο για να καταφέρετε ακόμη πιο δύσκολες προκλήσεις.

Bullying: το «αστείο» που δεν ήταν ποτέ αστείο

Όταν η σιωπή γίνεται μέρος του προβλήματος

Της ΕΛΕΝΗΣ ΚΟΡΟΜΠΥΛΗ

«Έλα μωρέ, πλάκα κάναμε».

Μια φράση που ακούγεται συχνά στους διαδρόμους του σχολείου, μέσα στις τάξεις ή στις ομαδικές συνομιλίες των μαθητών. Ως μαθήτρια λυκείου, πιστεύω πως όλοι μας την έχουμε ακούσει και ίσως κάποια στιγμή την έχουμε πει κιόλας, χωρίς να το σκεφτούμε. «Μωός τι συμβαίνει όταν αυτή η «πλάκα» δεν προκαλεί γέλιο; Όταν αφήνει κάποιον με κόμπο στο στομάχι και

την αίσθηση ότι δεν ανήκει στο σύνολο;

Το bullying δεν είναι ένας απλός καβγάς ανάμεσα σε ίσους. Είναι μια επαναλαμβανόμενη συμπεριφορά που βασίζεται στην ανισορροπία δύναμης και έχει ως στόχο να μειώσει, να φοβίσει ή να απομονώσει ένα άτομο. Μπορεί να εκδηλωθεί με πολλούς τρόπους: ειρωνικά σχόλια, κοροϊδία για την εμφάνιση, τον χαρακτήρα ή τις επιδόσεις, αποκλεισμό από παρέες, διάδοση φημών, αλλά και διαδικτυακές

επιθέσεις μέσω social media και προσωπικών μηνυμάτων.

Στο Λύκειο ο σχολικός εκφοβισμός συχνά δεν είναι κραυγαλέος. Κρύβεται πίσω από το χιούμορ, τα παρατσούκλια, τα σχόλια «για πλάκα» και τις αναρτήσεις συμμαθητών που ανεβαίνουν στο διαδίκτυο χωρίς δεύτερη σκέψη. Όταν, όμως, το ίδιο άτομο γίνεται συνεχώς στόχος, όταν νιώθει ότι δεν μπορεί να αντιδράσει ή να υπερασπιστεί τον εαυτό του, τότε δεν μιλάμε πια για αστείο. Μιλάμε για πίεση. Παρ' όλ' αυτά, πολλοί μαθητές

επιλέγουν τη σιωπή είτε επειδή φοβούνται μήπως χαρακτηριστούν υπερβολικοί είτε επειδή δεν θέλουν να γίνουν οι ίδιοι οι επόμενοι στόχοι.

Οι συνέπειες του bullying δεν είναι πάντα άμεσα ορατές. Πίσω από ένα χαμόγελο μπορεί να κρύβονται άγχος, θυμός, ντροπή ή απομόνωση. Πολλοί μαθητές αρχίζουν να αμφισβητούν τον εαυτό τους, να πιστεύουν ότι φταίει ή ότι αξίζουν αυτή τη συμπεριφορά. Το πιο δύσκολο στην αντιμετώπιση του είναι η επανάληψη και η αίσθηση πως κανείς δεν

παρεμβαίνει. Πολλοί μαθητές νιώθουν αβοήθητοι και πιστεύουν πως δεν υπάρχει περιθώριο ουσιαστικής βοήθειας.

Είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι το bullying δεν συντηρείται μόνο από εκείνον που το ασκεί. Συντηρείται και από τους αμέτοχους θεατές. Από τα γέλια, τα βλέμματα που αποφεύγουν να εμπλακούν, τις φράσεις όπως «δεν είναι δική μου δουλειά». Όταν δεν υπάρχει αντίδραση, το μήνυμα που δίνεται είναι ότι αυτή η συμπεριφορά είναι αποδεκτή. Ως μαθητές, ίσως να μη μπορούμε να αλλάξουμε ολόκληρο το σύστημα, μπορούμε όμως να αλλάξουμε τη στάση μας. Να μη

γελάμε με κάτι που πληγώνει. Να στηρίζουμε αυτόν που γίνεται στόχος, ακόμη και με μια απλή κουβέντα. Να δείχνουμε ότι δεν είναι μόνος. Και όταν μια κατάσταση ξεπερνά τα όρια, να μιλάμε σε έναν καθηγητή, έναν σύμβουλο ή έναν ενήλικα που εμπιστευόμαστε. Η σιωπή δεν προστατεύει κανέναν. Απλώς επιτρέπει στο πρόβλημα να συνεχίζεται. Το σχολείο θα έπρεπε να είναι ένας χώρος ασφάλειας, σεβασμού και αποδοχής. Αν για να γελάσουμε πρέπει κάποιος άλλος να πληγωθεί, τότε δεν πρόκειται για αστείο.

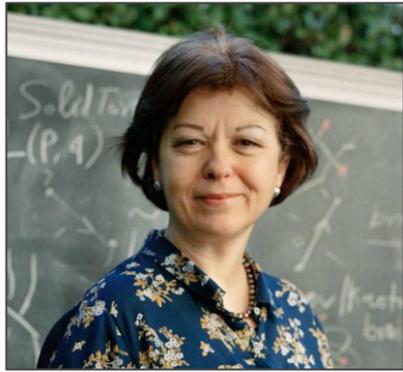
Και αν όλοι κάνουμε πως δεν βλέπουμε, το bullying δεν εξαφανίζεται. Αντιθέτως, γίνεται πιο δυνατό.

Πηγή: Zhivko Minkov/unsplash

Μαθηματικά, εκπαίδευση και κοινωνία

Μια συζήτηση με την κ. Σοφία Λαμπροπούλου

Την Πέμπτη 22/1/2026 είχαμε την χαρά και την τιμή να υποδεχτούμε στον χώρο του σχολείου μας την κυρία Σοφία Λαμπροπούλου, Καθηγήτρια Μαθηματικών στη Σχολή Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών του Ε.Μ.Π. και Πρόεδρο της Διοικούσας Επιτροπής των Δημοσίων Ωνασειών Σχολείων (Δ.Ε.ΔΗΜ.Ω.Σ).

Η κυρία Λαμπροπούλου είναι πτυχιούχος του Πανεπιστημίου Αθηνών με μεταπτυχιακές σπουδές στη Μ. Βρετανία, και μεταδιδάκτορας της Ε.Ε. Έχει εργαστεί σε πανεπιστήμια της Γερμανίας και της Γαλλίας. Έχει πλούσιο ακαδημαϊκό και ερευνητικό έργο διεθνούς απήχησης και συνεργασίες σε όλον τον κόσμο, ενώ παράλληλα έχει συνδιοργανώσει συνέδρια-ορόσημα. Έχει διατελέσει σε σημαντικές θέσεις ευθύνης, και έχει τιμηθεί με την εκπροσώπηση της Ελλάδας στη διεθνή έκθεση *Woman of mathematics throughout Europe*. Στη συνάντηση αυτή είχαμε την ευκαιρία να συζητήσουμε πολύ σημαντικά κοινωνικά και εκπαιδευτικά ζητήματα.

Πώς αποφασίσατε να ασχοληθείτε με τα μαθηματικά;

Ήταν σε νεαρή ηλικία όταν το αποφάσισα. Ήμουν 12 ετών, στην Α' Γυμνασίου. Πήγαινα σε ένα από τα «καλά» σχολεία τότε στο Μαρασλειο, στην Αθήνα. Ο μαθηματικός μας ήταν αυστηρός και πολύ ψυχρός. Η μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο

δεν ήταν καθόλου εύκολη για μένα. Στο πρώτο τετράμηνο μετά βίας πέρασα τα Μαθηματικά. Είχαμε τότε συνεχώς γραπτές εξετάσεις.

Οι γονείς μου έψαξαν για βοήθεια και βρήκαν ένα φροντιστήριο στη γειτονιά. Τα Μαθηματικά τα δίδασκε ένας ηλικιωμένος δάσκαλος, ο αειμνηστος Μιχάλης Μάντζαρης. Ήταν άνθρωπος με πάθος για τα Μαθηματικά αφοσιωμένος στο έργο του, ακούραστος, με αξίες, ήθος, ακεραιότητα και αυστηρές αρχές. Είχε όμως και χιούμορ και αγάπη για εμάς και αγάπη για αυτό που έκανε. Πολλά χρόνια αργότερα έμαθα ότι είχε κάνει διδακτορικό στο Παρίσι, στην Αστρονομία.

Μου έκανε τεράστια εντύπωση ο άνθρωπος αυτός και με επηρέασε βαθιά. Μας έλυνε πολλές ασκήσεις — συνέχεια ασκήσεις, ασκήσεις — που τις έφτιαχνε μόνος του. Μας μοίραζε φυλλάδια που τύπωνε στον πολυγράφο. Έγινε η καλύτερη μαθήτριά του και μου μπόλιασε το πάθος του για τα Μαθηματικά. Τότε αποφάσισα να γίνω μαθηματικός.

Όμως ο «σπόρος» είχε φυτευτεί από πολύ μικρή ηλικία. Γιατί; Από τεσσάρων χρονών ο πατέρας μου με έπαιρνε για ψώνια στη γειτονιά. Τότε είχαμε το διχτάκι — δεν υπήρχαν πλαστικές τσάντες. Στον δρόμο μού μάθαινε την προπαίδεια και μου έβαζε προβλήματα πρακτικής αριθμητικής εξηγώντας μου πώς λύνονται. Μετά με κερνούσε πάστα ή κοκ σε ένα ζαχαροπλαστείο που αγαπούσα, το «Λίντο».

Οπότε, μπορώ να πω ως κατακλειδα ότι τα Μαθηματικά ήταν και είναι για μένα φιλοσοφία ζωής. Είχα φτιάξει και ένα μόντο: «Μου αρέσει να σκέφτομαι με την καρδιά και να αισθάνομαι με το μυαλό.»

Ποιες διαφορές υπάρχουν, κατά τη γνώμη σας, στις

σπουδές στην Ελλάδα και στο εξωτερικό;

Δύσκολη ερώτηση. Σε καλά πανεπιστήμια του εξωτερικού υπάρχει πολύ καλή οργάνωση, καλή διοικητική λειτουργία και στελέχωση με καλούς επιστήμονες. Υπάρχει διάχυτος επαγγελματισμός στην καθημερινή λειτουργία των ιδρυμάτων και απαρέγκλιτοι κανόνες. Οι εγκαταστάσεις και τα εργαστήρια είναι καλά συντηρημένα. Υπάρχει επιστημονική αξιοκρατία και αμεροληψία, και δίνεται τεράστια σημασία στο αδιάβλητο των εξετάσεων — και από τους ίδιους τους σπουδαστές, οι οποίοι/ες παίρνουν πολύ σοβαρά τις σπουδές τους, και οι σπουδές κυλούν απρόσκοπτα.

Οι καθηγητές δίνουν έμφαση στη διδασκαλία και στην έρευνα. Αυτό προσπαθώ και εγώ να ακολουθώ και να δίνω ως παράδειγμα στους φοιτητές και στις φοιτήτρές μου. Τους συνιστώ πάντα να κάνουν τουλάχιστον ένα εξάμηνο σε πανεπιστήμιο του εξωτερικού μέσω προγραμμάτων όπως το Erasmus.

Τα πανεπιστήμια της χώρας μας είναι καλά έως εξαιρετικά, όμως έχουν και αρκετές παθογένειες, ίσως λόγω χαμηλών πόρων αλλά και νοοτροπιών. Επίσης, συχνά υπάρχει διάχυτος κομματισμός στη λήψη αποφάσεων κάτι που μειώνει την αμεροληψία και την αξιοκρατία. Πολλοί θεωρούν ότι κάποια ιδρύματα λειτουργούν ως «φυτώρια» για τους αυριανούς πολιτικούς και αυτό σε ακραίες εκφάνσεις τα κάνει να παρεκκλίνουν από την κύρια αποστολή τους. Όμως, τα πανεπιστήμια της χώρας μας παρέχουν δωρεάν φοίτηση και αυτό είναι, κατά τη γνώμη μου, ένα μεγάλο πλεονέκτημα.

Πόσο δύσκολο είναι να ακολουθήσει κανείς ακαδημαϊκή καριέρα;

Η ακαδημαϊκή καριέρα θέλει πίστη στους στόχους που έχεις βάλει, αφοσίωση και σκληρή δουλειά — όπως κάθε σημαντικός στόχος μας. Αυτοί σε κάνουν να προσπαθείς περισσότερο. Αν δεν το θέλεις πραγματικά, δεν πρόκειται να πετύχεις τίποτα. Γι' αυτό πάντα συμβουλεύω: ακολουθήστε τη μύτη σας, αυτό που θέλετε πραγματικά, τα όνειρά σας. Αυτό θα σας δίνει την κινητήρια δύναμη να ξεπεράσετε τις δυσκολίες, που πάντα έρχονται, και να μην τα παρατήσετε.

Αυτό που σε ωθεί να προσπαθείς ακόμα περισσότερο είναι και η γοητεία της έρευνας. Είναι πολύ συναρπαστικό να ανακαλύπτεις νέες πτυχές της επιστήμης, να διατυπώνεις νέα θεωρήματα και να τα αποδεικνύεις. Να νιώθεις ότι συμβάλλεις στην προαγωγή της επιστήμης και στην αναζήτηση της αλήθειας. Αυτά βοηθούν στο να ακολουθήσεις ακαδημαϊκή καριέρα. Είναι, όμως, δύσκολο μονοπάτι.

Είναι, επίσης, πολύ ενδιαφέρον το να σκέφτεσαι πώς να παρουσιάσεις τη δουλειά σου σε διεθνή επιστημονικά συνέδρια, σε διάφορα μέρη του κόσμου, και να ανταλλάσσεις γνώσεις με συναδέλφους από τον διεθνή χώρο. Είναι συναρπαστικό να κάνεις συζητήσεις που πολλές φορές οδηγούν σε νέες συνεργασίες και ενδιαφέροντα ερευνητικά αποτελέσματα. Άρα, εν συνόλω, είναι δύσκολο, είναι μοναχικό αλλά είναι πολύ συναρπαστικό.

Κατά τη διάρκεια της καριέρας σας έχετε βιώσει διακρίσεις λόγω του φύλου σας;

Ναι, έχω βιώσει πολλές διακρίσεις. Οι μεγαλύτερες δυσκολίες και εμπόδια ήταν από μέσα. Διότι εμποτίζεται κανείς από μια γενική κοινωνική κουλτούρα και μια νοοτροπία. Ποτέ δεν διάλεξα προσωπικά τον εύκολο δρόμο και η πορεία μου δεν ήταν ούτε

συνεχής ούτε ευθεία. Κυρίως διότι ήμουν κορίτσι. Είχα πάντα μέσα μου την αίσθηση της άδικης μεταχείρισης και της διακριτικής συμπεριφοράς απέναντί μου και αυτά με επηρέαζαν πάντα. Κατά τα άλλα, δεν θυμάμαι σοβαρά προβλήματα από τη γενική αντιμετώπιση καθηγητών στον χώρο των Μαθηματικών. Υπήρχαν, όμως, περιπτώσεις καθηγητών, δυστυχώς όχι λίγες, που θεωρούσαν επιτρεπτό να επιδιώκουν σχέσεις με φοιτητριάς τους. Ευτυχώς ήταν συντριπτικά περισσότεροι οι εξαιρετικοί επιστήμονες και άνθρωποι που συνάντησα στη ζωή μου, που έμαθα από αυτούς και που εκτίμησαν τη δουλειά μου και μένα.

Για να μειωθούν οι διακρίσεις, όχι μόνο φύλου, θα πρέπει να δυναμώσει η σκέψη όλων μέσα από διαρκή ενημέρωση και δημιουργικό προβληματισμό. Θα πρέπει να ενθαρρύνονται πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην ενθάρρυνση νεότερων γυναικών για να ακολουθήσουν τα όνειρά τους, καθώς και στην ανάδειξη επιτυχημένων προτύπων γυναικών. Όταν αναλογιζόμαστε θέματα διακρίσεων θα πρέπει να συνυπολογίζουμε τις ιδιαιτερότητες και τις επιπρόσθετες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες λόγω των επιπλέον κοινωνικών και οικογενειακών αρμοδιοτήτων και υποχρεώσεών τους, τα οποία μπορεί να είναι πολύ μεγάλα βάρη σε έναν άνθρωπο σε πολλές περιπτώσεις.

Πώς αποφασίσατε να ασχοληθείτε με τα Δημόσια Ωνάσεια Σχολεία;

Δεν θα περιμένατε αυτή την απάντηση. Όμως, η ενασχόλησή μου με τα Ωνάσεια σχολεία μάλλον ξεκίνησε από την ιδιότητά μου ως μητέρα. Με σκοπό να βοηθήσω το σχολείο από την πλευρά μου, ως γονέας τότε, αφού μου προτάθηκε να αιτηθώ, ορίστηκε Πρόεδρος του Επιστημονικού Εποπτικού Συμβουλίου (ΕΠ.Ε.Σ) του Βαρβακείου Γυμνασίου, όπου φοιτούσαν τα παιδιά μου μετά από δύσκολες εξετάσεις στις οποίες αποφάσισαν να συμμετάσχουν. Στη συνέχεια, λόγω του ενδιαφέροντος που είχα αναπτύξει για τα πρότυπα σχολεία και για τον θεσμό των Προτύπων και Πειραματικών σχολείων (Π.Π.Ε.Σ.), αιτήθηκα και ορίστηκα μέλος στη Διοικούσα Επιτροπή των Π.Π.Ε.Σ., τη λεγόμενη Δ.Ε.Π.Π.Σ.

Ήταν τότε, την περασμένη τετραετία, που διπλασιάστηκε το δίκτυο των σχολείων αυτών σε όλη την επικράτεια, κάτι που θεωρήσα σωστό και δίκαιο, αντί να υπάρχουν μόνο σε μεγάλα αστικά κέντρα.

Όταν στη συνέχεια ήρθε ο θεσμός των Δημοσίων Ωνασείων Σχολείων, πριν από έναν χρόνο, χάρηκα πολύ που το Κοινωνικό Ίδρυμα Α. Ωνάσης αποφάσισε να ενισχύσει με τόσο ουσιαστικό και αποτελεσματικό τρόπο κάποια υπάρχοντα, εν λειτουργία, δημόσια σχολεία. Είχα και μια μακροχρόνια συνεργασία με το Ίδρυμα Ωνάση σε επιστημονικά θέματα

και αυτό μου είχε δώσει τη δυνατότητα να διαπιστώσω τον αξιωματικό τρόπο και τον επαγγελματισμό με τον οποίο λειτουργεί. Έτσι, ενδιαφέρθηκα για το συγκεκριμένο όραμα ενός σύγχρονου σχολείου με την επιθυμία να συμβάλλω όσο μπορώ στην υλοποίησή του. Για αυτό το λόγο προχώρησα στο να αιτηθώ για την προεδρία της Διοικούσας Επιτροπής.

Ποιοι οι στόχοι και το όραμα των Δημοσίων Ωνασείων Σχολείων;

Η λειτουργία των Δημοσίων Ωνασείων Σχολείων βασίζεται σε ένα κοινό όραμα. Να δημιουργήσουν ένα σύγχρονο δημόσιο σχολείο, ανοιχτό, καινοτόμο, ισότιμο και ανθρωποκεντρικό, όπου κάθε μαθητής και μαθήτρια θα έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει τις δεξιότητές του, να καλλιεργήσει την κριτική σκέψη, να ανακαλύψει τα ταλέντα του και να συμμετέχει ενεργά και με ήθος σε μια δημοκρατική κοινωνία.

Τα ΔΗΜ.Ω.Σ, όπως λέγονται, έχουν ως στόχο να παρέχουν δημόσια δωρεάν παιδεία υψηλής ποιότητας, με στόχο την ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη και καλλιέργεια των μαθητών και μαθητριών. Να προάγουν το διάλογο, την ελεύθερη σκέψη, την ισότητα και το σεβασμό στην ετερότητα. Να προάγουν την κατάρτιση των μαθητών στην ψηφιακή τεχνολογία και την τεχνητή νοημοσύνη, την δημιουργικότητα, την καινοτομία, την αριστεία και την πολυγλωσσία. Να παρέχουν δυνατότητα ψηφιακής εξ αποστάσεως και υβριδικής μάθησης, να παρέχουν στους εκπαιδευτικούς επιμορφώσεις και τα απαραίτητα μέσα για τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες και πολλά ακόμη. Τέλος, έχουν ήδη δημιουργηθεί σε κάποια σχολεία ομάδες γονέων και σεμινάρια γονέων.

Ποια είναι η διαφορά ενός ΔΗΜ.Ω.Σ από ένα πρότυπο σχολείο;

Υπάρχουν ήδη στοιχεία και στο νόμο ακόμα που τα κάνουν διακριτά. Ποια είναι αυτά τα στοιχεία; Τα πρότυπα σχολεία στοχεύουν περισσότερο στην αριστεία και στην καινοτομία. Σε ένα πρότυπο σχολείο μπορεί να συμμετάσχει κάποιος στις εξετάσεις από όποιο μέρος της Ελλάδας. Τα Ωνάσεια σχολεία έχουν τον γεωγραφικό παράγοντα, την εντοπιότητα, γιατί επιδιώκουν να είναι σχολεία της γειτονιάς, δηλαδή θέλουν να ενισχύσουν την τοπική κοινωνία. Δεν έχουν κύριο στόχο να είναι σχολεία αριστείας, όχι ότι έχουν κάτι εναντίον της αριστείας, το αντίθετο. Όμως, έχουν άλλη στόχευση, αλλά και την αριστεία μαζί.

Κάτι ακόμα που διαφοροποιεί τα πρότυπα από τα ΔΗΜ.Ω.Σ είναι και ο τύπος των εξετάσεων. Δηλαδή, τα θέματα στοχεύουν και σε κλίσεις και δεξιότητες παρά αποκλειστικά σε γνώσεις. Τα θέματα αυτά είναι, όπως χαρακτηρίζονται από ειδικούς, ήπιας δυσκολίας. Στα πρότυπα, οι

εξετάσεις είναι υψηλής δυσκολίας και επικεντρώνονται σε γνώσεις.

Επιπλέον, οι μαθητές των προτύπων, σύμφωνα με το άρθρο 18 του νόμου του '22 της κ. Κεραμέως, πηγαίνουν απευθείας από το Γυμνάσιο στο Λύκειο. Δεν υπάρχουν ενδιάμεσες εξετάσεις. Στα ΔΗΜ.Ω.Σ. υπάρχουν. Επίσης, στα Π.Π.Ε.Σ. οι όμιλοι δεν είναι υποχρεωτικοί. Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι ότι τα ΔΗΜ.Ω.Σ, ως σχολεία της γειτονιάς, ενδέχεται να έχουν και παιδιά πιο χαμηλών επιδόσεων και

Πηγή: ©Stelios Tzetzias for Onassis Foundation

κάποια πιο υψηλών επιδόσεων. Γι' αυτό ακριβώς στόχος είναι να υπάρχει αυτή η ώσμωση ανάμεσα σε ομάδες: κάποιοι να βοηθούν τους άλλους, κάποιοι που έχουν μια δεξιότητα να βοηθούν κάποιους άλλους που δεν την έχουν.

Για τον ίδιο λόγο υπάρχουν και οι όμιλοι ενισχυτικής διδασκαλίας. Και πολλά παιδιά από τη Β' και Γ' τάξη φέτος, που είναι ο πρώτος χρόνος λειτουργίας, έχουν ζητήσει ομίλους ενισχυτικής διδασκαλίας και ομίλους προετοιμασίας για τις Πανελλαδικές εξετάσεις. Και το προσφέρουμε αυτό, παρότι δεν δώσανε εξετάσεις αυτά τα παιδιά και ήδη φοιτούσαν στο σχολείο. Οπότε οι όμιλοι της ενισχυτικής διδασκαλίας, που τα ίδια τα παιδιά ζητούν, βοηθούν στην ενίσχυση του επιπέδου και στη σύγκλιση των δύο μαθησιακών ομάδων.

Πιστεύετε ότι η λειτουργία των ΔΗΜ.Ω.Σ και των Προτύπων σχολείων δημιουργεί κοινωνικές ανισότητες;

Το αντίθετο. Τα σχολεία αυτά, όπως και τα πρότυπα, δίνουν την ευκαιρία σε μαθητές και μαθήτριες να διακριθούν μέσα από την προσπάθειά τους και τις ικανότητές και τα ταλέντα που διαθέτουν, ανεξάρτητα από την κοινωνική τους προέλευση. Αυτό αποδεικνύεται και από τα επιτεύγματα των αποφοίτων των προτύπων/πειραματικών σχολείων, τα οποία λειτουργούν σχεδόν εδώ και έναν αιώνα. Ο Χρήστος Παπαδημητρίου, ο Κωνσταντίνος Δασκαλάκης, ο Τίτος Πατρίκιος, ο Βασίλης Ρώτας, ο Αντώνης Σαμαράκης, ο Γιώργος Σεφέρης, ο

Νίκος Κούνδουρος, ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, είναι παραδείγματα ανθρώπων που πέρασαν από τέτοια σχολεία.

Με άλλα λόγια, έχοντας ο καθένας πρόσβαση σε αδιάβλητες εξετάσεις μπορεί να κερδίσει τη δυνατότητα να είναι σε ένα καλύτερο σχολείο που ίσως να μην είχε αλλιώς. Άρα, εγώ πιστεύω ότι μάλλον μειώνονται οι κοινωνικές ανισότητες παρά το αντίθετο.

Ποια είναι η άποψή σας για το εθνικό απολυτήριο και την

ενδεχόμενη κατάργηση των Πανελληνίων; Πιστεύετε ότι το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας είναι έτοιμο να ανταπεξέλθει στις αλλαγές αυτές;

Το εθνικό απολυτήριο είναι ένα νέο σύστημα αξιολόγησης για το Λύκειο, με στόχο την ενίσχυση του Λυκείου, την αλλαγή του μηχανισμού εισαγωγής στα ΑΕΙ και τη σταδιακή κατάργηση των Πανελλαδικών εξετάσεων, οι οποίες όμως θεωρούνται καθολικά αδιάβλητες. Βασίζεται σε συνεχή αξιολόγηση και στους βαθμούς του Λυκείου, με εφαρμογή σταδιακά από το 2029. Μια τέτοια μεταρρύθμιση πιθανώς να αναβαθμίσει το Λύκειο και την παιδαγωγική αξία του, ώστε να έχει ουσιαστικότερο μορφωτικό ρόλο, διότι μέχρι σήμερα, καλώς ή κακώς, λειτουργεί κυρίως ως χώρος προετοιμασίας για τις Πανελλαδικές. Ίσως οδηγήσει σε μείωση της απαξίωσης του σχολείου και της υπερβολικής εξάρτησης από τα φροντιστήρια. Ωστόσο, οι πολλαπλές εξετάσεις μπορεί να αυξήσουν την πίεση στους μαθητές και τις μαθήτριες.

Επίσης, πρόσθετα κριτήρια που μπορεί να εισαχθούν, όπως ξενόγλωσσες πιστοποιήσεις ή συμπληρωματικά προσόντα, θα μπορούσαν να εντείνουν τις κοινωνικές ανισότητες, δίνοντας πλεονέκτημα σε όσους έχουν περισσότερους οικονομικούς πόρους. Μία από τις αλλαγές σε αυτόν τον θεσμό είναι η καθιέρωση της βάσης του 10 ως προϋπόθεση για την απόκτηση του εθνικού απολυτηρίου, με ισχύ για εισαγωγή στα ΑΕΙ. Τα πανεπιστήμια, από την άλλη, θα καθορίζουν τα μαθήματα-κλειδιά για την εισαγωγή σε κάθε τμήμα ή σχολή.

Τέτοια εκπαιδευτικά συστήματα υπάρχουν σε διάφορες χώρες της Ευρώπης. Θα χρειαστεί, όμως, και αντίστοιχη ενίσχυση των ελληνικών ΑΕΙ για να μπορέσουν να ανταποκριθούν σε μια τέτοια αλλαγή. Για μια τέτοια μεταρρύθμιση χρειάζεται ενδελεχής μελέτη, πολύ προσεκτικός σχεδιασμός και προγραμματισμός, ευρεία συνεργασία, σταδιακή υλοποίηση ενδιάμεσων στόχων και συνεχής ανατροφοδότηση. Θα πρέπει να εγγυάται ότι το υπάρχον σύστημα θα μεταβεί σε ένα τουλάχιστον εξίσου δίκαιο και αξιοκρατικό. Δεν είναι εύκολο, και σε θέματα παιδείας δεν υπάρχουν, κατά τη γνώμη μου, περιθώρια αστοχίας.

Ποια η γνώμη σας για τη λειτουργία τμημάτων IB σε δημόσια σχολεία;

Η λειτουργία στο ελληνικό δημόσιο σχολείο εκπαιδευτικών συστημάτων όπως το IB, το Διεθνές Απολυτήριο, που λειτουργούν σε παγκόσμιο επίπεδο και είναι αποδεκτά από διεθνούς φήμης πανεπιστήμια, δημιουργεί μια ώσμωση και μια αλληλεπίδραση με το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και δίνει τη δυνατότητα σε αυτό να ενσωματώσει επιτυχημένες διεθνείς πρακτικές βελτιώνοντας και αναβαθμίζοντας την παρεχόμενη εκπαίδευση στους Έλληνες μαθητές και μαθήτριες. Προσωπικά δεν είμαι αντίθετη στο να παρέχεται αυτή η δυνατότητα.

Θεωρείτε δίκαιη την ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων στην χώρα μας;

Όταν το δημόσιο πανεπιστήμιο έχει στέρεες βάσεις και ιστορία, καταξιωμένους αποφοίτους και προσωπικό με υψηλά πρότυπα δεν έχει να φοβηθεί τίποτα σε καμία σύγκριση. Τα πανεπιστήμια της χώρας μας είναι καλά έως εξαιρετικά, παρά τα προβλήματα

Πηγή: Αρχείο Ομίλου Δημοσιογραφίας

που αντιμετωπίζουν. Δεν τίθεται ζήτημα δίκαιου ή άδικου. Είναι θέμα επιλογών. Αν, για παράδειγμα, μια μέση οικογένεια μπορεί να σπουδάσει το παιδί της στην Ελλάδα στο αντικείμενο που επιθυμεί και να μην το χάσει στο εξωτερικό σε περίπτωση που δεν περάσει εκεί που θέλει με τις Πανελλαδικές, γιατί να μην έχει αυτή τη δυνατότητα; Και είναι αλήθεια ότι το σύστημα των Πανελλαδικών είναι δίκαιο και αδιάβλητο, γι' αυτό και με βρίσκει μέχρι τώρα σύμφωνη, όμως είναι πολύ σκληρή δοκιμασία. Πάντως, να γνωρίζετε ότι δωρεάν παιδεία με δωρεάν συγγράμματα δεν υπάρχει σχεδόν πουθενά πλέον, ούτε σε κρατικά πανεπιστήμια. Σε όλες τις χώρες του εξωτερικού υπάρχουν και ιδιωτικά πανεπιστήμια. Αλλά, θα πρέπει όλα να πιστοποιούνται βάσει αντικειμενικών δεικτών αριστείας και ορθών πρακτικών.

Αυτό που σίγουρα θεωρώ άδικο είναι το να επιλεγεί κάποιος με χαμηλές επιδόσεις και χαμηλότερα προσόντα σε οποιαδήποτε

διαδικασία σύγκρισης, όπως για μια υποτροφία, για μια θέση, για μια δουλειά κ.λπ. Πιστεύω στην αξιοκρατία ως τη βάση για μια δημιουργική και δημοκρατική κοινωνία ελεύθερων και ενεργών πολιτών, που λειτουργεί για όφελος όλων. Το σημαντικότερο και το πιο δύσκολο είναι με ποιον τρόπο εφαρμόζεται ο κάθε θεσμός.

Κλείνοντας, θα θέλαμε να μας πείτε πώς επηρεάζει η δουλειά σας στο Πανεπιστήμιο την προσωπική σας ζωή;

Όταν ακολουθείς την επιστήμη, ταυτίζεσαι με αυτό που κάνεις. Στην πράξη, εμείς οι πανεπιστημιακοί είμαστε δημόσιοι λειτουργοί, όχι υπάλληλοι. Άρα δεν έχουμε συγκεκριμένο και άκαμπτο ωράριο. Αυτό μας δίνει μια ελευθερία στο να ρυθμίσουμε τον χρόνο και τις επαγγελματικές υποχρεώσεις μας. Όμως, στη δική μου περίπτωση, αυτές οι υποχρεώσεις έρχονται αδιάλειπτα. Μπορεί την Κυριακή να έχω να γράψω μια συστατική επιστολή που

που κατελείγει ή να πρέπει να δουλέψω διαδικτυακά με συνεργάτες μου στο εξωτερικό, κάτι που είναι δύσκολο να συμβεί μέσα στην εβδομάδα. Αυτό μπαίνει μέσα στην προσωπική μου ζωή, στην οικογενειακή ζωή. Από την άλλη, η επαγγελματική μου ζωή μου έχει δώσει τη δυνατότητα να πάρω τα παιδιά μου σε ερευνητικές επισκέψεις σε διάφορα πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα του εξωτερικού. Και αυτές οι εμπειρίες που μπόρεσα να δώσω στα παιδιά μου αποτελούν για αυτά τεράστιο προσωπικό κεφάλαιο. Ανοίχτηκαν σε πάρα πολλούς πολιτισμούς, χώρες, γλώσσες και κουλτούρες. Επίσης, όταν με επισκέπτονται συνεργάτες από το εξωτερικό ή μαθητές/τριές μου, ιδιαίτερα νέοι άνθρωποι, μαζευόμαστε καμιά φορά στο σπίτι μαζί με αγαπημένους σπουδαστές και αγαπημένες σπουδάστριες και μαγειρεύουμε κάτι διαφορετικό για εμάς κάνοντας ενδιαφέρουσες συζητήσεις. Και όλα αυτά ανοίγουν το μυαλό όλων μας. Οπότε έτσι μπαίνει ακόμα περισσότερο η επαγγελματική ζωή μέσα στην οικογενειακή μας.

Εθνικό απολυτήριο: Λύση ή Εφιάλτης

Η πιθανή κατάργηση των Πανελληνίων και αντικατάστασή τους με το Εθνικό Απολυτήριο προκαλεί μεικτές αντιδράσεις.

Της ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΠΑΞΙΝΟΥ ΣΑΡΑΚΙΩΤΗ

Το προσχέδιο του Υπουργείου Παιδείας που αφορά την καθιέρωση του Εθνικού Απολυτηρίου ως τον νέο τρόπο εισαγωγής στα Πανεπιστήμια, αποσύροντας έτσι τις Πανελλαδικές Εξετάσεις, προετοιμάζει τη μετάβαση σε ένα νέο εκπαιδευτικό μοντέλο. Η πρόθεση αυτή του Υπουργείου, όμως, συναντά έντονες αντιδράσεις από μαθητές και εκπαιδευτικούς. Κάθε μεγάλη αλλαγή προκαλεί προβληματισμό κι εντάσεις.

Ιστορική Αναδρομή

Οι κρατικά οργανωμένες εισαγωγικές εξετάσεις κατοχυρώθηκαν στην Ελλάδα το 1922, επιτρέποντας την εισαγωγή των μαθητών στα Πανεπιστήμια. Για πρώτη φορά εφαρμόστηκαν το 1924 στη Φυσικομαθηματική Σχολή και το 1926 σε όλες τις σχολές του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ο τρόπος εισαγωγής στα ελληνικά πανεπιστήμια υπέστη αρκετές αλλαγές στο πέρασμα του χρόνου. Από τις πρώτες εξετάσεις του μακρινού 1924 έως και το 1963, κάθε

πανεπιστημιακό ίδρυμα οργάνωνε αυτόνομα τις εξετάσεις του. Το 1964, επί κυβέρνησης Γεωργίου Παπανδρέου, καθιερώθηκαν οι πρώτες κεντρικά οργανωμένες εξετάσεις, ονομαζόμενες «Εισιτήριες Εξετάσεις». Το Υπουργείο Παιδείας ανέλαβε τη διοργάνωση ενώ τα θέματα ήταν κοινά για όλους τους υποψηφίους ανά επιστημονικό πεδίο. Το 1980 οι εξετάσεις μετονομάστηκαν σε «Πανελλαδικές Εξετάσεις» και αφορούσαν τις δύο τελευταίες τάξεις του Λυκείου. Τρία χρόνια αργότερα εφαρμόστηκε στην Ελλάδα το σύστημα των

Δεσμών, το οποίο καταργήθηκε το 1999, οδηγώντας στη διαμόρφωση των Πανελληνίων, που αποτελούν εδώ και δεκαετίες, το «εισιτήριο» για την εισαγωγή στα Πανεπιστήμια, στα οποία παρέχεται δωρεάν εκπαίδευση. Ως τώρα, οι εξετάσεις αποτελούσαν κίνητρο και ώθηση για τους μαθητές ώστε να διαβάσουν και να δώσουν τον καλύτερό τους εαυτό, προκειμένου να συγκεκριμένα μόρια για να περάσουν στην επιθυμητή τους σχολή. Με τον τρόπο αυτό, για δεκαετίες οι μαθητές

εξασφάλιζαν μια θέση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

στα τέσσερα μαθήματα των Πανελλαδικών Εξετάσεων. Γι' αυτό και το απολυτήριο Λυκείου έχει χάσει την

Πηγή: Από το Αρχείο του σχολείου

Το σύστημα των Πανελλαδικών

Το θετικό σημείο του σημερινού συστήματος είναι η εξασφάλιση αντικειμενικότητας στη βαθμολόγηση των μαθητών — εξ ου και η μακροβιότητά του. Παρ' όλα αυτά, όλοι συμφωνούμε πως το σημερινό σύστημα έχει σημαντικά προβλήματα. Η ψυχική οδύνη και ο ανταγωνισμός, σε συνδυασμό με την πίεση και το άγχος των μαθητών να καλύψουν υπέρογκη ύλη σε μαθήματα ακραίας δυσκολίας, αποτελούσαν πάντα θέμα προβληματισμού. Επιπρόσθετα, ο εκπαιδευτικός ρόλος του Λυκείου και η προσπάθεια των μαθητών όλα αυτά τα χρόνια έχουν ακρωθεί, καθώς οι μαθητές εστιάζουν την προσοχή τους μόνο

αξία του. Οι μαθητές παρουσιάζονται αδιάφοροι στο σχολείο και δεν δείχνουν κανένα ενδιαφέρον για όσα μαθήματα δεν σχετίζονται με την ύλη των εξετάσεων. Η φαντασία και η δημιουργικότητα των μαθητών απονεκρώνονται, καθώς δεν αποτελούν απαραίτητα εργαλεία για την επιτυχία. Η «παπαγαλία» σε πολλά μαθήματα είναι βασικό στοιχείο επιτυχίας, ενώ ο διάλογος και η κριτική σκέψη θεωρούνται εμπόδια. Τέλος, οι δαπάνες για τα φροντιστήρια «θερίζουν» οικονομικά τις οικογένειες της μεσαίας τάξης.

Ο στόχος της απόσυρσης των Πανελλαδικών Εξετάσεων είναι η καθιέρωση ενός πιο δίκαιου, αντικειμενικού και λιγότερο αγχώδους συστήματος. Το νέο σύστημα θα βασίζεται στο Εθνικό Απολυτήριο, το οποίο θα αποτελεί συνδυασμό ενδοσχολικής και κεντρικά οργανωμένης αξιολόγησης.

Το επικρατέστερο σενάριο θέλει η τελική βαθμολογία του Εθνικού Απολυτηρίου να διαμορφώνεται μέσω ενδοσχολικών εξετάσεων, με θέματα από την αναβαθμισμένη Τράπεζα Θεμάτων, καθώς και προαγωγικών και απολυτηρίων εξετάσεων σε όλες τις τάξεις του Λυκείου σε βασικά μαθήματα κάθε κατεύθυνσης. Για τον προσδιορισμό του βαθμού του Εθνικού Απολυτηρίου θα συνυπολογίζονται οι βαθμοί και των τριών τάξεων του Λυκείου, με ιδιαίτερη έμφαση στη Β' και στη Γ' Λυκείου. Υπάρχει, επίσης, πρόβλεψη για πιστοποίηση ξένων γλωσσών εντός του σχολείου. Η υλοποίηση αυτής της ριζοσπαστικής αλλαγής θα κριθεί από τη διακομματική συναίνεση και την ουσιαστική εφαρμογή της στην τάξη, ώστε οι μαθητές — πολλοί από τους οποίους είναι αντίθετοι σε αυτή την αλλαγή — να μη νιώσουν ότι απλώς προστίθενται νέες πένες στις ήδη φορτωμένες σχολικές τους υποχρεώσεις. Προς το παρόν, όμως, τα κυβερνητικά σχέδια φαίνεται, για ακόμη μία φορά, να «παγώνουν» λόγω των αντιδράσεων.

Προβλήματα και Αντιδράσεις

Οι μαθητές, παρ' όλα αυτά, υπερασπίζονται έντονα τις απόψεις τους και τις υποστηρίζουν με ισχυρά επιχειρήματα. Πιο συγκεκριμένα, θεωρούν πως το νέο σύστημα, σε αντίθεση με τις προθέσεις, θα επιβαρύνει περισσότερο τους μαθητές, διότι οι εξετάσεις θα είναι πολλαπλές. Αρνούνται τις «τριπλές Πανελλαδικές», που θα ενισχύσουν ακόμα περισσότερο τη πίεση στο ήδη κουραστικό Λύκειο. Δεν είναι ξεκάθαρο με ποιον τρόπο θα απελευθερωθεί το Λύκειο από την πίεση και το άγχος, εφόσον θα αυξηθούν οι εξετάσεις. Ο ελεύθερος χρόνος θα γίνει ακόμη πιο σπάνιος και το οικονομικό βάρος για τις οικογένειες θα αυξηθεί σημαντικά. Οι μαθητές διεκδικούν ένα σχολείο με

προσιτή μόρφωση για όλους, όχι μόνο για όσους έχουν την οικονομική άνεση να πληρώσουν φροντιστήρια.

Προτάσεις

Η αλήθεια είναι πως το Λύκειο χρειάζεται μεγάλες αλλαγές, ώστε να γίνει σύγχρονο και ελκυστικό για τους μαθητές. Η ουσιαστική μόρφωση είναι το πραγματικό ζητούμενο. Για να επιτευχθεί αυτό, θα πρέπει οπωσδήποτε να εξαλειφθούν η βαθμοθηρία και η «παπαγαλία». Ο συνεχής ανταγωνισμός δεν βοηθά στη δημιουργία ανθρώπων με διάθεση συνεργασίας και σεβασμό στο διαφορετικό. Θα ήταν καλό να βρεθεί ένας διαφορετικός τρόπος αξιολόγησης των μαθητών, που θα στηρίζεται στον διάλογο και στη δημιουργικότητα. Η καλλιτεχνική εκπαίδευση θα έπρεπε να είναι παρούσα στο σχολείο και να θεωρείται εξίσου σημαντική με τα κλασικά μαθήματα. Επίσης, ο αθλητισμός στα σχολεία είναι απαραίτητος για πάρα πολλούς λόγους αλλά οι υποδομές είναι πολλές φορές ανύπαρκτες.

Αν πραγματικά υπάρχει η θέληση το Λύκειο να δημιουργεί ολοκληρωμένες προσωπικότητες και δημοκρατικούς πολίτες, τότε οι απαραίτητες αλλαγές δεν θα πρέπει να σχετίζονται μόνο με τις εξετάσεις και τον τρόπο εισαγωγής στο πανεπιστήμιο.

Πηγή: Από το Αρχείο του σχολείου

Πηγή: Από το αρχείο του ομίλου Δημοσιογραφίας

“Οι Πανελλήνιες αποτελούν εδώ και δεκαετίες, το «εισιτήριο» για την εισαγωγή στα Πανεπιστήμια, στα οποία παρέχεται δωρεάν εκπαίδευση. Ως τώρα, οι εξετάσεις αποτελούσαν κίνητρο και ώθηση για τους μαθητές ώστε να διαβάσουν και να δώσουν τον καλύτερό τους εαυτό”

Εσείς αγχώνεστε στο σχολείο;

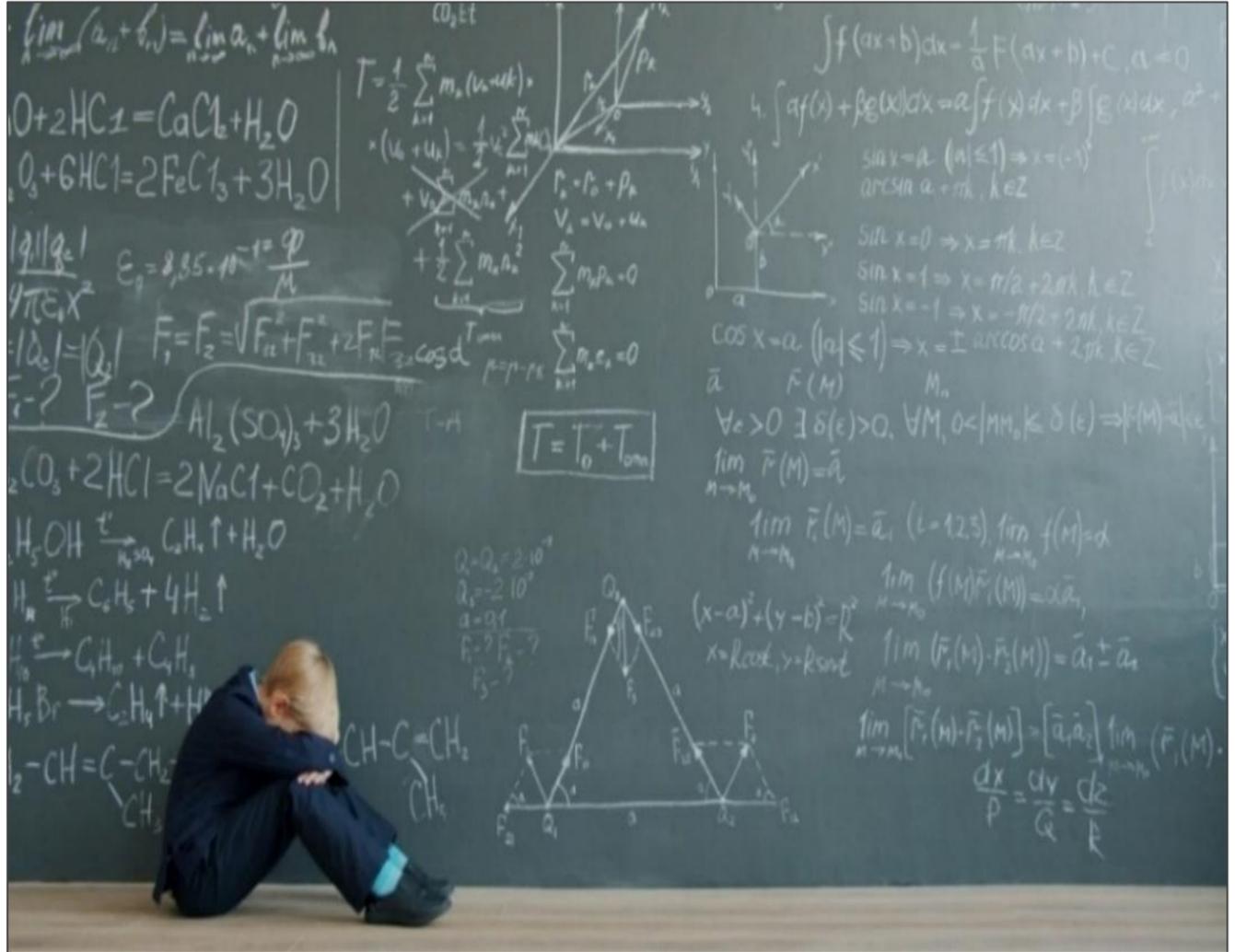
Της ΜΕΛΙΝΑΣ ΜΑΡΑΓΚΟΥ

Το τελευταίο διάστημα παρατηρείται αυξημένο άγχος στους μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σύμφωνα με συζητήσεις που πραγματοποιούνται καθημερινά μέσα στη σχολική κοινότητα ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και συμβούλους που δραστηριοποιούνται καθημερινά αποβλέποντας στην επίλυση του ζητήματος. Οι αυξημένες σχολικές υποχρεώσεις και η πίεση για καλές επιδόσεις φαίνεται να επηρεάζουν σημαντικά την υγεία και την ψυχολογία των νέων δημιουργώντας έτσι ένα τεράστιο πρόβλημα που μαστίζει την ευρύτερη κοινωνία.

Πολλοί μαθητές βιώνουν έντονο άγχος ήδη από τις μικρότερες τάξεις, χωρίς να γνωρίζουν πώς να το διαχειριστούν. Το σχολείο, που οφείλει να αποτελεί έναν ασφαλή χώρο μάθησης και πνευματικής ευημερίας, συχνά μετατρέπεται σε πηγή πίεσης και φόβου. Πολλές φορές ούτε οι γονείς αλλά ούτε και τα ίδια τα παιδιά καταλαβαίνουν ότι το άγχος τα έχει καταβάλει και απειλεί σοβαρά την ψυχική τους υγεία. Τι θα πρέπει, λοιπόν, να προσέχουν;

Τα πιο σημαντικά σημάδια σχετίζονται με την αλλαγή της συμπεριφοράς. Αν ξαφνικά ένα παιδί χάσει το ενδιαφέρον του για τα μαθήματα του σχολείου και για τις εξωσχολικές του δραστηριότητες, σίγουρα θα πρέπει να προβληματιστούμε. Επίσης, πολύ ανησυχητικό σημάδι είναι η δυσκολία συγκέντρωσης αλλά και η υπερβολική ανησυχία. Όταν η συζήτηση στο σπίτι περιστρέφεται συνεχώς γύρω από τους βαθμούς και τα διαγωνίσματα, θα ήταν καλό να αρχίσετε να ανησυχείτε. Τα προβλήματα, όμως, πολλές φορές σωματοποιούνται και δημιουργούνται προβλήματα υγείας. Πονοκέφαλοι και στομαχόπονοι είναι χαρακτηριστικά συμπτώματα του άγχους. Πολλές φορές παρατηρούνται ακόμα διαταραχές ύπνου και αλλαγές στην όρεξη.

Το ζήτημα του σχολικού άγχους φαίνεται να απασχολεί ολοένα και περισσότερο τη σχολική κοινότητα. Οι αυξημένες απαιτήσεις του Λυκείου και ο ανταγωνισμός που κυριαρχεί αποτελούν προβλήματα που πνέζουν τους μαθητές. Πολλοί νιώθουν ότι η αξία, η προσωπικότητα και το μέλλον τους κρίνονται αποκλειστικά από τους βαθμούς και τις επιδόσεις τους, γεγονός που επιδεινώνει το άγχος και την ανασφάλεια. Δυστυχώς, έχει παρατηρηθεί πως το σχολικό άγχος μπορεί να οδηγήσει ακόμα και σε κατάθλιψη και αυτοτραυματισμό. Τέτοια προβλήματα καταγράφονται κατά κύριο λόγο σε περιόδους αυξημένων σχολικών υποχρεώσεων αλλά όχι μόνο. Είναι σημαντικό, όμως, να εξετάσουμε αν οι σχολικές υποχρεώσεις και η αβεβαιότητα για το μέλλον είναι πραγματικά οι μοναδικές αιτίες που προκαλούν το φαινόμενο αυτό.

Πηγή: Vitaly Gariev/unsplash

Το ζήτημα παραμένει επίκαιρο και θα εξακολουθήσει να απασχολεί μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικούς. Η επικοινωνία και η ειλικρίνεια κρίνονται αναγκαίες ώστε να αναγνωριστεί και να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα. Η δυσκολία βρίσκεται στο γεγονός πως η διάκριση μεταξύ υποστήριξης και πίεσης δεν είναι πάντα δυνατή. Πολλοί γονείς πιστεύουν πως βοηθούν τα παιδιά τους με το να εμπλέκονται ενεργά στην καθημερινότητά τους. Αυτό συχνά δημιουργεί προβλήματα και εντάσεις καθώς τα παιδιά νιώθουν μια εισβολή στον προσωπικό τους χώρο και στην προσωπική τους ζωή. Επιπρόσθετα, πολλές φορές δημιουργούνται ενοχές στους μαθητές λόγω των απαιτήσεων που υπάρχουν από τους γονείς εξαιτίας της οικονομικής επιβάρυνσης των φροντιστηρίων.

Τα παιδιά, όμως, χρειάζονται κατανόηση και ουσιαστική βοήθεια. Είναι ανάγκη να υπάρχει ενσυναίσθηση από τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς, διότι η περίοδος των Πανελλαδικών εξετάσεων είναι πάρα πολύ απαιτητική και ψυχοφθόρα. Η πίεση αυτή που αισθανόμαστε ως μαθητές θα μπορούσε κάπως να μετριαστεί και με αλλαγές στο εκπαιδευτικό μας σύστημα. Οι εξετάσεις θα μπορούσαν να γίνονται πάνω σε μικρότερο όγκο ύλης και χωρίς τόσο μεγάλη εμβάθυνση. Είναι ίσως ο καιρός να βρεθεί ένας άλλος τρόπος εισαγωγής στο Πανεπιστήμιο που να μην είναι τόσο αγχωτικός και να ταιριάζει καλύτερα στις ανάγκες των μαθητών. Γενικότερα, είναι καιρός να αλλάξει η κουλτούρα της βαθμοθηρίας. Δυστυχώς, σήμερα όλα κρίνονται με

βάση τους βαθμούς των εξετάσεων. Η προσωπική αξία μας ταυτίζεται με κάποιον αριθμό. Τέλος, η στήριξη των μαθητών από ειδικούς στο σχολείο θα πρέπει να θεωρείται κανονικότητα. Όλα τα σχολεία οφείλουν να έχουν ένα υποστηρικτικό πλαίσιο με ψυχολόγους και άλλους ειδικούς, ώστε να μπορεί ο κάθε μαθητής να απευθύνεται.

Οι εκπαιδευτικοί ψυχολόγοι μπορούν να διδάξουν στους μαθητές πώς να σκέφτονται και πώς να διαχειρίζονται τις δύσκολες καταστάσεις που θα αντιμετωπίσουν είτε στο σχολείο είτε στο σπίτι. Αρκετές φορές υπάρχουν μαθησιακές δυσκολίες, οι οποίες δεν έχουν εντοπιστεί και ταλαιπωρούν τα παιδιά. Η συζήτηση με έναν ειδικό βοηθάει όχι μόνο στον εντοπισμό του προβλήματος αλλά και στην αντιμετώπιση του.

Ακόμα, είναι πολύ σημαντικό να υπάρχει συνεργασία του σχολείου και της οικογένειας. Μόνο σε ένα πλαίσιο σταθερότητας μπορούν οι μαθητές να λάβουν ουσιαστική βοήθεια σε ζητήματα ψυχολογικής φύσης.

Πόσο έτοιμη είναι τελικά η σχολική κοινότητα να ακούσει τους μαθητές και να αντιμετωπίσει το άγχος πριν αυτό γίνει καθημερινότητα;

Πηγή: Tony Tran/unsplash

Μια σύντομη ιστορία του μπάσκετ

Των ΒΑΣΙΛΗ ΚΟΤΤΗ – ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΙΡΟΠΟΥΛΟΥ

Η καλαθοσφαίριση, το γνωστό σε όλους μας μπάσκετ, ήταν μια επινόηση του James Naismith, ο οποίος ήταν Καναδός γυμναστής και καθηγητής φυσικής αγωγής. Το μακρινό έτος 1891 εργαζόταν στο Springfield College στη Μασαχουσέτη των Ηνωμένων Πολιτειών. Ο Naismith είχε την αποστολή να δημιουργήσει ένα καινούριο άθλημα που να παίζεται σε κλειστό χώρο, επειδή τον χειμώνα οι μαθητές δεν μπορούσαν να αθληθούν έξω λόγω του κρύου. Το άθλημα θα έπρεπε να είναι λιγότερο βίαιο από το αμερικανικό ποδόσφαιρο, κατάλληλο για κλειστό γυμναστήριο, να είναι ομαδικό και πάνω απ' όλα διασκεδαστικό. Έτσι, κρέμασε δύο καλάθια για ροδάκινα στους τοίχους του γυμναστηρίου. Οι παίκτες για να σκοράρουν, προσπαθούσαν να ρίξουν την μπάλα μέσα στο καλάθι. Στην αρχή, μετά από κάθε καλάθι, κάποιος έπρεπε να βγάξει την μπάλα με το χέρι, γιατί τα καλάθια δεν είχαν τρύπα από κάτω. Ο Naismith έγραψε δεκατρείς βασικούς κανόνες, οι οποίοι αποτέλεσαν τη βάση του σημερινού μπάσκετ. Με τα χρόνια, το άθλημα εξελίχθηκε και οι κανόνες άλλαξαν, καθώς άλλαξαν και οι ικανότητες των αθλητών αλλά και οι εμπορικές ανάγκες.

Σημαντικός σταθμός για την παγκόσμια καθιέρωση του αθλήματος ήταν η ίδρυση της FIBA, της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Μπάσκετ το 1932. Είναι σημαντικό να σημειώσουμε πως η Ελλάδα ανήκε στα ιδρυτικά μέλη της ομοσπονδίας. Ο επόμενος σημαντικός σταθμός ήταν η παρουσία του μπάσκετ στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Η ένταξη του αθλήματος στους Ολυμπιακούς Αγώνες προκάλεσε παγκόσμιο ενδιαφέρον. Η πρώτη εμφάνισή του έγινε για τους άνδρες στο Βερολίνο το 1936. Τα ματς πραγματοποιούνταν σε ανοιχτά γήπεδα και ο τελικός μεταξύ των ΗΠΑ και του Καναδά έληξε με το... αστρονομικό σκορ 19-8!

Όπως είναι κατανοητό, το μπάσκετ απέκτησε ιδιαίτερη δημοφιλία στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού. Το μεγάλο βήμα για την εξέλιξη του αθλήματος έγινε με τη δημιουργία του NBA. Το 1949 ξεκινά το ταξίδι στο πιο διάσημο και εντυπωσιακό πρωτάθλημα στον κόσμο. Το πρωτάθλημα αυτό δημιουργήθηκε με την ένωση δύο παλαιότερων πρωταθλημάτων, του BAA (Basketball Association of America) και του NBL (National Basketball League). Από τις παλαιότερες ομάδες που συμμετέχουν στο πρωτάθλημα είναι οι πασίγνωστοι Boston Celtics (18 πρωταθλήματα) και οι New York Knicks (2 πρωταθλήματα). Το NBA είναι ένα υπερθέαμα στο οποίο σήμερα αγωνίζονται οι καλύτεροι παίκτες από όλο τον κόσμο. Η δημοφιλία του είναι παγκόσμια, καθώς το παρακολουθούν άνθρωποι από όλα τα μήκη και πλάτη της γης. Τα πράγματα δεν ήταν πάντα έτσι και το μπάσκετ ήταν κυρίως ένα σπορ που απασχολούσε τους Αμερικανούς. Όλα άλλαξαν το 1992...

The Dream Team

Η Dream Team θεωρείται —και εί-

Πηγή: INTIME News & Sports Photo Agency

ναι— η κορυφαία ομάδα μπάσκετ όλων των εποχών. Πραγματοποίησε την πρώτη της εμφάνιση στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Βαρκελώνης πριν από 34 χρόνια, στις 26 Ιουλίου 1992. Εκείνη η ημέρα σημάδεψε την ιστορία του ολυμπιακού μπάσκετ, διότι για πρώτη φορά επιτράπηκε η συμμετοχή επαγγελματιών παικτών στη διοργάνωση.

Οι Αμερικανοί, όπως όλοι ξέρουν, ήταν και είναι οι απόλυτοι κυρίαρχοι στα χρυσά μετάλλια μπάσκετ στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Μέχρι σήμερα έχουν 25 χρυσά και ακολουθεί η Σοβιετική Ένωση με 4. Η υπεροχή τους, όμως, αμφισβητήθηκε τη δεκαετία του 1980. Η δημιουργία της Dream Team ήταν αποτέλεσμα αποτυχιών. Στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Σεούλ το 1988 οι ΗΠΑ κατέλαβαν την τρίτη θέση μετά την ήττα τους από τη Σοβιετική Ένωση στους ημιτελικούς. Το γεγονός αυτό θεωρήθηκε ιδιαίτερα απογοητευτικό για μια χώρα με τεράστια παράδοση στο μπάσκετ. Αν σκεφτεί κανείς πως η ήττα προήλθε από τους μεγάλους εχθρούς του Ψυχρού Πολέμου, το καμπανάκι ήταν πολύ έντονο. Ακολούθησε το Μουντομπάσκετ του 1990, όπου οι Αμερικανοί αποκλείστηκαν ξανά στα ημιτελικά, αυτή τη φορά από τη Γιουγκοσλαβία των Πέτροβιτς, Ντίβατς και Κούκοτς.

Οι εξελίξεις αυτές έδειξαν ότι οι ερασιτέχνες παίκτες από τα κολέγια δεν ήταν πλέον αρκετοί απέναντι στην πρόοδο του διεθνούς μπάσκετ, στις διοργανώσεις του οποίου συμμετείχαν επαγγελματίες παίκτες εκτός NBA.

Έτσι, μετά από πρόταση του προέδρου της FIBA, Μπόρισλαβ Στάνκοβιτς, και συζητήσεις με τη ΔΟΕ και το NBA, αποφασίστηκε το 1989, με ψήφους 56 υπέρ και 13 κατά, να επιτραπεί η συμμετοχή παικτών του NBA στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Με τους κορυφαίους παίκτες Μάικλ Τζόρνταν, Μάτζικ Τζόνσον και Λάρι Μπερντ, η ομάδα των Ηνωμένων Πολιτειών εντυπώσισε όλο τον κόσμο. Επικράτησε με μεγάλες διαφορές

απέναντι σε όλους τους αντιπάλους της και κατέκτησε με άνεση το χρυσό μετάλλιο. Οι θεατές σε όλο

τον κόσμο γνώρισαν το μεγαλείο του μπάσκετ, καθώς οι Αμερικανοί παίκτες προσέφεραν θεαματικές φάσεις βγαλμένες από έναν... άλλο πλανήτη. Η διαφορά των ΗΠΑ από τον υπόλοιπο κόσμο ήταν τεράστια. Οι αθλητές των υπόλοιπων ομάδων ήθελαν περισσότερο να βγάλουν φωτογραφίες με τους αντιπάλους τους παρά να προσπαθήσουν να τους ανταγωνιστούν.

Το μπάσκετ στην Ελλάδα: Επιτυχίες που έγραψαν ιστορία

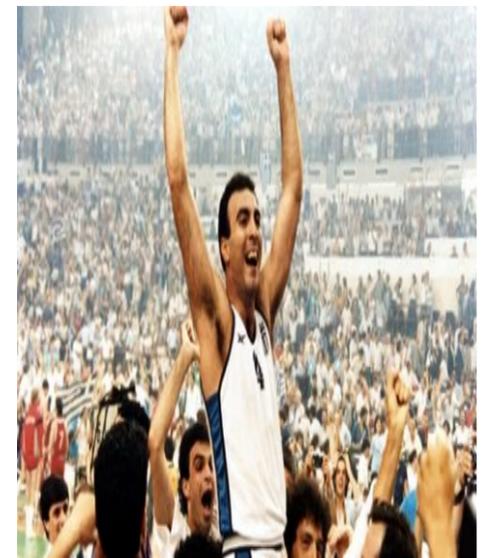
Το μπάσκετ είναι σήμερα ένα από τα πιο αγαπημένα αθλήματα στην Ελλάδα. Άρχισε να αποκτά περισσότερους φιλάθλους τη δεκαετία του 1980. Όλα όμως άλλαξαν όταν η εθνική ομάδα κατέκτησε την πρώτη θέση στο Ευρωμπάσκετ του 1987 στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας και έκανε όλη τη χώρα να παρακολουθεί αγώνες μπάσκετ. Η ομάδα του θρυλικού Νίκου Γκάλη, γνωστού και ως «γκάινγκστερ», και του Παναγιώτη Γιαννάκη ανάγκασε τους Έλληνες να βγουν στους δρόμους για να πανηγυρίσουν μια τεράστια διεθνή επιτυχία σε μια χώρα που δεν είχε πολλές. Από τότε το άθλημα απέκτησε φανατικούς φιλάθλους. Χιλιάδες παιδιά άρχισαν να ασχολούνται με το μπάσκετ και οι μπασκετές φύτρωσαν σε κάθε πλατεία και σχολείο σαν μανιτάρια. Το 2005 η Ελλάδα κατάφερε να πάρει ξανά την πρώτη θέση στο Ευρωμπάσκετ. Η ομάδα του Δημήτρη Διαμαντίδη, του Θωδωρή Παπαλουκά και του Βασίλη Σπανούλη κατέκτησε το χρυσό μετάλλιο στο Βελιγράδι. Ο συνδυασμός κρίκος των δύο επιτυχιών ήταν ο προπονητής της ομάδας, Παναγιώτης Γιαννάκης. Η αξέχαστη φάση του τουρνουά ήταν το τρίποντο του Δημήτρη Διαμαντίδη με τη Γαλλία, γνωστό και ως «Βάλ' το, αγόρι μου». Η ίδια ομάδα στα γήπεδα της Ιαπωνίας ένα χρόνο αργότερα πήρε το ασημένιο μετάλλιο στο Παγκόσμιο Κύπελλο της FIBA. Η νίκη στον

ημιτελικό απέναντι στις ΗΠΑ των Λεμπρόν Τζέιμς, Ντουέιν Γουέιντ και Καρμέλο Άντονι με 101-95 αποτελεί την πιο τρελή επιτυχία του ελληνικού μπάσκετ. Δυστυχώς, στον τελικό με την Ισπανία τα πράγματα εξελίχθηκαν αρνητικά αλλά και πάλι η δεύτερη θέση στο Παγκόσμιο μπάσκετ είναι μια τεράστια επιτυχία.

Διάσημοι Έλληνες παίκτες

Νίκος Γκάλης

Ο πρώτος θρύλος του ελληνικού μπάσκετ. Ο Ελληνοαμερικανός άσος από το Νιου Τζέρσεϊ έφερε τη μαγεία του αθλήματος από την αντίπερα όχθη του Ατλαντικού. Ο «γκάινγκστερ» κέρδισε, εκτός από το Ευρωμπάσκετ του 1987 και το ασημένιο του 1989, πολλά πρωταθλήματα με τον Άρη και αναδείχθηκε έντεκα διαδοχικές σεζόν (1981-1991) πρώτος σκόρερ του πρωταθλήματος. Το 2007 έγινε ο πρώτος Έλληνας καλαθοσφαιριστής που εντάχθηκε στο Hall of Fame της FIBA και το 2017 στο Naismith Memorial Basketball Hall of Fame.

Πηγή: INTIME News & Sports Photo Agency

Βασίλης Σπανούλης

Ένας από τους πιο σημαντικούς Ευρωπαίους παίκτες της γενιάς του. Με τις εμφανίσεις του σε κρίσιμους αγώνες και την ηγετική του προσωπικότητα έγραψε τη δική του ιστορία με τους συλλόγους στους οποίους αγωνίστηκε και με την εθνική ομάδα. Κατέκτησε με την εθνική το χρυσό στο Ευρωμπάσκετ του 2005, το χάλκινο του 2009 και το ασημένιο στο Μουντομπάσκετ του 2006. Σε συλλογικό επίπεδο, ο «Kill Bill» κατέκτησε τρεις φορές την EuroLeague με τον Παναθηναϊκό αι τον Ολυμπιακό, καθώς και πολλά πρωταθλήματα Ελλάδας

Πηγή: Eurokinissi/Ευρωμπάσκετ 2025

Πηγή: Eurokinissi/Ευρωμπάσκετ 2025

Γιάννης Αντετοκούνμπου

Ο Γιάννης είναι Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα Έλληνα παίκτη που έφτασε στην κορυφή του παγκόσμιου μπάσκετ. Από τα γειτονικά μας Σεπόλια και τον Τρίτωνα με σκληρή δουλειά και αφοσίωση έγινε ένας από τους κορυφαίους

παίκτες του NBA με παγκόσμια ακτινοβολία. Κατέκτησε δύο βραβεία MVP (2019, 2020) και έγινε πρωταθλητής NBA με τους Milwaukee Bucks το 2021. Τη χρονιά που μας πέρασε, με τη βοήθεια του Βασίλη Σπανούλη από τον πάγκο, η εθνική ομάδα κατέκτησε το χάλκινο μετάλλιο στο Ευρωμπάσκετ του 2025.

Πηγή: Eurokinissi/Ευρωμπάσκετ 2005

FIFA: Από το μηδέν στα αστέρια του gaming

Πηγή: Από το προσωπικό αρχείων των μαθητών

Των ΑΝΤΩΝ ΜΙΤΡΑΙ-ΧΡΗΣΤΟΥ ΛΥΤΡΙΒΗ

Το γνωστό σε όλους μας βιντεοπαιχνίδι «FIFA» είναι ένα παιχνίδι που αφορά το παγκόσμιο ποδόσφαιρο και έχει «χτυπήσει» νούμερα ρεκόρ Guinness, με πωλήσεις άνω των 300 εκατομμυρίων αντιγράφων σε όλες τις εκδόσεις του. Είναι νούμερο 1 σε επιτυχία ως αθλητικό βιντεοπαιχνίδι ξεπερνώντας κάθε ανταγωνιστή του. Στο κείμενο αυτό θα εξετάσουμε την εξέλιξη του παιχνιδιού μέσα στα χρόνια, από το 1993 μέχρι σήμερα. Η πρώτη έκδοση του FIFA είναι γνωστή ως FIFA International Soccer και δημοσιεύθηκε το 1993 από την EA Sports κυριαρχώντας στα 16-bit παιχνίδια εκείνης της εποχής. Δεν παρείχε την επιλογή για επαγγελματικούς συλλόγους, παρά μόνο για εθνικές ομάδες χωρίς να χρησιμοποιούνται τα αληθινά ονόματα των παικτών.

© **FUN FACT:** Ένα περιβόητο σφάλμα που υπήρχε στο παιχνίδι ήταν ότι οι παίκτες μπορούσαν να στέκονται μπροστά στον τερματοφύλακα, έτσι ώστε η μπάλα να αναποδογυρίσει και να μπει αυτογκόλ!

Χρησιμοποιώντας τον ίδιο μηχανισμό, με μικρές αναβαθμίσεις, το FIFA 95 ήταν το πρώτο βιντεοπαιχνίδι που έφερε μέσα στο παιχνίδι επίσημες ποδοσφαιρικές ομάδες από τις επίσημες διοργανώσεις χωρών, όπως η Βραζιλία, η Γερμανία, η Ιταλία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ολλανδία και οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Στη συνέχεια, το FIFA 97 ήταν, επίσης, το πρώτο παιχνίδι όπου μπορούσαν να παίξουν 6 άτομα ταυτόχρονα.

© **FUN FACT:** Αυτή η έκδοση ήταν η πρώτη που έβαλε περιγραφή εν ώρα παιχνιδιού, με τους σχολιαστές John Motson, Andy Gray και Des Lynam.

Το FIFA 98 ήταν η αρχή μιας τάσης αναβαθμίσεων των γραφικών του παιχνιδιού, με περισσότερες ομάδες και παίκτες να διαλέξεις και να έχεις την δυνατότητα να τροποποιήσεις την ομάδα και τους παίκτες σου, όπως θες. Ακόμη, η EA ήταν η πρώτη εταιρεία που πήρε πνευματικά δικαιώματα για τραγούδια μέσα στο παιχνίδι. Αυτό έδωσε έναν ακόμα πιο διασκεδαστικό χαρακτήρα στην εμπειρία του παιχνιδιού.

© **FUN FACT:** Το τραγούδι ονόματι “Song 2” από τους Blur χρησιμοποιήθηκε στο αρχικό μενού.

Η EA SPORTS συνέχισε την περιόδο 2001-2004 την επιτυχία της και στις νέες κονσόλες, όπως το PlayStation 2, το Nintendo Retro και την πρώτη γενιά XBOX με καλύτερα γραφικά από τις προηγούμενες χρονιές. Σε αυτήν την περιόδο εμφανίστηκε μια καινούργια εταιρεία, ονόματι KONAMI που βγήκε να ανταγωνιστεί την EA αποκτώντας τα δικαιώματα των ιαπωνικών διοργανώσεων. Τέλος, η FIFA ήταν η πρώτη εταιρεία που πρόσθεσε μπάρα δύναμης για το σουτ και έβαλε online αναμετρήσεις.

© **FUN FACT:** Η EA στο FIFA 2000 χρησιμοποίησε ως κεντρικό τραγούδι του παιχνιδιού το τραγούδι του Robie Williams “It’s Only Us”.

Το παιχνίδι, αναβαθμίζοντας συνεχώς τα γραφικά του και με τον

βασικό αντίπαλό να δυσκολεύεται να ανεβεί επίπεδο και να εξασφαλίσει δικαιώματα για τις επίσημες ομάδες, είχε ανοδική πορεία στο χέριο που οδήγησε στην επιτυχία του σε καινούργιες κονσόλες, όπως το PlayStation 3 και το Nintendo Wii. Αυτό έφερε καινούργιες λειτουργίες για καλύτερη εμπειρία στο παιχνίδι. Το FIFA 13 έφερε μια καινοτομία στο παιχνίδι, το FIFA Ultimate Team, όπου μπορεί κανείς να δημιουργήσει τη δική του ομάδα από το μηδέν. Οι αγοραστές είχαν την ικανότητα να δημιουργήσουν άπειρους συνδυασμούς μεταξύ των 15.000 παικτών.

Μέσα στα επόμενα χρόνια της EA βλέπουμε ότι τα γραφικά έχουν αναπτυχθεί προς το καλύτερο, διότι έχουν γίνει πιο ρεαλιστικά. Πιστεύουμε ότι με αυτήν την προσθήκη το παιχνίδι άλλαξε χαρακτήρα και περισσότεροι παίκτες άρχισαν να το παίρνουν πιο σοβαρά. Το FIFA 18 κυκλοφόρησε σε μια εποχή που η τεχνολογία δεν ήταν τόσο αναπτυγμένη σε σχέση με σήμερα. Χρησιμοποίησε τη μηχανή γραφικών Frostbite, η οποία τότε θεωρούνταν αρκετά καλή. Τα γραφικά ήταν ρεαλιστικά για την εποχή τους, αλλά

Πηγή: Από το προσωπικό αρχείο των μαθητών

οι κινήσεις των παικτών ήταν λιγότερο φυσικές. Επίσης, υπήρχε και World Cup Mode, το οποίο λάτρεψαν πολλοί, συμπεριλαμβάνοντας και εμάς, και είναι εξίσου λατρεμένο από τους φαν γενικώς σαν παιχνίδι αρκετά καλή. Τα γραφικά ήταν ρεαλιστικά για την εποχή τους, αλλά οι κινήσεις των παικτών ήταν

Το FIFA 23 έχει μεγάλη διαφορά στην τεχνολογία. Τα γραφικά είναι πολύ πιο λεπτομερή, με καλύτερα πρόσωπα, γήπεδα και animations. Εδώ έχει γίνει η αλλαγή στη τεχνολογία HyperMotion2 από την εποχή της Frostbite, η οποία χρησιμοποιεί δεδομένα από πραγματικούς αγώνες για να κάνει τις κινήσεις πιο ρεαλιστικές. Αυτό έκανε το παιχνίδι πιο αργό αλλά και πιο ρεαλιστικό και κοντινό στο αληθινό ποδόσφαιρο. Επιπλέον, σύμφωνα με πολλούς φαν της σειράς, είναι ένα από τα πιο λατρεμένα FIFA όλων των εποχών. Να σημειωθεί ότι στο FIFA 23 προστέθηκαν και γυναικείες ομάδες.

Η αλλαγή

Ένα πολύ σημαντικό θέμα είναι η αλλαγή ονόματος από FIFA σε EA Sports FC. Η λήξη της συμφωνίας της EA με τη FIFA, τον επίσημο

Παγκόσμιο οργανισμό του ποδοσφαίρου, οδήγησε σε αυτήν την τεράστια αλλαγή. Η FIFA ζητούσε πολλά χρήματα για τη χρήση του ονόματος ενώ η EA ήθελε περισσότερη ελευθερία στο περιεχόμενο του παιχνιδιού. Έτσι, η EA αποφάσισε να συνεχίσει μόνη της κρατώντας τις περισσότερες άδειες από ομάδες, πρωταθλήματα και παίκτες, αλλάζοντας μόνο το όνομα. Το EA Sports FC 24 συνέχισε πάνω-κάτω στην ίδια βάση με το 23 αλλά με κάποιες μικρές βελτιώσεις.

Η τεχνολογία HyperMotion εξελίχθηκε ακόμα περισσότερο και οι παίκτες κινούνται πιο φυσικά στο γήπεδο. Για το EA Sports FC 26 υπάρχουν μεγάλες προσδοκίες, καθώς περιέχει χρήση εξελιγμένης τεχνολογίας και τεχνητής νοημοσύνης που οδηγεί σε πιο ρεαλιστικό gameplay. Έχουν πραγματοποιηθεί σοβαρές αλλαγές στο Career Mode και νέα online modes που κάνουν το παιχνίδι πιο ενδιαφέρον και λιγότερο επαναλαμβανόμενο.

Τέλος, η FIFA ανακοίνωσε στον κόσμο του gaming ένα καινούργιο παιχνίδι που αναμένεται να κυκλοφορήσει πριν από το Μουντιάλ του 2026 και θα είναι διαθέσιμο μόνο μέσω Netflix στην προσπάθεια της να ανταγωνιστεί την EA. Το παιχνίδι μάλιστα θα διατίθεται δωρεάν σε όσους έχουν συνδρομή στην πλατφόρμα.

Συνάντηση με τον Μίνω Νικολακάκη

Όταν ο κινηματογράφος γίνεται τρόπος ζωής

Την Πέμπτη 18 Δεκεμβρίου 2025 είχαμε την τιμή να φιλοξενήσουμε στο σχολείο μας έναν άνθρωπο που μετατρέπει τις εικόνες σε ιστορίες και το συναίσθημα σε κινηματογραφικές στιγμές. Μαζί μας ήταν ο κ. Μίνω Νικολακάκης, σκηνοθέτης της ταινίας «Αλύτη», για να μιλήσουμε για την τέχνη του κινηματογράφου και να ανακαλύψουμε πώς γεννιέται μια κινηματογραφική ιστορία.

Τι σας ώθησε να ασχοληθείτε με τον κινηματογράφο;

Πάντα μου άρεσε, όταν ήμουν μικρός, να βλέπω σινεμά. Μου άρεσαν οι ταινίες. Δηλαδή, στις

παρέες, όταν μαζευόμασταν φίλοι, βλέπαμε όλοι ταινίες αλλά εγώ τις συζητούσα παραπάνω και με απασχολούσαν λίγο περισσότερο. Επίσης, δεν μου άρεσε ποτέ το ποδόσφαιρο και κάθε φορά που βρισκόμουν σε παρέες και μου λέγανε για μπάλα, βαριόμουν αφόρητα. Κάποια στιγμή γύρω στα δεκατρία ή δεκατέσσερα σκέφτηκα τι θα γινόταν, εφόσον ασχολούμαι τόσο πολύ με τις ταινίες, αν μπορούσε να γίνει η δουλειά μου. Να ξυπνάω το πρωί, να πηγαίνω να κάνω ταινίες, να κάνω κάτι άλλο από αυτά που έκαναν οι γονείς μου. Είχα πάρει μια εικόνα γενικά ότι η δουλειά είναι κάτι που είσαι υποχρεωμένος να το κάνεις αλλά κάπως σκέφτηκα ότι, άμα κατάφερνα να φτιάχνω ταινίες, θα ήταν μια δουλειά που θα μου άρεσε να την κάνω και η ζωή μου θα ήταν πολύ καλύτερη. Βέβαια, κάνοντας ταινίες μόνος μου με τα ξαδέρφια μου, με τους συγγενείς μου, μικρές ταινίες με την κάμερά μας, κατάλαβα πως είναι μια διαδικασία τρομερά δύσκολη. Έτσι, όμως ένιωσα ότι μου άρεσε όλο και περισσότερο να δείχνω κλιπάρια και ιστορίες που έκανα στους ανθρώπους μου και παραέξω και να βλέπω την αντίδρασή τους.

Πώς αποφασίσατε να ασχοληθείτε με τον κινηματογράφο ενώ έχετε σπουδάσει πολιτικός μηχανικός;

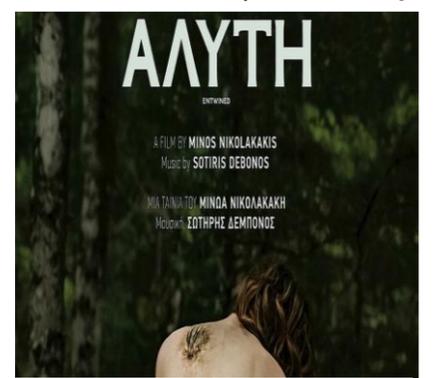
Ήθελα να ασχοληθώ με τον κινηματογράφο πριν σπουδάσω

πολιτικός μηχανικός αλλά, επειδή στην οικογένειά μου είχα τον πατέρα μου που ήταν πολιτικός μηχανικός, σπούδασα τελικά πολιτικός μηχανικός. Πολλές φορές, όταν θες να πραγματοποιήσεις ένα όνειρο, δεν είναι πάρα πολύ εύκολο οι διπλά σου να το καταλάβουν. Οι δικοί μου άνθρωποι κάπως το καταλάβαιναν αλλά δεν μπορούσαν να το πάρουν απόφαση τόσο εύκολα. Δεν υπήρχε και στην Ελλάδα σχολή σκηνοθεσίας τότε αλλά δεν πιστεύω ότι η σκηνοθεσία είναι κάτι το οποίο σπουδάζεις. Μπορείς να σπουδάσεις κάποια στοιχεία του αλλά δεν είναι απαραίτητο να το σπουδάσεις για να το κάνεις. Και εξ αυτού, επειδή κι εγώ δεν είχα το θάρρος να το διεκδικήσω μέχρι το τέλος, πήγα και σπούδασα πολιτικός μηχανικός στην Πάτρα. Όμως, κατά τη διάρκεια των σπουδών, έκανα επαγγελματικά ταινίες μικρού μήκους με συνεργάτες και είχα μια αίσθηση ότι οι σπουδές μου ήταν κάπως το δευτερεύον κομμάτι. Αλλά δεν αποφάσισα μια μέρα ότι θα γίνω σκηνοθέτης και το κατάφερα. Κάθε φορά, μέχρι τα είκοσι πέντε μου, υπήρχε πάντα το δίλημμα μήπως τελικά να δουλέψω σαν μηχανικός και να τα αφήσω. Αλλά νομίζω ότι αυτό γίνεται για οποιοδήποτε πράγμα αρέσει στη ζωή μας. Πάντα θα υπάρχει η στιγμή που λες «μήπως δεν κάνω καλά και μήπως πρέπει να κάνω κάτι άλλο;».

Και έχετε εργαστεί ως πολιτικός μηχανικός;

Έχω εργαστεί, ναι. Έχω κάνει κάποια δημόσια έργα μαζί με τον πατέρα μου. Εντάξει, ήταν μια δουλειά που μου άρεσε αλλά δεν είναι μια δουλειά που με έβλεπα να κάνω για χρόνια και που θα μου γέμιζε την καθημερινότητα.

Όμως, εκ των υστέρων αυτό το οποίο μου έδωσε η συγκεκριμένη δουλειά του πολιτικού μηχανικού είναι ότι, σαν μηχανικός, μαθαίνεις πώς να κατασκευάζεις κάτι όταν δεν έχεις τα λεφτά που χρειάζεσαι. Δηλαδή, για να πας να φτιάξεις έναν δρόμο, θα πρέπει να βρεις χρηματοδότηση, θα πρέπει να ασχοληθείς με τους γείτονες που γκρινιάζουν και με άλλα πολλά παρόμοια. Και αυτό είναι 90% του τι σημαίνει να κάνω μια ταινία: να μπορείς να διαχειρίζεσαι όλο αυτό το θέμα. Οπότε νομίζω ότι όποια γνώση παίρνει κάποιος άνθρωπος από μία εκπαίδευση, μετά θα μπορέσει να την εφαρμόσει σε αυτό το οποίο θέλει να κάνει, γιατί η κάθε εκπαίδευση σου διδάσκει έναν τρόπο δουλειάς.

Πηγή: Από το προσωπικό αρχείο του σκηνοθέτη

Οπότε νομίζω ότι όλες οι σπουδές σου διδάσκουν έναν τρόπο να σκέφτεσαι και μπορείς να τις εφαρμόσεις με έναν διαφορετικό τρόπο σε αυτό το οποίο θέλεις να κάνεις τελικά, με τον δικό σου τρόπο. Γι' αυτό τις θεωρώ πάρα πολύ σημαντικές, μέσα σε όλα τα προβλήματα που έχουν οι σπουδές σε ένα σύστημα. Αλλά είναι και κομμάτι της κατάστασης να τα αφήσεις αυτά στην άκρη για να κάνεις αυτό που θέλεις και να τα χρησιμοποιήσεις εκεί που θέλεις εσύ. Ο μόνος που πίστευε ότι θα γίνω πολιτικός μηχανικός ήταν ο πατέρας μου. Κανένας άλλος δεν το πίστευε. Τον έβαλα να παίξει κομπάρσο σε κάτι ταινίες μου και μετά ηρέμησε εκεί.

Πώς έγιναν τα πρώτα βήματα σε αυτή την τέχνη και ποιες δυσκολίες αντιμετώπισατε στην αρχή;

Στην αρχή υπήρχε μόνο η σχολή Σταυράκου, η οποία είναι μια παλιά σχολή, την οποία την έχουν βγάλει πάρα πολλοί σκηνοθέτες. Δηλαδή και ο Λάνθιμος έχει βγάλει τη σχολή Σταυράκου. Πιθανόν το ξέρετε. Είναι ιδιωτική. Είχα πάει μάλιστα να γραφτώ κάποια στιγμή στη σχολή Σταυράκου και έφυγα, γιατί κάτι δεν μου άρεσε. Δεν είχα κάτι με τη σχολή. Ξεκίνησα κάνοντας ταινίες με φίλους μου για να εξοικειωθώ με το τι σημαίνει να βάζω κάποια πράγματα στη σειρά,

Γενικά μου έρχονται ιδέες. Και μου έρχονται ιδέες πάντα που θυμίζουν ταινίες που έχω δει και όλες βασίζονται στο «τι θα γινόταν αν κάποια στιγμή γινόταν κάτι άλλο...». Και επειδή γενικά οι ταινίες που κάνω έχουν πολύ τη φαντασία μέσα και έχουν θέμα τον σουρεαλισμό και την επιστημονική φαντασία, κάπως αφήνομαι να με ιντριγκάρει μια κατάσταση στην οποία μπορεί να συμβεί κάτι τρελό και να δω πώς οι άνθρωποι αντιδρούν σε αυτό το τρελό. Γιατί κάθε ταινία, νομίζω, είναι βαθιά ανθρώπινη. Δηλαδή έχει σχέση με το πώς εμείς οι άνθρωποι είμαστε. Τώρα, αν αυτό είναι ένα δράμα και βλέπεις ένα διαζύγιο και βλέπεις πώς αντιδρούν οι άνθρωποι στο διαζύγιο ή αν, αντί για διαζύγιο, ξαφνικά έρχονται εξωγήινοι να καταστρέψουν τη γη και βλέπουμε πώς αντιδρούμε εμείς οι άνθρωποι σε αυτό, θεωρώ ότι είναι περίπου το ίδιο. Μου έρχονται ιδέες να βάζω ανθρώπους σε περίεργες καταστάσεις και να εξετάζω πώς αντιδρούν σε αυτές. Δηλαδή, σε μια ταινία που θα γυρίσω του χρόνου, που λέγεται «Άσφαλτος» και είναι μαύρη σάτιρα, η όλη ιδέα είναι ότι οι δρόμοι ξαφνικά αρχίζουν και σπάνε και όσοι πατάνε στους σπασμένους δρόμους μολύνονται και αρχίζουν να έχουν περίεργες συμπεριφορές. Κάποιος άλλος θα μπορούσε να κάνει μια άλλη ιδέα με περίεργες συμπεριφορές, γιατί αν ανοίξουμε τα νέα και δούμε τι γίνεται, δεν μπορείς να

ταινίες θρίλερ και οι ταινίες τρόμου, και αυτό που οι Αμερικανοί αποκαλούν «ταινίες είδους», στην ουσία δείχνουν μια πραγματικότητα λίγο πιο «τσιμπημένη» από τη δική μας. Δηλαδή, εμείς ζούμε σε μια πραγματικότητα, όπου κάποιος είναι θυμωμένος, αλλά δεν θα πιάσει ποτέ ένα τσεκούρι να κυνηγάει κάποιον – μάλλον γιατί γίνεται και αυτό. Οπότε στα θρίλερ έχεις έναν ωραίο τρόπο να σχολιάσεις πράγματα που γίνονται με έναν λίγο πιο υπερβολικό τρόπο αλλά πάλι υπογραμμίζεις τις ίδιες ανθρώπινες συμπεριφορές. Και η «Άλυτη» είναι ένα love story στην πραγματικότητα, μεταξύ δύο ανθρώπων που είναι διαφορετικοί. Κάποιος θα μπορούσε να το κάνει με έναν δραματικό τρόπο. Εγώ το έκανα με έναν διαφορετικό τρόπο, όπου ξαφνικά κάποιος ρουφάει τα χρόνια του άλλου για να μην μεταμορφωθεί σε

Ή και το αντίστροφο. Οπότε συνδύασα αυτά τα δύο στοιχεία και νομίζω ότι αυτό ήταν κάτι το οποίο άρεσε γενικά. Γιατί όλοι αισθάνθηκαν ότι την έχουν ξαναδεί αυτή την ιστορία, που δημιουργούσε μια οικειότητα, αλλά δεν την έχουν δει ποτέ με αυτόν τον τρόπο και τους φάνηκε φρέσκια.

Πώς καταλήξατε στον συνδυασμό θρίλερ και ελληνικής παράδοσης;

Η ελληνική παράδοση έχει πάρα πολύ θρίλερ. Πραγματικά, διάβασα ένα βιβλίο με παραλογές. Οι παραλογές είναι ουσιαστικά τα ποιήματα της παράδοσής μας που έχουν σχέση με μεταφυσικές ιστορίες. Για παράδειγμα, υπάρχει η ιστορία με το γεφύρι της Άρτας. Αν, λοιπόν, αυτή τη στιγμή ξεχνούσαμε τον τίτλο και ερχόμουν και σας έλεγα:

Πηγή: Από το προσωπικό αρχείο του σκηνοθέτη

Πηγή: Από το προσωπικό αρχείο του σκηνοθέτη

να βάζω μουσική και να βλέπω πώς αντιδρούν οι άνθρωποι. Και μετά έκανα με δικά μου χρήματα μια ταινία πολύ μικρή, πολύ φτηνή, που έδειχνε μόνο χέρια και κράταγε πέντε λεπτά. Γιατί τόσα χρήματα είχα. Έπεισα όλους τους ανθρώπους να έρθουν να δουλέψουν δωρεάν και αυτή η ταινία βγήκε σε διανομή σε δεκαπέντε αίθουσες μαζί με μια ταινία που είχε βγει τότε, το «Οξύγονο» των Ρέππα-Παπαθανασίου, το 2002. Είχε βγει σε τριάντα αίθουσες πριν και πήγε και σε πολλά φεστιβάλ. Και μετά μπήκα σε μια διαδικασία πολύ ωραία: μάζεψα αρκετά λεφτά, ζήτησα βοήθεια από τους γονείς μου – καλά να πάθουν, αφού σπούδασα πολιτικός μηχανικός, ήρθε και η δική τους ώρα να βοηθήσουν τον δικό μου στόχο – και ανακάλυψα ότι υπάρχουν διάφοροι τρόποι να κάνει κάποιος σινεμά.

Από πού αντλείτε την έμπνευσή σας;

κατανοήσεις τι πραγματικά συμβαίνει, γιατί πολλές φορές οι άνθρωποι έχουν τρελαθεί. Προχθές είδα μια είδηση στην οποία κάποιος αρραβωνιάστηκε ένα ψυγείο. Για να απαντήσω στην ερώτηση συνοπτικά, αυτό που με ιντριγκάρει είναι ότι βλέπω πολλές φορές τόσο παρανοϊκά πράγματα γύρω μας, τόσο υπερβολικά, που λέω ότι, άμα τα βάλεις αυτά σε μια ταινία, σίγουρα θα πουν ότι τα έβγαλες από το μυαλό σου. Αλλά η πραγματικότητα γύρω μας έχει γίνει τόσο περίεργη που σίγουρα μπορεί να σχολιαστεί με κάτι, με μια ταινία που είναι εξίσου περίεργη με τα πράγματα τα οποία γίνονται.

Γιατί επιλέξατε να ασχοληθείτε με το είδος των θρίλερ;

Υπάρχουν ταινίες τρόμου και τρόμου. Υπάρχουν πιο σπλάτερ, υπάρχουν πιο πολλά αίματα, πιο πολλή βία κ.τ.λ. Εμένα δεν με ενδιαφέρει πάρα πολύ αυτό. Αλλά νομίζω ότι οι

δέντρο. Και κάποιος άλλος μπορεί να το κάνει έναν αγώνα επιβίωσης, όπου φεύγουν κεφάλια, φεύγουν πόδια. Ο καθένας το λέει με τον δικό του τρόπο. Νομίζω ότι τα θρίλερ και οι ταινίες είδους μου αρέσουν γιατί μπορείς να υπερβάλλεις και λιγάκι. Και νομίζω ότι περνάω υπέροχα βλέποντάς τα. Προτιμώ δηλαδή να βλέπω τέτοιες ταινίες. Και πιστεύω ότι, όταν πάμε σινεμά, βυθιζόμαστε λίγο περισσότερο σε αυτές από ότι στις πιο συμβατικές δραματικές ταινίες.

Πώς γεννήθηκε η ιδέα για την «Άλυτη»;

Πάντα ήθελα να κάνω μια ταινία με βαμπίρ, γιατί έβρισκα πάντα έναν συμβολισμό πίσω από τα βαμπίρ, ο οποίος είναι πολύ σκοτεινός, γιατί τα βαμπίρ έχουν σχέση με το αίμα, με τις εμμονές. Μου άρεσε όμως το τι κάνουν και όχι το πώς το κάνουν. Παράλληλα, είχα σπουδάσει πολιτικός μηχανικός. Είχα κάνει μεταπτυχιακό πάνω στους νερόμυλους. Και όλες οι πληροφορίες που είχα μαζέψει για τους νερόμυλους είναι ότι έχουν στοιχειά και νεράιδες και τα λοιπά. Οπότε είπα ότι, άμα κρατήσουμε τα βαμπίρ ή αυτό που κάνουν τα βαμπίρ, αλλά το περιστρέψουμε γύρω από κάτι που ξέρω, που είναι και πιο ελληνικό και μπορεί να εντυπωσιάσει κάποιον, κάτι έχουμε. Οπότε συνδύασα μια μυθολογία που την ξέρουμε μαζί με κάτι που δεν έχει γίνει και από εκεί προέκυψε αυτό το πλάσμα και αυτή η ιστορία. Γιατί σχεδόν κάθε ιστορία της ελληνικής λαογραφίας είναι: κάποιος ερωτεύεται κάποια και την πατάει, με διαφορετικούς τρόπους.

«Έχω μια ιδέα. Κάποιος θέλει να χτίσει μια πολυκατοικία η οποία γκρεμίζεται. Αλλά για να μην γκρεμίζεται η πολυκατοικία πρέπει στα θεμέλια να θάψει τη γυναίκα του», θα λέγατε ότι αυτό είναι ένα horror, τρομερό, φρικτό κτλ. Αυτό το έχει πει η ελληνική παράδοση πριν από εξακόσια χρόνια, για να δείξει τη θυσία, για να δείξει την αγάπη. Οπότε δεν μου ήταν κάτι ξένο. Ξένο ήταν σε αυτούς τους ανθρώπους που ζήτησα χρήματα, οι οποίοι ήθελαν πιο συμβατικές ή πιο «μαλακές» ιστορίες. Ο τρόπος που καταφέραμε να βρούμε χρήματα ήταν να το παρουσιάσουμε σαν μια ταινία της παράδοσης. Γιατί άμα λέγαμε ότι θέλουμε να κάνουμε ένα θρίλερ στο δάσος, θα μας λέγανε «άντε γεια».

Τι σας ενδιαφέρει να αναδείξετε μέσα από την τέχνη σας; Ποιο μήνυμα θέλετε να περάσετε μέσα από την ταινία σας;

Εμένα προσωπικά δεν με ενδιαφέρει να αναδείξω τίποτα. Γιατί νομίζω ότι το να αναδείξεις είναι δουλειά της λογοτεχνίας, είναι δουλειά της πολιτικής, είναι δουλειά ανθρώπων που θέλουν να υπογραμμίσουν κάτι. Εγώ θα ήμουν ευχαριστημένος αν κάποιος πήγαινε στις ταινίες μου και για δύο ώρες μπορούσε να χαλαρώσει, να ταυτιστεί και να ζήσει σαν κάποιος άλλος. Το τι μάθημα θα πάρει, γιατί όλες οι ταινίες μας διδάσκουν μαθήματα, θα προτιμούσα να είναι κάτι καθαρά δικό του. Αν ο καθένας βλέπει την ταινία και αισθανθεί κάτι διαφορετικό για τον εαυτό του, θα ήμουν χαρούμενος. Γιατί νομίζω ότι

οι ταινίες είναι μια συνομιλία με τον κάθε άνθρωπο. Και ο καθένας μας είναι διαφορετικός. Εγώ το απειχθάνομαι όταν μου λένε ότι πρέπει όλοι όσοι δούμε μια ταινία να αισθανθούμε και να καταλάβουμε το ίδιο πράγμα. Ακόμα και να τη μιμήσει κανείς την ταινία, είναι κι αυτό μια υγιής αντίδραση. Στην ταινία προσπαθήσαμε να μη δείξουμε τόσο πολύ τι θέλουμε να πούμε, όσο το να βάλουμε μια συνθήκη δύο διαφορετικών ανθρώπων, οι οποίοι άθελά τους, και επειδή είναι διαφορετική η φύση τους, καταλήγουν να κάνουν κακό ο ένας στον άλλον. Και πάντα για εμένα έχει ενδιαφέρον ότι, αν έβλεπε κάποιος αυτή τη

συνθήκη, να μπορούσε να βάλει τον εαυτό του μέσα σε αυτό. Οπότε το τι μήνυμα θα καταλάβει ο καθένας έχει σχέση με το τι έχει ο καθένας μέσα του.

Τι θα συμβουλευάτε κάποιον που θέλει να ασχοληθεί με τον κινηματογράφο ή με οποιαδήποτε τέχνη ή με οτιδήποτε μη συμβατικό;

Για τον κινηματογράφο: ο κινηματογράφος είναι η τέχνη του να λες ιστορίες. Τη στιγμή που γυρίζεις στον φίλο σου δίπλα και του λες κάτι, λες μια ιστορία. Τη στιγμή που ποστάρεις κάτι στο TikTok, λες μια ιστορία. Ο κινηματογράφος είναι ιστορία με εικόνες. Θέλει εξάσκηση

και επιμονή. Σίγουρα βοηθάει πάρα πολύ να προσέχεις στο σινεμά και να βλέπεις γιατί οι άνθρωποι αντιδρούμε όλοι τις ίδιες στιγμές ή γιατί αντιδρούμε διαφορετικά σε αυτό που βλέπουμε.

Είναι πολύ σημαντικό να παρατηρεί κάποιος το τι η εικόνα μάς κάνει να αισθανθούμε και να ψάχνει το γιατί. Η δυσκολία είναι κομμάτι της διαδικασίας. Το να κάτσεις να βρεις μια ιδέα και να μην σου αρέσει και να αισθάνεσαι ότι δεν μπορείς να το κάνεις είναι το πολυτιμότερο μάθημα. Την επόμενη μέρα θα μπορέσεις. Τη δέκατη μέρα θα μπορέσεις. Και το ίδιο ισχύει για όλα. Θέλει επιμονή. Είναι ένα δύσκολο επάγγελμα. Για μένα είναι ένα ανταποδοτικό επάγγελμα στο τέλος. Ζούμε

σε μια κοινωνία που είναι πάρα πολύ δύσκολο να πεις ότι θες να κάνεις κάτι διαφορετικό από αυτό που έχουν οι άνθρωποι συνηθίσει να ακούν ως κανονικό. Δεν πειράζει. Είναι κι αυτό κομμάτι της κατάστασης. Υπάρχουν πάρα πολλοί τρόποι να φτάσει κάποιος εκεί που θέλει. Κάποιος θα ζει με αυτή την επιλογή για μια ζωή. Αξίζει να το προσπαθήσει. Και τότε θα ακούσει διάφορα πράγματα αριστερά και δεξιά. Αν πάμε να κάνουμε κάτι μη συμβατικό, κάποιος θα μας πει ότι γίνεται μόνο έτσι ή αλλιώς. Όχι. Υπάρχει και ένας τρόπος που εσύ θα ανακαλύψεις και κανείς δεν θα σου πει ότι γίνεται. Πρέπει να τον ανακαλύψεις μόνος σου και να τον ακολουθήσεις.

Ποίηση... επί Κολωνώ

Πηγή: Από το αρχείο του ομίλου Δημοσιογραφίας

<p>Οιδίπους ἐπὶ Κολωνῶ ΣΟΦΟΚΛΗΣ</p> <p><i>ΧΟ. Σε χώρα ἤλθες, ξένε, μ' ἔμορφα ἄλογα, στο ωραιότερο μέρος της γης, στον Κολωνό, με το λευκό του χῶμα, όπου μελωδικά το ἀηδόνι κελαηδεῖ, φωλιάζοντας σε καταπράσινες βαθιές κοιλιάδες, κρυμμένο στον σκουρόχρωμο κισσό, στο ἄβατο ἄλσος του θεοῦ[...]</i></p>	<p><i>Υπάρχει ἐδῶ ἕνας βλαστός, τέτοιος δεν ἄκουσα ποτέ να βλάστησε ἢ στις Ἀσίας το χῶμα ἢ στο μεγάλο δωρικό νησί του Πέλοπα, βλαστός ἀντόφυτος, αχειροποίητος, φόβητρο στων ἐχθρῶν τα βέλη, εὐδοκίμει και θάλλει σ' αὐτή τη χώρα πιο πολύ: ἡ ἐλιά με το γλαυκό της φύλλωμα, ἡ παιδοτρόφος, κι αὐτή κανεῖς, νέος ἢ γέρος, δεν μπορεῖ να τη χαλάσει, να την ξεριζώσει, γιατί την προστατεύει με τ' ἄγρυντό του μάτι Μόριος Δίας κι ἡ γλαυκώπις Ἀθηνά.[...]</i></p> <p><small>[Μετάφραση: Δ.Ν. Μαρωνίτης, Πηγή: www.greek-language.gr]</small></p>	<p>Ἴππιος Κολωνός Γ. ΣΕΦΕΡΗΣ</p> <p><i>Τ' ἀηδόνια και τα λιόδεντρα τα σάρωσαν οι πολυκατοικίες οι ἄνθρωποι σκόρπισαν ἐμπρός στις μηχανές.</i></p> <p><i>Στην κορυφή του λόφου ἕνα πουλάρι κοίταζε ἀγέρωχα ὥρα την Ἀθήνα χλιμίντρισε ξαναχλιμίντρισε και τ' ἄκουσα να λέει «Γιαχού» συτλώνοντας τ' ἀφτιά του.</i></p> <p><i>Ἐπειτα ελεύθερο μ' ολόρθη ουρά γλάκησε κατά την κατηφόρα</i></p> <p><small>[Πηγή: Γιώργος Σεφέρης, Τετράδιο Γυμνασμάτων Β', Ἴκαρος, Ἀθήνα 1976, σ. 49]</small></p>
--	---	---